

7127 (10)

V. SAGHINESCU.

SĂGHINESCU, V.

VOCABULAR ROMÎNESC

DE VR'O CÎTEVA MII CUVINTE,

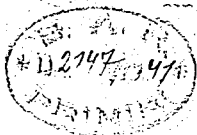
CU O

CRITICĂ MINUȚIOASĂ ȘI CU ÎNDREPTAR ERORILOR

„DICȚIONARULUI UNIVERSAL AL LIMBEI ROMÂNE”

DE

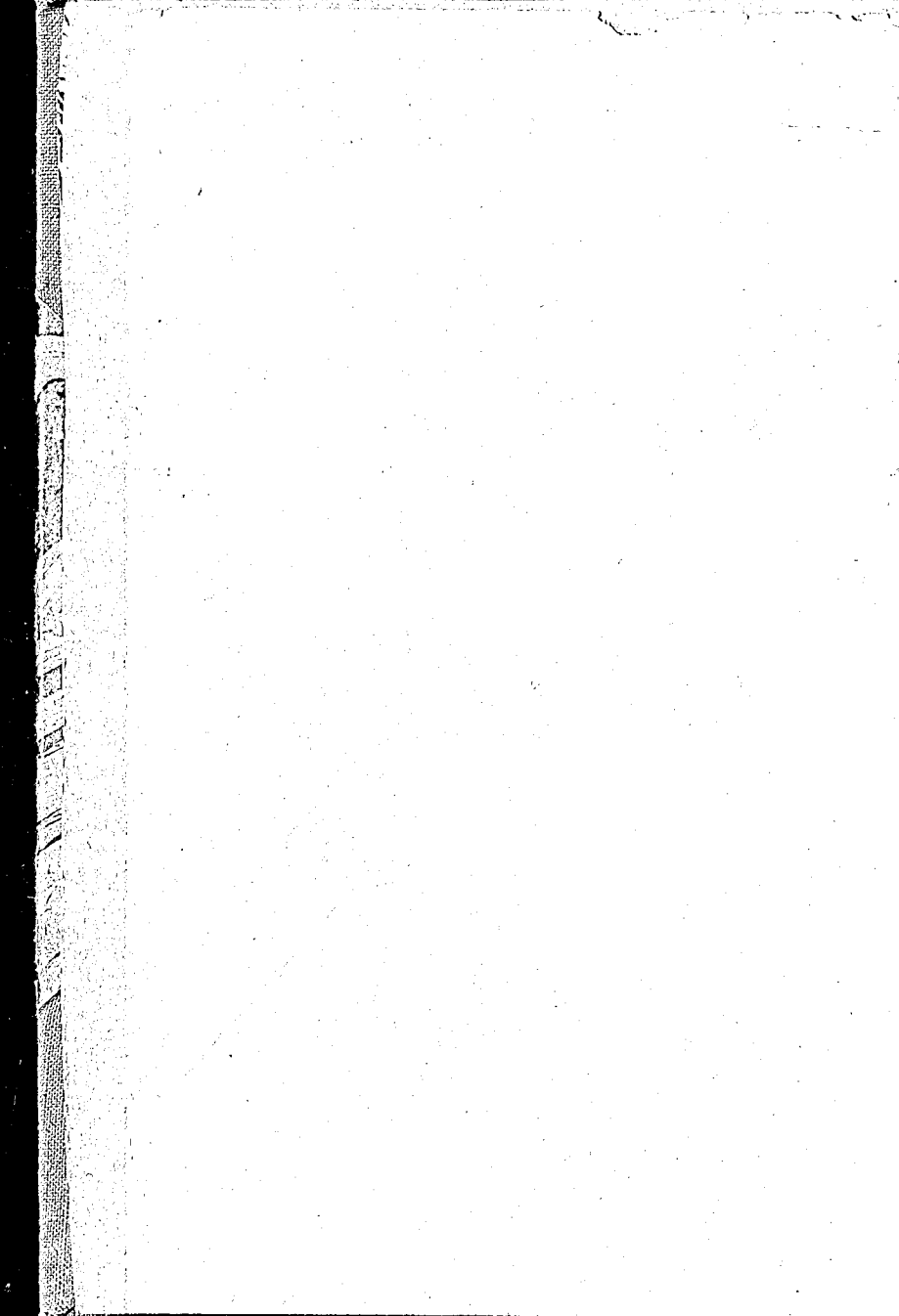
LAZAR ȘAINEANU, etc. etc.



IASI,

Tipografia Națională str. Alexandri;

1901.



№. 127 127 (R)

GRATIS.

S U P L I M E N T

LA

Vocabularul Limbei Române

DE CÎTEVA MII CUVINTE

DE

W. Săghinescu.

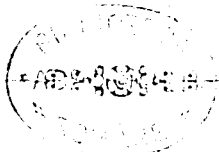
Vocabularul reprezintă pe falșii lexicografi și nepricepătorii

LIMBEI ROMÎNE:

Lazăr și Mariu Șăineanu, L. E. Sinigaglia, etc.

cu îndreptar fulșurilor din lexicale lor:

ROMÎN, ROMÎNO-FRANCEZ, ȘI FRANCEZO-ROMÎN.



I A Ș I

Tipografia Națională, Strada Alexandri No. 11

1902.

1886

CETITORILOR IUBITORI DE ADEVĂR,
IN SPECIAL
INSTITUTORILOR ȘI INVĂȚĂTORILOR
DE AMBE SEXE.

Onorate Cetitor !

Subsemnatul, împins de sentimentul dragostei și al datoriei de neam și limbă, neputînd sta indiferent la profanarea lexicografiei romîne prin Dicționarul d-lui Lazăr Șăineanu, i-am scrutat opul în anul 1898, îndreptîndu-i un cîrd de erori colosale, cu privire la *definițiuni*.

Acuma, găsindu-mă rău categorisit de acest lexicograf—prin „*Noua Revistă Română*“ No. 28 din 15 Februarie an. c., unde cam tot astfel categorisește d. Șăineanu pe toți cari au servit operei sale prin dări de samă, spunîndu-le că sînt niște *hăbăuci, obscuri, compromiși în ale științei filologice, pamfletari cu logică implacabilă, aristarchi improvizafi, maniaci*—etc. etc.; și apoi găsindu-mă rău categorist încă și'n lucrarea sa: „*O carieră filologică*“ apărută la începutul an. 1900, unde—autorul—nu alege cum insultă pe-o sumă de demnitari ai Romîniei, *Ministri, Deputați și Senatori*: Iacob Negruți, P. P. Carp, Gh. Gr. Cantacuzino, Disescu, N. N. Șoimescu și alții, iar mai strașnic pe demnitarii: *V. A. Urechiă (+), Dim. A. Sturza, Tachi Ionescu* etc., tratîndu-i în fine, d. Șăineanu, cu epitetele de: *Canalii parlamentare, stupidități alimentate de ignoranță, și mai cîte-cîte; aceștia, (zice autorul), ca și o sumă de scribi, îmi imputează că nu cunosc limba romînească, și că știința mea e o spoială,—temeiu improvizat—cu care, pentru a treia oară, în urma nobilelor mele opintiri, mă respinse—în Camera Deputaților—de la împă-mîntenire, pe mine—acela, care mi-am sacrificat toată tinereța cu studiul filologiei,—care apoi, între atîtea opere literare, am dat Romînilor și primul dicționar universal al limbei lor, unicul în știința enciclopedică modernă“ 1).*

1). „*O carieră filologică*“ pag.: 14, 19, 20, 22, 25, 44, 46—49, 51, 58, 91 etc.

În fine, Onorate cetitor, constatînd că Dicționarul pronumit „*Universal al limbei romîne*“ de Lazăr Șăineanu, cu gravele sale denaturări și falsuri ne mai pomenite—în definițiunea cuvintelor, cu denaturarea și schilodirea înțelesurilor vorbei în limba romînească, a devenit o autoritate lexică—în genul acesta—pentru mulți din autorii de *dicționare romîne, romîno-franceze și vice-versa*, bunăoară precum Mariu Șăineanu, L. E. Sinigaglia și alții,—după cum aflați cîteva zeci de eczempe și aci, pe lingă grosul lor în lucrarea **Vocabular Romînesc de cîteva mii cuvinte**—cu îndreptarea mai multor greșeli ale dicționarelor ce scrutam prin menționata lucrare; în același timp—am adaus în *Vocabular* o sumă de terminî din graiul comun al Romînului, cari lipsese însăși adevăratelor dicționare Romîne.

Dar iată, Onorate Cetitor, în ce constă autoritatea lexică a *filologului* L. Șăineanu, pe care'l urmează adlitteram ceilalți lexicografi—citați mai sus; dăm aci 1 tablou spre a vă încredința de profanarea adusă limbei romîne și științei de cătră acești cărturari.

Din „*Dicționarul Universal al limbei romîne*“ de Lazăr Șăineanu (1896):

Accept—*poliță*, (în loc de garantarea sumei din poliță);

Baratcă—*colibă ce-și fac soldații în drum*;

Baricadă—*șanț de apărare și oprire, făcut din buți, cară, lemne și bolovanî*;

Belesc—*a lua pielea de pe o ființă vie: belesc un boi*;

Boucean—*boi mare, (boucean însă e num. boului)*;

Buhaîn—*bivol*;

Bundă—*manta, (dar bunda e haină mică fără mîncei)*;

Căciulă—*pălărie din blană de berbec*;

Cincime—*un tot compus din cincî*;

Cirneleagă—*postul mare*;

Clapon—*cocoș îngrășat pentru bucătărie*;

Cobză—*chitarcă cu o coardă*;

Conchid—*sinonim indie*;

Covată—*copae mare în care se coace*;

Economie politică—*sinonim risipă, prodigalitate*;

Fotă—*șorț, pestelcă*;

- Gaiță**—*pasere asemenea corbului*;
Hrean—*ridiche de mare*;
Iodoform—*iodură de potasă*;
Lavoar—*mobilă pentru toaletă, (în loc de spălătorie)*;
Lutărie—*olărie*;
Muscoiu—*țințar*;
Negară—*neghină de grâu*;
Opsas—*pingea (talpă la cismă, în loc de tocul călcăiului)*;
Papură—*rogoz*;
Păstură—*fagur de micre, (păstura însă e otravă în fagur, vezi tabl. d în vocabular)*;
Piculină—*hoboc*;
Pirlaz—*sinonim zaplaz*;
Poclid—*poclad, (și vice-versa)*;
Pojărnice—*povarnă, velniță*;
Proțap—*oște de înhamat boii*;
Rășchitor—*mosor*;
Rogojină—*pătură de rogoz*;
Rominismul *datează de la 1821*;
Sărăduesc—*a cirpi*;
Stancă—*coșofană, țarcă*;
Sublimat corosiv—*sinonim calomel*;
Urdă—*brinză albă și moale*;
Urzală—*bătătura pânzei*;
Vișin—*cireș cu poame acru*;
Zaharină—*materie extrasă din zahar*;
Zimbru—*vechea stemă a Valahiei*;
 Dar cite sute de-aceste definițiuni în dicționarul acestui cărturar!

E de remarcat însă—că, d. L. Șăineanu, în prefața opulului său lexic, cutează a zice: „*Lexicografii români de până acum ne-au dat opere în cari nu affi de cît arbori parasiți ai pădurei vocabularului românesc, vorbe cari nici odată n’au figurat în vr’un text-scris, dar au servit a spori volumul dicționarelor succesive.—Am căutat deci a da Românilor un dicționar propriu-zis, și cu vocabular complect,—cu explicațiunea sensurilor cuvîntului în mod științific și practic, literar și popular tot odată, așa ca să fie în-*

„telasă de totă lumea,—cu sinonimia cea mai adevărată.
 „Dicționarul nostru este deci unica operă lexică enciclopedică în limba română, cu material ce nici se găsește chiar în enciclopediile streine; cu *töte-acestea, nu facem haz de erudițiunea noastră*,” (zice eruditul).

Modelul—insă—stă de față; 42 eczeemple—din cîteva sute.

Dar, Onorate Cetitor, acest cărturar—intitulat *Doctor în litere și filolog*, în însuși Dicționarul-*i Germano-Romîn* a ticsit nenumărate falșuri fel-de-fel; și susține morțiș că, cuvinte cu vechimea de peste 400 ani în graiul Romînului—de pretutindenea—sînt **recente** în limba romînă, enumerînd vr'o 60—între cari: *ciubăr, flintă, pațir*—etc. etc., (fie că le avem din nemțește sau din ori ce altă limbă). Apoi, în chiar noua-i operă: *Influența elementelor turcești asupra limbii și culturii Romînilor*, d. Șăineanu a cules stîlcit—la întonare—aceste elemente—de prin operele de valoare—romine—ca: *Arhiva Romînească, Convorbiri Literare, Dicționarul de Laurian-Massim și al lui Cihac, Uricarul* lui Codrescu și alte asemenea, dar iată cum le-a dat întonarea: *amandea, carnazi, iamă, săbor*, și așa mai departe,—cum obicinuește și'n dicționarul-*i romînesc* amintit mai sus: *arăt, arátos, Bacău, Buzău, rău—răi* (adj.), etc. etc.

Acum, filologul Lazăr Șăineanu e stabilit în Paris, a părăsit România în Martie 1901; ce scule literare va mai produce acolo, treaba lui; dar la noi îl moștenesc în pingărirea limbii romîno-franceze o sumă de inși, ca Mariu Șăineanu, L. E. Sinigaglia etc., pe cari-i reproducem în *Vocabular*—cu dahiile lor lecsice.²⁾

În vocabular, la paginile: 121, 151, 152 și 161—164, adresîndu-ne *autorități-i în drept*, ne dăm părerea atît asupra modului de urmat în stărpirea acestui colosal rău, adică: Pe deoparte a se confisca operele de felul celor înfățoșate prin suplimentul de față, cîte mai sînt puse în comerț, spre a nu se mai frustra punga și conștiința cumpărătoru-

2). În *vocabular*, la pag. 30 coloana II să se cetească *occidentale* în loc de *orientale*; la pag. 78 în loc de *Buget, budget* să se cetească *bugez*; iar la pag. 141 rînd. 6, după semnul mirării (!), să se completeze cu propozițiunea: *cum te pronunți în dicționarul-*i* Romîno-francez?*

lui, cu de-aşa fel de marfă, şi în fine spre a da o lecţiune *oficiau* insultătorilor limbei romîne, lexicografiei şi ştiinţei,—iar pe de alta a se supune—de rigoare—*comisiunei de control* ori ce manuscris al *dicţionarului romîne şi romîno-streine* ce au a se tipări în România;—la finele cărţei ne dăm părerea despre aceia cum ar trebui să se procedeze pentru ca să avem adevăratul dicţionar universal al limbei romîne.

Intru cit starea dejosită a lexicografiei romîne, ce-o înfăţoşăm aci—după amintitele opere, se datoreşte streinilor din ţara noastră—streinilor de neamul romîn şi de secretele înţelesurilor limbei sale, declar că, nu ura şi pisma de neam m'a făcut să fiu oare-cum aspru—peste obicinuinţa mea—in observaţiunile din *vocabular*—asupra profanatorilor limbei romîne, insultători—in acelaşi timp—*preoţilor* ei, ci: *Dispreţul şi neştiinţa de adevăr a acestor autori de-aşa falsuri în lexicurile lor, nota-bine împăunaţi cu numele de Romîn—pe cînd, nu doar Romînul ar fi fost şi ar fi capabil de astfel de nelegiuiri asupra limbei sale ş'a orî cărei limbî, cum şi asupra ştiinţei; nelegiuiri—pe cari le înfăţoşaz în cîteva zeci tablouri ale vocabularului meu, pe lingă lucrarea de faţă³⁾.*

Toate-aceste blăstămăţii lexicice făcînd parte integrantă din întregul blăstămăţiilor lexicoliterare ale lui L. Şăineanu în poreclitu-i *dicţionar universal al limbei romîne*, dintre cari blăstămăţii—cîteva sute le veî întilni în *vocabularul* pomenit mai sus, Onor. Cetitor.

Notă.—In sculele lexicice *romîno-franceze* (1898) de M. Şăineanu şi Sinigaglia veî găsi, Onorate Cetitor, multe blăstămăţii şi de-acestea:

Cârneleaga (căşlegi) *carême*, dar *carême* e-postul mare.

Muscoade—*mule*, pe cînd *mule* e catiră.—Iar din franţuzeşte în romîneşte (la M. Şăineanu) veî afla:

Bâilon—*proţap*, în loc de *căluş*;

Chaponneau—*puî de clapon*, în loc de *clapon tinăr*; şi așa mai departe.

3). *Vocabularul* propriu zis e cuprins în tablourile: d, f, g, i, etc. Depozitul general al *vocabularului* la „*Tipografia Naţională*”, Iaşi—Str. Alexandri No. 11, I. S. Ionescu, şi la autor Str. Sărărie 83.

(Preţul *vocabularului* 1 l. 50 b., trimis la destinaţie).

DE ACELAȘI AUTOR :

1. **Geografia județului Fălciu** cu planul orașului Huși și harta acestui județ (a 4 ed., 1890.)
2. **Plagiarea numitei Geografii** de Col. A. Gorjan (1887);
3. *Războiul nostru gramatical și Babilonia ortografică* (1889);
4. **Scrutare** „*Dicționarului universal al limbei române*“ de Lazăr Șăineanu (1898);
5. **Literații Jidani**: Lazăr și Mariu Șăineanu și M. Canianu (1899);
6. **Vocabular Romînesc de cîteva mii cuvinte**, cu dare de samă amănunțită dicționarului romînesc de L. Șăineanu; dicționarelor: *Romîno-Francez* și *Francezo-Romîn* de Mariu Șăineanu, dicționarului *Romîno-Francez* de L. E. Sinigaglia, etc.
7. **Neasimilarea Evreilor**—cu dovezi biblico-talmudice documentate, lucrare premiată și tipărită de societatea „*Apărării Naționale*“.
8. **Stabilirea citorva adevăruri istorice** cu privire specială la Istoria Romînilor de A. D. Xenopol, lucrare în ajun de-a se tipări—în romînește și franțuzește.

In Lucru:

9. *Memorii asupra economiei-politice a țării noastre, cu privire specială la organizarea comunelor rurale și înflorirea lor*;
10. *Domnia lui Mihai Sturza—din punctul de vedere economic și politic, meritele și activitatea sa.*



V. SAGHINESCU.

Arhiep. Dr. Veniamin Positan
PLOEȘTEANU

VOCABULAR ROMÎNESC

DE VR'O CÎTEVA MII CUVINTE,

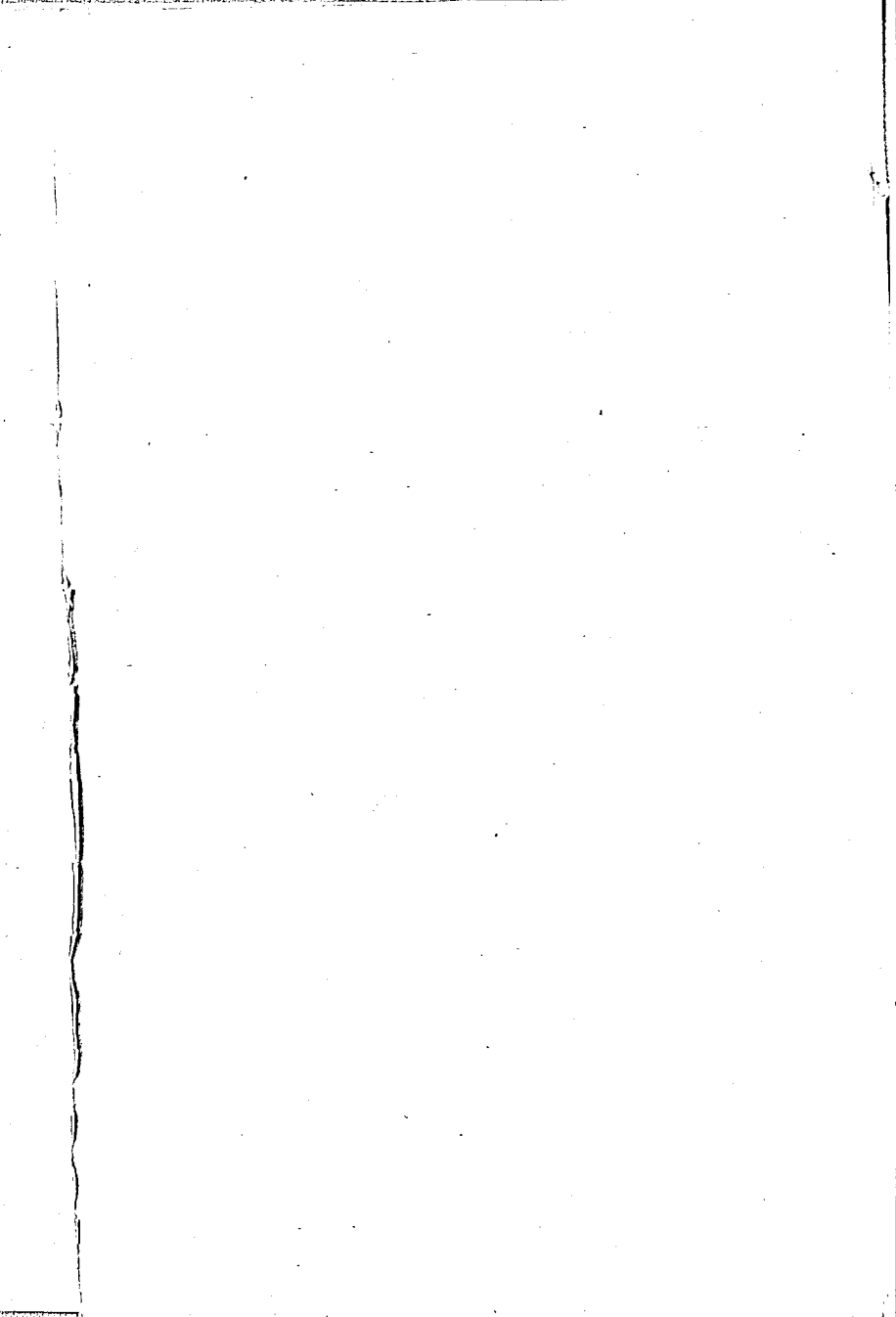
CU O CRITICĂ MINUȚIOASĂ ȘI CU INDREPTAR ERORI-
LOR „DICȚIONARULUI UNIVERSAL AL LIMBEI
ROMÂNE” DE Lazăr Șăineanu, etc. etc.



IASI,

Tipografia Națională str. Alexandri No. 11;

1 9 0 1.



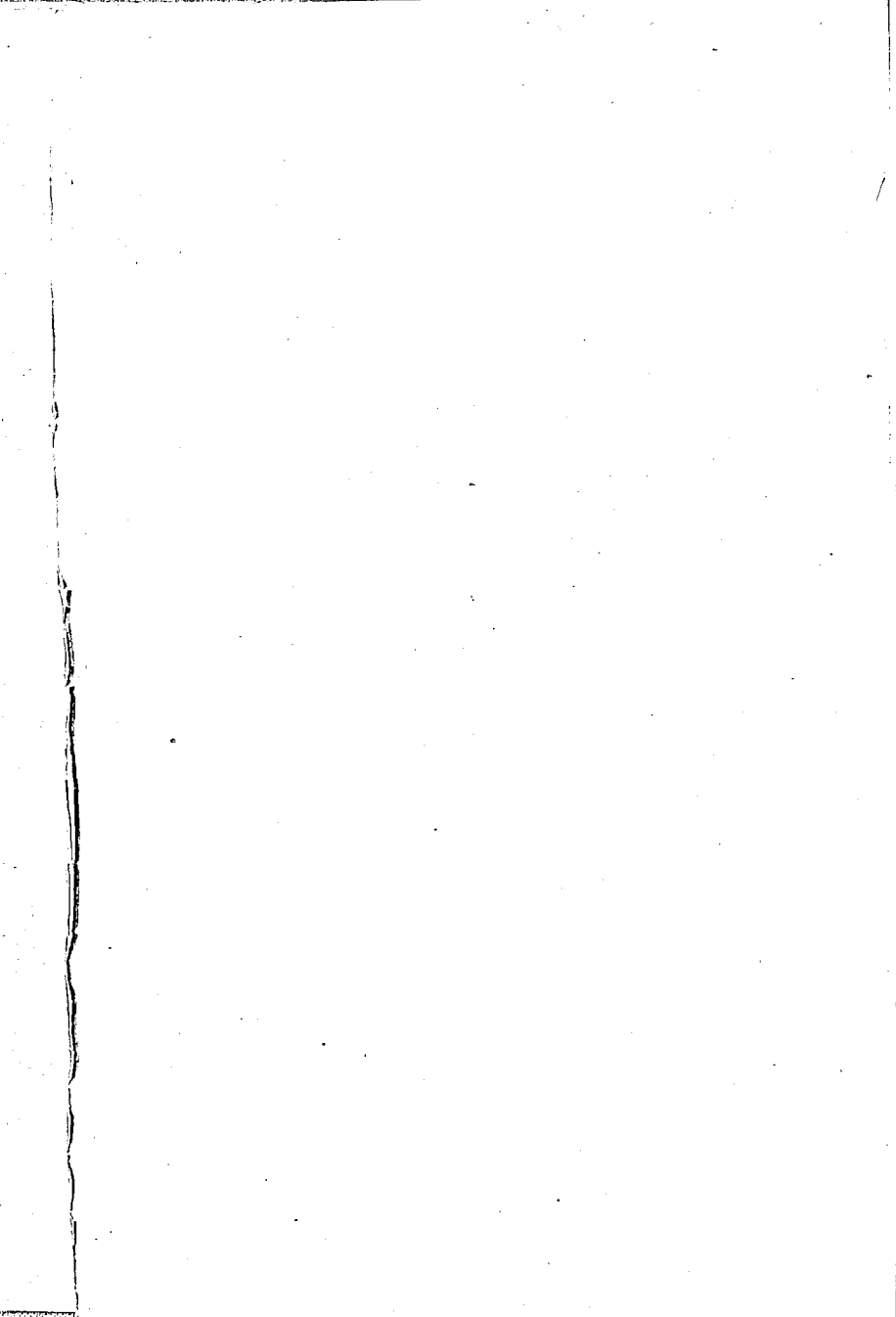
MAESTREI LITERATE

CARMEN SYLVA

a **Romînilor**;

Cu profund respect—

Autorul



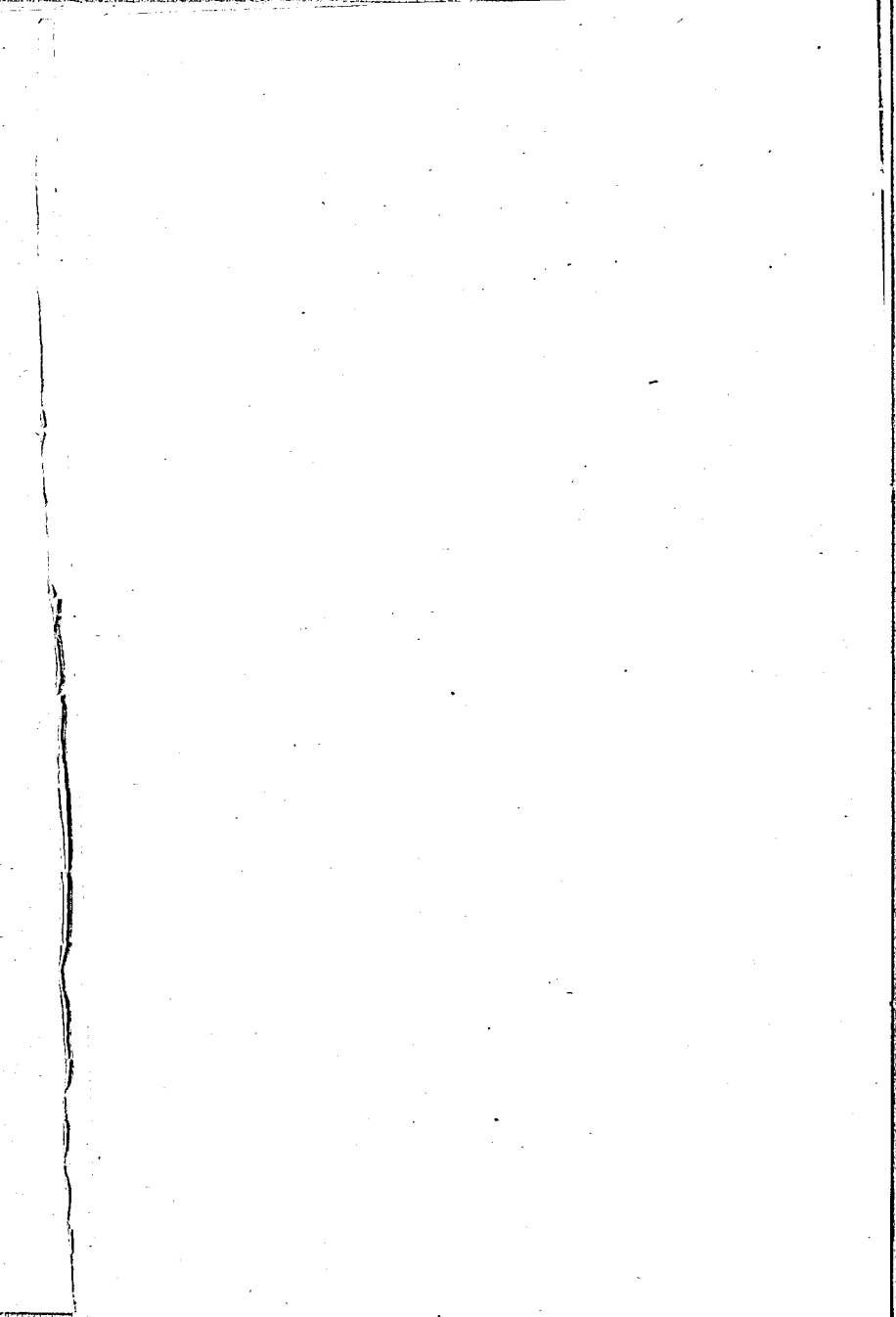
P R E F A Ț A .

În destul de mic e *vocabularul*—ce aducem prin lucrarea de față, ca adaus lexicografiei române; el — însă, precît a stat în putința autorului, înfățișază adevăratul înțeles dat terminilor lexicici din graiul și scrisul românesc.

Afirmăm—că, această lucrare e indispensabilă cetitorului — în special scolarilor romîni—dar nu mai puțin și streinilor, față de uriașele și ne mai auzitele falșuri ticsite în „*Dictionarul* pronumit *universal al limbei române*“ de d. Lazăr Șăineanu; dar ce e mai mult, aceleași falșuri—copiate ad-literam după L. Șăineanu—de o sumă de alți lexicografi.

Notă.—*Ortografia de care ne-am servit în lucrarea de față e cea fonetică, chiar cu privire la x—afară de cuvintele altora.*

V. S.



„Fără cărți naționale, fără literatură națională, — nu poate exista nici patrie, nici patriotism, nici naționalitate“.

I. Heliade Rădulescu.

INTRODUCERE.

Un fapt ciudat, cum nu s'a mai văzut în literatura lexică a Romînilor și a lumii întregi—până la cărturarii evrei: frații Șăineni—Lazăr și Mariu (din Luzăr și Marcu Șaia), L. E. Sinigaglia (probabil din Segal), și Mihail Canianu (din Moisa Cahana 1)..

I. Faptul e—în prima linie—ciudat și caraghios—prin aceea că, pomeniții cărturari și-au romînit numele spre a trece—în fața celor ce nu îi cunosc—de cărturari *romîni*; și astfel, fie care din ei scot de sub tipar următoarele cărți: d. Canianu—un volum de „*Poezii Populare Romîne—cu vocabular la fine*“ (1885); d. L. Șăineanu — „*Dicționarul universal al limbei române—cu vocabularul ei complet*“, zice autorul—pe copertă și în prefața cărței (1896); d. M. Șăineanu un „*Dicționar franceso-romîn* (1897) și unul *româno-frances*“ (1898); d. L. E. Sinigaglia un „*Dicționar romîno-francez*“ (1898), copiat după Șăineni.

II. Faptul e deșantat apoi—prin aceea—că: *acești* cărturari—denaturează și schimonosesc prin elaboratele lor atit limba și lexicografia romîna cit și știința, *însăși* limba franceză; neroșind a propovedui frații Șăineni—prin diferite cataloage ale librarilor editori și tipăritori d-nii Ralian și Ignat

1). Frații—Șăineni, Lazăr și Mariu, ambii întitulindu-se D-ri în litere (iar Lazăr întitulindu-se și filolog), sînt fiii văpșitorului de copeminte—Haim Lobărs—evreu din Ploesti; (vezi ziarele: *Viitorul* din 24 Decem. 1899, *Răsăritul* și *Egalitatea*—același an); d. Sinigaglia evreu din Ancona (în Italia), — vezi *Prietenul Poporului* din 25 Iunie 1901); și M. Canianu evreu din Hărlău (Romînia).

Samitca (evrei—in Craiova), și prin citeva ziare — că: *Dicționarele* lor sînt de cea mai perfectă știință modernă, cu limba romînă literaro-populară cea mai corectă, zic ei,—pe cînd lucrul e cu totul din contra.

III. Cit privește pe L. Șăineanu, faptul e și *sacrileg* în sine—prin aceia—că, lexicograful, în *prefața* dicționarului, după ce o încarcă de reclame înșălătoare cum nu încape în crierul altui om, necinstește pe toți lexicografii romîni, nota-bine după ce i-a despoiat de bogăția lexică din operele lor—dar, terfelindu-le, în chip nebunesc, definițiunile terminilor lexicici.

Cetitorul—nepărtinitor—va constata, și se va încredința pe deplin de adevărurile ce-i punem la îndămină prin sumedenia de eczeple în vr'o 20 tablouri ale lucrării de față—reprezentînd fidel pe autorii operelor menționate.

* *

În 1898, am scrutat, în mod cit se poate de cuviincios, *Dicționarul universal al limbei române de L. Șăineanu*, folosind autorului — cu multe sute de limpeziri în definițiunea terminilor lexicici — pe romînește; iar în *prefața Serutării*, iată ce zic:

Sintem datorî a primi cu bucurie *binele*, de ori-unde ne-ar veni, și pe tarimul lexico-literar, indiferent de individ și naționalitate; dar—datorî sintem a și urmări stingerea *răului*, fie-i ori-cine autorul.

Drept aceia, ca *scrutator* conștiincios *Dicționarului Universal al Limbei Române* de d. Lazăr Șăineanu, văzînd că—in această carte—binele e copleșit de rău, am crezut de a noastră datorie a releva numai pe acesta—și, în interesul științific și practic al lexicografiei romine cum și în interesul adevărului—îndreptînd răul, pre cit ne-a stat în putință.

Dacă însă opera n'ar fi recomandată—in primul rînd—scoalei; dacă prin titlul cărței și cuprinsul lexic (enunțiat sub titlul ei) nu s'ar mistifica buna-credință a cumpărătorului; dacă opera n'ar fi lipsită de tot ce se cere unui bun lexic românesc; dacă ea n'ar urma să fie cercetată și de streinii, cari se interesează de lexicografia romîna (mai cu samă la finele secolului în care ne aflăm); în fine, dacă autorul n'ar defăima—in prefața opului său—produsul lexic românesc—de până acum—de și s'a folosit de el în totul, și dacă nu i-ar falsifica delaolaltă înțelesul vorbelor; dacă apoi d. L. Șăineanu—in prefața lexicului—n'ar fi comis și sacrilegiuri ca în opera-î: „Istoria Filologiei Romîne“ (1892), ne-ar fi dispensat de multe de toate în scrutare. (Să se vadă Nota specială—finele părței I—lucrarea de față).

Și, în fruntea introducerii *Scrutării*, sub oele 2 moturi —*T. L. Maiorescu și B. P. Hasdeu*, am zis :

Dicționarul *universal* al unei limbi, ca veri-ce dicționar limbistic, trebuie să fie oglinda credincioasă a limbii ce reprezintă, din toate punctele de vedere ce-o caracterizează; a vorbelor-cudialectele din toate regiunile țării și de pe ori-unde. acea limbă se vorbește; al preciziei și justetei în esplicarea sensurilor-cuvîntului, înfățișînd toate înțelesurile lui; al celui mai autorizat sistem de scriere, ș'al numărului de vorbe ce posedă. Aceasta cu atît mai mult—cu cît, între părțile de căpetenie cari întregesc firea unui popor de sine stătător—e și literatura sa.

* * *

După 3 ani—însă—de la amintita *Scrutare*, mă pomenesc, prin „*Noua Revistă Romîna*“ No. 28 (din 15 Fevruarie anul curent), cu o droaie de înjurii și epitete ale omului pretins literat, cu înjurii și epitete—la cari—nu am răspuns prin valoroasa *Revistă*, cum făcuseră unia din colegii mei cercetători pomenitului dicționar—dar, ca și în-

sumi plefuriți de d. L. Șăineanu, prin aceeași Revistă ;
 ci : Pentru cinstea lexicografiei romine și a limbii sale
 cit și pentru cinstea științei și adevărului lexicical, apoi și
 pentru edificarea mai de aproape a lumii cetitoare—des-
 pre blăstămățiile din tot cuprinsul dicționarului ce-am fost
 scrutat în 1898, am crezut nemerit a scoate în relief—prin
 astă lucrare—mai pe larg și mai precis acele blăstămății
 ale lexicografului și „filologului“ Șăineanu, acompaniat de
 frățiorul său Mariu, și de consingeniilor ; cu atit mai mult
 —că, în special Șăinenii, au ținut și încă perzistă în trufia
 lor atit de marcată, de-a se impune lumii cetitoare—că—
 ei reprezintă cultura lexicoliterară rominească.

* * * *

Nu am recurs cu această a mea lucrare, la coloanele
 Revistei în care mă injură d. L. Șăineanu, necinstind tot
 odată—cum vom vedea—însăși valoroasa Revistă mencio-
 nată aci ; am crezut că—prea multe coloane aș fi răpit
 onoratei Reviste, cu această lucrare.

Că nu mai e în România sacrilegul,—autorul ultimei
 sale opre în limba romină (1901): „*O carieră filologică*“, în
 care nu alege cuu injură—după nume—pe o sumă din căr-
 turarii și demnitarii Rominiei, esceptionind abia *Coroana—*
familia Regală ; ei, e strămutat și stabilit deja în Paris,—
 dar cu atit mai mult eram dator a'î înfătoșa lumiei, în go-
 lăciunea sa, prin lucrarea de față.

Și credm — că, la toată urma, vom aduce — de ori-
 unde ar fi, pe d. L. Șăineanu (și pe fratele său), la bara
 juraților din Iași, unde se dovedească cele debitate de
 ei pe socoteala lexicografiei romine și a științei, cum și pe
 socoteala celor cari proteguesc limba romină ș'o înfătoșază
 cu știința adevărată ; să probeze acolo, d-nii Șăineni, că
 sînt adevăruri—cele ce noi invederăm că's : *aberațiuni, în-*

șălătorii, neștiință, pîngăriri ale limbei, și sacrilegiuri — din gura și pana d-elor sale.

Dar, fără a se arăta și cauzele ce-au motivat desăvîrșirea răului incomparabil adus literaturii lecsice romîne—de către autorii operelor menționate mai sus, răul nu se va stărpi; drept aceea, în cursul lucrării de față—ne vom referi și la cauzele acestui rău. Dacă ele însă nu vor lua sfîrșit, efectele lor vor deveni cu atît mai compromițătoare romînismului; (pag. 147 și 148).

* * * * *

Și n'am crezut că e mai nemerit a dedica, cu profund respect, osteneala mea din această lucrare, de cît—**Coroaneî literaților romîni, CARMEN SYLVA**, ale cărei înseși suave cuvinte din suma de opere cu cari înzestrează literatura romîna, sînt lovite în prestigiul lor, prin definițiunile cîudate ale lexicografului-filolog L. Săineanu — în primul rînd, nepricepătorul limbei romîne și ultragiatorul proșilor ei.

Materia străbătută în lucrarea de față — se cuprinde în: **Partea I**, *Lexicograf inconștient*, cu diferite tablouri lecsice, și osebite note; **Partea II**, *Apendice*, cu alte deferite tablouri lecsice și note; **Partea III**, *Cauzele răului în lexicografia romîna*,—Incheere.

Să se vadă erata.

V. Săghinescu.

PARTEA I.

LECSICOGRAF ÎNCONȘTIENT;

CRITICĂ LECSICO-LITERARĂ,

Cu un vocabular românesc—tablourile : d, f, g, i, etc.

Prin zicerea lexicograf înconștient, înțelegem : Pe autorul literat care face un *dicționar* lipsit de elementele constitutive — cerute atarei cărți ; pe lexicograful cu lipsa — în primul loc — de cunoștința limbii în care se încearcă a-i face dicționarul ; cu lipsa de cunoașterea formelor dialectale și de sinonimia între cuvintele acelei limbi ; cu lipsa de cunoașterea valorii cuvintelor ei, și mai pre sus de toate — cu lipsa de a cunoaște înțelesurile vorbei ; cu însăși lipsa de-a cunoaște deosebirea între termenul recent și cel vechiu în aceeași limbă ; cu lipsa până și de a pricepe — în *definițiuni* — pe autorii ce citează în opera sa ; în fine cu lipsa și de-a cunoaște intonarea cuvintelor după firea acelei limbi în care autorul scrie dicționarul, și chiar cu lipsa de-a cunoaște regula în aplicarea semnelor întonătoare—în scrierea dicționarului.

Intr'acest chip găsim, odată cu toată lumea cunoșcătoare de condițiunile în cari trebuie să fie lucrat dicționarul unei limbi, pe autorul *Dicționarului Universal al limbii române* (1896), d. Lazăr Șăineanu.

Și—decî, n'am aflat mai convenabil titlu de dat autorului cu atitea lipsuri în crearea operei sale lecsice — de

cit : *Lexicograf inconștient* ; autorului—care, cum vom vedea imediat, pe lângă nămolul lipsei de cunoștință în secretele limbei romine, falsifică par'că inadins știința în sine prin traducerea și definirea vorbelor atit literare cit și populare ; definire eronată și denaturată în mod cum nu se poate îngădui nici celei mai elementare doză de judecată, fie lexicograful de ori-ce neam strein—națiunei—căreia îi ofera opera lexică.

Nu spunem aceasta—întru cit d. L. Șăireanu e strein, adecă nu'i de națiunea romină, ci Evreu, botezat mai anul trecut (1899) ; căci sint mulți cărturari streini — prin naștere — de neamul romin, în România, ca : Pontbriant, Damé, Tictin—etc., cari au produs dicționare *romino-franceze* și *romino-germane*, dar sint la înălțimea lor pe întregul cîmp lexico-literar spre a'i copia și imita veri-ce om de știință.— Cu cărturari însă ca de al-de frații Șăineni—nici poți sta de vorbă ; iar în scris, d-lor compromit și limba națiunei în care scot dicționare, și știința.

Dar întru cit d. L. Șăineanu perzistă în îndărătnicia-i inconștientă că—limba romină a fost moartă până la ivirea d-ei sale pe arena lexico-literară, și că foștii ei reprezentai o ignorează în lexicile ce ne-au lăsat, — să'l scoatem deci în evidență neschimbat—de loc — pe autor, de cum il reprezintă opera lexică a d-ei sale ; redînd aci în 12 tablouri diferite—după gradul neștiinței lexicice în definirea termenilor din amintitul dicționar, cite-o sumă de eczemplé.

Și s'o mărturisim—că, la aceasta ne-a provocat d. L. Șăineanu, prin „*Noia Revistă Română*“ No. 28, sub titlu : *In jurul unui dicționar* ; unde, din împrejurarea c'a înțeles prea rău serviciile ce i-am adus în 1898 prin *Scrutarea dicționarului său* (pomenit mai sus), cercetîndu-i citeva mii cuvinte și indicîndu-i în mod cit se poate de cuviincios erorile lexicice și de limbă, în cari hălădueste, — cum 'l-au

servit încă o sumă de inși cunoscători în fond ai limbei romine vorbită și scrisă, între cari: Biron (în *Convorbiri Literare*—Oct. 1896); O. Densușanu (în *Revista critică Literară*—Iași 1897); Dr. Urechia (în *Șăinisme* — 1898), și alții, pe cari—iarăș, ori n'a putut ori n'a vrut să'i înțeleagă d. Șăineanu; din cari împrejurări însă, iată cum îi tratează, pe 5 pagini (160—166) No. 28 al menționatei Reviste:

„Oamenii obscuri sau compromiși și deci cu atât mai „doritori de a produce scandal“; lucru ce'i dreptul — că, scandal au produs justele și imparțialele lor critice, prin întimpinarea acestora de către *autorul* operei criticate, — bunăoară cum și urmează scandalurile autorului ei:

„Nici unul din aceia cari au criticat cartea mea, n'a „atins, fie macar în treacăt, modul de execuțiune al părților delicate, cari reclamă mai multă sforțare de reflecțiune într'un dicționar cu caracter mai ales național. — tratarea verbelor și a particulelor (!), ceia ce e mult mai însemnată ca tratarea definițiunei substantivelor și adjectivelor (!). Toți acei care s'au crezut chemați să-și dea părerea asupra Dicționarului Universal al limbei române de „Lazăr Șăineanu sint oameni cari în viața lor n'au cetit un rînd de filologie, și se încearcă să-mi dea mie, filologului, povețe de lexicografie românească; — nimeni n'a fost mai conștient de cit mine în alcătuirea lucrării elementare ce am publicat în 1896 sub titlul de Dicționar Universal al limbei române. — Pamfletari cu logică implacabilă, profani al căror crier îți inspiră milă, aristarhi improvizati ale căror birfiri provoacă anarhia răsfățată a banditismului literar în țara noastră; oameni perduți, maniaci și pornografi.....cei ce m'au criticat.

„Căci, (zice d. Șăineanu—în fruntea acestei critice—ce aduce criticilor săi): „criticele în chestiune n'au îmbră-

„cat forma acceptabilă, fără a degenera în personalități, „așa cum se obicnuște între oameni culti și bine crescuți, „cu onestitatea literară; ei, și-au formulat întimpinările „intr'un mod ce repugnă cele mai elementare probități de „bună cuviință“.—Numai că, e cu totul din contra; lumea a cetit toate criticele aduse vestitului dicționar al d-ei tale.

În aceste grațiozități—cuprinde d. Șăineanu pe toți criticii d-sale (vr'o 10 inși), admise—după d-sa — de onestitatea literară și de buna cuviință; își încheie însă această parte—cu: „d. V. A. Urechia era vice președinte A-teneului român, cînd fiul seü D-ru Urechia debita inep-tiile de la înălțimea tribunei astei instituțiuni — cu Șăi-nismele sale, și nu s'a găsit nimene care să proteste în „contra unei asemenea profanări, iar taică-seü nu avu cu-rajul să refuză fiului ocaziunea de-a se produce în pu-blic“₂).—Pe alte 5 pagini însă ale Revistei, d. Șăineanu hără-zește în special—subsemnatului—deosebite epiteturi; și e cu atît mai colossal în prodigalitatea injuriilor asupra-mi, cu cît mă află mai minuțios, mai estins și'n același timp cu ecsplicațiunii în *scrutarea* opului său—pe 100 pagini ale *Scrută-rei*; ba și oare-cari observări fac d-lui Șăinesnu, despre necalculatele sale mancuri de politeță în prefața lexicu-lui — direct la adresa acelora pe cari nota-bine i-a copiat atît de stilcit în definițiunea cuvintelor, în special pe Ci-hac și Laurian-Massim, constantindu'i, în neputința sa, lec-sicograful scrutat, de: *ignoratori ai limbei romîne* (!).

Mărgăritarele literare ale d-lui Șăineanu (din men-cionata Revistă) asupra subsemnatului — sint mai distincte însă, și'ncepe a mă lua la trei păzește, sub titlu *Forme dialectale*, pag. 166—170:

2). Necazul d-lui Șăineanu pe d. V. A. Urechia — e, de la cu-vintarea acestuia în Parlamentul român (1895), în baza căreia Parla-mentul respinge împămîntenirea lexicografului; (aceasta întăia oară).

„Om cu stil delirant, cu provincialism din obscuritatea sa locală ; comițător de falșuri și acte de imbecilitate ; cu patimă de a defăima și calomnia ; cu ignoranța cea „mai grosolană a idiotului ; cu patos caraghios al omului „care, spre rușinea învățămintului, a fost institutor ; nenorocit și nevrednic ; cu minte girbovă dar copilăroasă ; om „căzut în copilărie și incapabil de-a scrie un rînd care să „sune rominește, publică *Scrutări* de dicționare și în stilul unui fanatie în delir ia în aparare pe predecesorii mei „în filologie în contra aprecierilor mele !

Ei—d'apoi, vom vedea — imediat, cui se cuvin aceste epitetură : Aceluia căruia le adresezi, ori d-ei tale, lexicograful și filologul inconștient ; căci, nu reproduci nimic temeinic și de fond din *Scrutare*, cu care să dobori știința mea din acea lucrare,—ba nici părți cu cari te-aș năpăstui, d-le Șăineanu, de cit 3 încărcări (fără voe-mi) ca lipsuri din dicționar, la biografisme (tabl. II) : **Chesarie și Filaret** episcopi ai Rîmnicului, și **Stroici Logăfățul**,—apoi *amuzament* în loc de **aniuzant** (tabl. IX) ; scăpîndu-ți din controlul *Scrutării* 2 erori, strecurate prin nebagare de samă, (cum însuși admiți că se poate), trecute de prisos : **Ghimber—imbir**, la tabl. IV ; și **Buriu**, ba acesta trecut (greșit) în definiție : *sfredel*, în loc de *balerc* (că), tabl. V.—Atita tot eronat în *Scrutare*, din cercetarea celor vr'o 30,000 *cuvinte* ale lexicului. — Cit despre *Iacob II Stamate* fost mitropolit Moldovei, se nșală d. L. Șăineanu, prin *Noua Revistă Romîna*, că ar fi trecut în dicționarul-î ; Stamate I (Iacob), da. *Biografismele* d-lui Șăineanu apoi — sînt înregistrate după sprinceană,—iar *geografismele* nu numai în colosală lipsă ci și cu locuri falșe.—E însă nostim—cum d. Șăineanu. face aci un fel de spirit : „*Probabil că ar fi pretins Săghinescu V, să se găsească înregistrat și el la biografisme în dicționarul meu !*”. Și câte mai spune d. Șăineanu în *Noua Revistă Romîna*, sînt vrednice pustietăți.

Dar deșărtăciunea cu „*Probabil*“ etc., numai la Șăineii are loc ; probă trufia cu care d. L. Șăineanu împuntează academicianilor profesori N. Iorga și I. Manliu—in „*Noua Revistă Română*“ No. 30 etc, că nu 'l-au citat numai pe d-lui, sau cel puțin înaintea lui *Hasdëu, Cihac, Laurian-Massiñ*, în scrierile lor istorice și de limba romină (!).—D'apoi, ilustrile inconștient: In partea dicționarului *universal biografic* romînesc să ai genealogia întregului neam israelit, iar pe maghii : *Baltazar, Gaspar, Melchior*, apoi pe istoricii și politicii romîni **Barcian S., Moțoc, -Vornicul, Spancioc, Veveriță** și cîți alții—nu, ce denotă la activul științei lexicografului cu pretențiunile d-tale?—Las'că, în dicționarul anunțiat că coprinde *vocabularul complet al limbii* ce reprezintă —nu biografismele și geografismele completează principala parte lexică, de care ești cu atîtea poște îndărăpt ; dar tot ce-ai anunțiat pe poarta și 'n prefața dicționarului precum și în atîtea reclame prin ziare de cite cuprinde lexicul d-ei-tale, e falșitate completă ; o sumă de inși te-au deșteptat întru aceasta, și însumi cu atît mai mult ; dar vorba cîntecului din biserică la creștini : „*Juda cel fără de lege n'a vrut să 'ntelegă*“.

Drept aceea, de-acîi încolo să reprezentăm pe d. Șăineanu ca lexicograf—in apele d-ei sale proprii, de unde—cetitorul va conchide—fără ezitare—asupra căreia din persoanele în joc prin **Noua Revistă Română (No. 28)**—cad brileantele Șăinene—amintite, însușiri lîșnite din crierul și pana lexicografului scrutat.

a.

Cuvinte romîne—vechi, tălmăcite prin neologisme :

Clavir, clavecin ;
 Fântănea, fontanelă ;
 Măgărie, tsupiditate ;
 Pachești, bretele ;
 Parmaelic, balustradă ;

Pocăit, penitent ;
 Precurvie, adulter ;
 Purtăreț, portativ ;
 Sgircenie, avariție ;
 Uneltire, machinațiune.

Apoi o dă prin galo-latinisme, cu unele cuvinte însă în 2 limbi scrise deodată, vestitul Şăineanu :

<i>Quađi</i> , popor german.....;		<i>Quidam</i> , persoană necunoscută.....
<i>Quadrat</i> , pătrat ;		<i>Quiproquo</i> , eroare de a lua un lucru pentru altul ;
<i>Quadrigă</i> , car tras de 4 cai ;		<i>Quolibet</i> , glumă proastă ;
<i>Quadruped</i> , vezi cadruped ;		<i>Quotient</i> , cît.

Aşa dar, pân' aci, dicţionarul romîn—vechiu—tradus în dicţionarul romîn—nou, ş'apoi vice-versa ; astfel că, opera lexicică a d-lui Şăineanu e cînd rominească cînd de altfel *adecă un ghiveci*, pentru simpla dragoste a autorului de-a-î fi scula cît mai bogată ; cum—pentru aceasta—face şi cu repetirea-î vagă a nenumăratelor vorbe schimbate în pronunţare, notabine cu trimetere : *amănar*, *vezi amnar*, şi foarte multe de aşa fel.—Dar Romînul nu traduce *pacheştile* prin *bretele*—căci, nu *bretelele* sînt mai vechi în limba lui—ci *pacheştile*, nici *machinaţiunea* mai veche şi *uneltirea* mai nouă în limba Romînului ; şi nn dicţionar Romînesc face Romînul cărturar—prin terminî lexicică ca : *Quadrigă*, *Quolibet*, etc. etc. ; de alcum însă, $\frac{1}{2}$ din vocabularul romîn lipseşte dicţionarului Şăineanu ce am scrutat. (Să se vadă întru aceasta tabloul f şi No. 4 tabl. j).

Ş'apoi—Francezul—oare, în dicţionarul limbei sale, tîlmăceşte *brètelele* prin *pacheşti*, *stupiditatea* prin *măgărie*, şi aşa mai departe ? Las'apoi că, stupiditatea nu se traduce—de cît figurat—prin *măgărie*, ci prin : *lipsă de spirit* şi *de judecată*, *neghiobie*, *prostie*.

b.

Cuvinte definite în mod nedefinit—unele, altele repetate drept definiţiune, în fine altele cu definiţiuni cunoscute doar din întîmplare pe ici-colea în ţară, iar unele cu definiţiuni corchezite abraş-abraş :

Balustradă , șir de balustre împreunate cu o tăbliță ;	Reședință , residență ;
Buglu , clarin cu chei ;	Sbircioag , ciupercă uscată
Colivă , prăjitură de grâu ;	Sdruncen , a scutura tare mergând cu trăsura pe loc
Englendisesc , a englendisi ;	gloduros ;
Fad , anost ;	Selamlie , Selamlie ;
Ghermesut , un fel de tibet ;	Sfidez , a desfițe ;
Gir , andosare ;	Stenahorie . onosteală ;
Mascaradă , păiață ;	Talangă , clopoțel ;
Menadă , bacanta furioasă ;	Truism , veritate banală ;
Năvod , plasă mare ce se tî- răște ; hazliu cît se pôte.	Ūranisc , baldachin ;
Nitam-nisam , nisam-nitam ;	Urdă , brânză albă și moale ;
Obială , oghial ;	Vexator , care vexază ;
Odogaciū , odogaciū ;	Vexez , a maltrata—a tur- menta ;
Paraxim , bizar ;	Vichil , procurist ;
Piruū , a face rulade ;	Voloc , năvod ;
Plixis , plictiseală ;	Zugrav , pictor ;
Pustie , pustietate ;	Zulie , gelozie ;
Rad , a tunde până la piele (!)	Zuzăiū , a fremde ;
Rătoîn , pasăre de apă—băr- bațelul râtei ;	

Și tot zuzăiuri—înainte, a fremuri cu anosteală și
pustiiri—cu pustietăți neesplicate.

Dar zice—lecsicograful—in prefața operei:

„Partea fundamentală a orî-cărui Dictionar național
„ e tesaurul de vorbe populare neaoșe ale graiului ; drept
„care și definițiunea cuvintelor am dat-o simplă și clară—
„sub forma populară“.—Adecă cum văzurăm și'n ezeemplele
de mai sus—in ambele tablouri ?! Grooav de nostim graiul
neaoș popular al Romînului d-lui Șăineanu ! Dar e prea
nostim lecsicograful care-și inchipue această nostimadă ;
tablourile staū de față, și mai cu samă de aci 'ncolo curg
stupiditățile în cari hălăduște filologul lecsicograf scrutat.

c.

Să intrăm în definițiunile lecsice ale d-lui Șăineanu—
de strălucită erudițiune ; îndemnăm pe cetitor să noteze :

Baracă (barată), *colibă ce-si fac soldații în drum.*—Adecă în drum?

Baricadă, *șanț de apărare și oprire, făcut din buți, care, lemne și bolovanii;* deci—șanț din poloboace !...

Belesc, *a lua pielea de pe o ființă vie :* belesc un boi. Și de-aceste brașoave, eruditule ?!

Catapiteasmă, *perdea de la altar.....*

Căpățână, *cap mare de animal despărțit de corp (!).* Apoi numai un cap mare despărțit de corp—o putea spune și aceasta.

Chibrit, *bețișor de lemn sau din cotorul cănepei (!) uns cu pucioasă pe o margine (!)....*

Ciorsăesc, *a tăia cu feres-trăul.....*

Cirnileagă, *cîșlegi—in special postul dinaintea Paștelor. Doarla Han-Tartari..*

Cociorbă (vă), *lopata.*

Costoroabă, (1), *cocioabă ; (v. tabloul g cu accepțiunile).*

Concav, *al cărui mijloc e mai*

înfundat de cît marginile. Lexicograf, pe așteptat îl ia drept infundat ; dar aceasta are loc numai după un cap infundat.

Cotorăsc, *a sapa la rădăcina unei vișă de vie.*

Covată, *copae mare în care se coace. Dar covata e de lemn d-le lexicograf, deci—s'ar arde, cocîndu-se într'însa.*

Dubas (gondolă), *huntre mare și lată (!).*

Engadin, *vale înaltă a Inului în Elveția 3).*

Garofă, *micșunea, vizdoagă.*

Ginț, *funie de teiu....*

Hrean, *ridiche de mare 4).*

Ingust, *care are prea puțină lărgime.*—Nu cumva lățime, lexicografule? Ceia ce trebuia să spuie că e larg—ai spus că'i lat, și vice-versa! Românul nu comite și de-aceste bazaconii.

Iodoform, *iodură de potasă.*

Iudaic (2), *prea literar (!) ;* adecă ca L. Șăineanu.

Muscoiu, *țînțar.....*

Scopt, *lapte din zer și brînză. de vacă*

3) Nici în Larousse (de unde a copiat dl. Șăineanu), și nici în Foncin, nu e adaosul de înaltă—la Valea Engadin ; la d. Șăineanu, valea e înaltă și dealul adînc....

4). Nu cumva autorul a luat din Larousse: Gros radis=ridiche mare, și intercalînd pe de ? Căci multe a mai pingărit și din Larousse.

de vacă. Ești prea scopt lexicografe!

Știr, *nume vulgar al amarantului*,—*lobodă*. Dar de loc nu e amarant—*știrul*, căci: cel întâi e floare, pe cînd cel al doilea e zarzavat⁵⁾.

Straîu, *pătură de învălit noaptea (?)*.....

Strepezese, *a-și toci dinții*.
E prea tocit lexicograful.

Tarniță, *șea de lemn pentru vite!*—Adecă și : pentru cîni, epuri, mîte, oi, etc?.....

Taurul, *partea bărbătească a vacii*,—*iar*

Vaca, *partea femească a bolului*. Decî : buhaîul—*taurul*, și *boul*—*netaur*, una sînt la d. Șăineanu ; și :

Țitera, — *chitară*. — Om cu praxis.....

Iată însă cum—autorul—atrage atențiunea cetitorului—în prefață—asupra bogăției și științei lescice de mai sus și din tot dicționarul—î scrutat :

„Trăgînd folos din rezultatele științei, dar evitînd cu „tot dinadinsul orî ce aparență de erudițiune, am căutat „a da publicității o formă populară ; și n'am cruțat nici o „osteneală spre a înzestra scoalele noastre cu acest in- „strument lescic curat românesc, indispensabil pentru răs- „pîndirea culturii elementare și pentru cunoașterea mai „aprofundată a limbii materne. Opera prezentă îmbrăți- „șează limba națională (romîna) în toate manifestațiunile „vieții moderne : *literatură, științe, arte, meserii, industrie, comerț*..... Ea este destinată a fi înainte de toate expresi- „unea usului contemporan,.. cu materii cari *în zadar s'ar „căuta în marile enciclopedii streine*“. — O, Erudițiune !
Dar apoi :

„Trivialitățile și vorbele obscene au fost intențio- „nal omise din dicționarul nostru“.—Ce trufe mai diabolică poate ave loc?!

5). *Frunză verde boș cu știr, n'avem bani de plătit bir : frunză verde lobodă, gura lumii slobodă*. (La culor, e ceva asemănare între știr și amarant ; dar apoi nici *loboda* nu e știr).

d.

Tabloul ce urmează, fiind că aparține cu prea distinsă calificățiune d-lui Șăineanu, îl dăm în interesul definițiunilor—pe cari, dreapta judecată și adevărul în sine—ne obligă a nu le lăsa pradă pingăritorului lor, lexicograful ecstraordinar.

Să notăm—înainte de a reproduce tabloul acesta—că, d. Șăineanu, pe lângă că a consultat o sumă de lexicografi precum și diferiți literați romini și streini, după cum ne spune în prefața lexicului,—mai zice că, a luat din viul grai al Rominului definițiunile date în lexicul d-ei sale, *în special din graiul Bucureștenilor*; citează pe: Alecsandri, Creangă, C. Negruzzi etc.; apoi pe: Costinescu, Damé, Hașdeu, Laurian-Massim și alții; iar în definițiunile relative la terminii în de ale bisericeii citează pe: Anton Pann, și părintele Musceleanu (profesor în București). Pe toți însă îi mîntește în definițiunile aduse; pe multe din ele chiar le profanează. Și cînd e vorba că a cules din graiul Rominului ceva definițiuni, vom vedea enorme și hideose neadevăruri—ale lexicografului,—mai dihai ca la *Baricada, Belesc, etc.*

Eczeplele din tabloul ce urmează, ca și cele din tablourile de până aci și cari vor mai urma, sînt estrase din *Scrutarea-mî*, văzută și hulită de d. Șăineanu în modul relatat mai sus; în colona II a tabloului de față (cu vr'o 100 eczeple), dăm definițiunile cum eczistă în limba romină literaro-populară, cum ele eczistă științificește—după orice minte sănătoasă.

Lazăr Șăineanu ⁶⁾.

Accept, poliță. (Din contra).

Antipatie, aversiune naturală.

Aversiune, antipatie profundă.

Arși, săptămîna cînd e îngăduit a se mîncea carne. (Schîop de tot; ai mințit ș'aicea pe părintele Mușceleanu).

Beilic, conac — în Iași. (Ești strein în România, d-le Șăineanu).

Besică, (1). receptacul membranos în corpul omului, conținînd urina saū firea. (Dar întreabă-te cel puțin de cascapi, lexicografe)!

Boucean, boū mare. (Țiam eesplicat și'n Scrutare).

Buhaiū, bivol. (Ca nuca 'n pārete).

Vasile Săghinescu, etc. etc.

Accept, declarațiunea garantului—pe poliță—că ia asupra-și achitarea sumei: *dă-i accept.*

Antipatie, neplăcere, ură asupra cuiva.

Aversiune, desgust, necaz, ură; (Laurian-Massim).

Arși (hîrți), săptămîna cînd biserica ortodocsă învoește a se mîncea carne în toate zilele.

Beilic, palatul demnitarilor Porței, de unde a și rămas în Iași numirea locului *Beilic: Școala din Beilic.*

Besică, receptacul membranos în corpul omului ș'al diferitelor animale: una care conține firea, și alta care conține urina—udul.

Boucean, numele boului: „*Hăis-ța Boucean, trage brazda pe tapșan*“. (Movila lui Burcel).

Buhaiū, taur în cireada de vaci, boū necastrat, (seminceriū).

6). Totul neadevăr—in definițiunile aduse; autorul citează scriitorii ca: Alecsandri, Creangă, Negruzzi, Pann etc., fără a'i pricepe, iar pe alții îi falsifică intenționat; vom vedea.

Bundă, *manta mare fără-nească, care acopere tot corpul*. (Nu se pomenește).

Cață, *bita ciobanului*. (Nu numai atit, ș'apoi cața e mai lungă de 2—3 ori ca bita).

Catrință, *șorț larg de lină, ce poartă țărancele pe dinapoi*. (Cândat om—lexicograf; să se fi întreat înadins de vre-o anume țărancă, iar nu de modorancă).

Căciula, *pălărie din blană de berbec (albă, cenușie sau neagră): altă căciulă, altceva!* (Aicea—da, mai probează o erudițiune *lexicograf*; de cît a cam stîlcit pe Heliade și pe Laurian-Massim).

Ceacir, *cu privirea crucișă*. (Ș'aceasta—nu pe romînește).

Ceamur, *pămînt cleios, frămîntat cu pae și uscat la soare*.

Bundă, vestmînt de piele de oae și de miel cu lina ei, haină scurtă; (Laurian-Massim, etc. etc.).

Cață, nuea de corn (lemn) cu cîrlig la capătul mai subțire, cu care ciobanul prinde oile aplecători etc., (până la tunsul lor).

Catrință, vestmînt de lină (de mărimea unui șal), ce ține loc de fustă la femeile de țară; ș'apoi *catrința* nu e largă—ci *lată*, *filologule* strein de rominisme.

Căciulă, acoperemînt de cap, mai ales cel făcut din piele cu părul său lina ei; căciulă de oae, de miel, căciulă neagră, albă, brumarie, rotundă, țuguîată, și alt-fel: *nu-mi îai căciula la ori-cine*; *altă căciulă, altă vorbă—altă chestiune*; (Laurian-Massim).

Ceacir, om sau animal cu un ochi alb peste tot în jurul luminei și cu celălalt natural, sau ceacir de amîndoi ochii, cu privirea însă necrucîșă—dreaptă.

Ceamur, pămînt frămîntat cu pae, din care se fac pă-

(Mai bine tăceaî, d-le Şăineanu).

Cincime, *un tot compus din cinci*. (Şi aritmetica incurcă al naibeî pe lexicograful Şăineanu).

Chior, *care n'are de cît un ochi*. (Dar care n'are nici un ochi, cum s'ar numi)?

Cîul, *cu urechile cîuntite : oae cîulă*. (Dar cîuntite său rupte ori tăiete—nu însămnă ciule pe romineşte).

Clapon, *cocoş îngrăşat pentru bucătărie*. (Sigur, numai la Şăineni).

Cobză, *un fel de chitară cu o coardă*. (Şi'ncă numai cu 1 coardă; unde eşti Barbule Lăutarîu, tatăl cobzei?!).

Cobuz, *cobză : glas de cobuz—dulce la auz*. (Doar fiind că se potriveşte la auz—un nume cu celalalt)?

Comarnic, *locul îngust într'o stîină, unde se mulg oile*. (Îngustă abraş, definiţiunea).

Cucurigu, *care imită cîn-*

reţii caseî—fiind crud ceamurul, uscîndu-se în părete.

Cincime, o a cincîa parte dintr'un tot oare care: $\frac{1}{5}$ din leu=20 bani, $\frac{1}{5}$ din 5 bani=1 ban.

Chîor, *acela care n'are ochi*, (chîor de-un ochi său de-a-mîndoi).

Cîul, *cu urechile scurte de la natură, rotungioare şi drăgălaşe la privit : oae cîulă şi la gît cu cercei*.

Clapon, *cocoş castrat—său scopit*, (cu testiculele scoase), privat de organile generatorîi.

Cobză, *Instrument de cîntare, cu 8—10 coarde*.

Cobuz, *un fel de fluier—cu timbru duîos;—glasul cobzeî însă numai dulce la auz nu e, lexicograful! Românul zeflemiseşte glasul cobzeî—astfel : brînză—brînză, brînză, brînză, focul să te-aprînză*.

Comarnic, 1. leasă de nuele pe care staî caşîi şi urda în stîină: *un baciîu amarnic lungit sub comarnic*; 2. coperemîntul unde ciobanul mulge oile.

Cucurigu, *cîntecul de pre-*

tecul de dimineață al cocoșului: *Cucurigu gagu*. (D'apoi, filologule prea isteț, numai dimineața face cucoșul *cucurigu-gagu*) ?

Dejunez, a minca dejun. (Dar *dejunul* e timpul cînd se mîncă).

Eufonic, care produce eufonie.

Farniente, dulce neocupațiune.

Federweiss, steatită întrebuințată pentru prăfuirea pe dinăuntru a încălțămîntelor și mînușilor.

Festilă, nuc de luminare. (Dar nu e tot una).

Fotă, șorț dinainte al țăranelor în formă de patrat lungueț. (Un neadevăr ș'o glumă—coșcogea).

Gaiță, pasere asemenea corbului. (Și de ce nu asemenea pupăzei) ?

Ghijoagă, tîun ;— citînd

dilecție al cocoșului—imitat de copii, cu adăngirea: *cucurigu-gagu, ți-o murit moșneagu*.

Dejunez, mînc, fac gustare demineață—cel mult la amează, (masa întăia).

Eufonic, dulce la pronunțare, plăcut auzului.

Farniente, dulce lenevire.

Dar *steatita* e un fel de piatră ce servește de cridă croitorului, și topindu-se în apă face spume ca saponul; (că s'a fi făcînd din ea și praful—*federvais*, aceasta e alt ceva).

Festilă, șnur înfoet de bum-bac, pe care se toarnă ceara topită ori săul—pentru a forma luminarea, și care întreține lumina.

Fotă, vestmint de gală al femeilor, elegant mai mult sau mai puțin, împodobit cu fluturi fel-de-fel, și format din două tablete de lînă cu matasă.

Gaiță, pasere cu penele pestrițe—formînd un mozaic, și cu moț frumos pe cap.

Ghijoagă, cal bătrîn și slab:

pe Creangă: *ghijoagă urăcioasă* ce ești. (Dacă după creangă va fi copiat, lexicograful, definițiunea, nu știm).

Haldan, *Cinepă de vară*.
(Cu totul din contra).

Igliță, *ac de lucrat*.

Inalt Presfinția Sa, *titlul Mitropolitului Primat*.

Isaica-dănțuște, *imn recitat la cununie*. (Din contra).

Jigărae, *brincă la cal*.....

Lambă, *funie de tei cu care se leagă osiea dinainte*. (Ba și dinapoi, hăt bine).

Lavoar, *mobila de toaletă*. (Vezi din nou în Littré, pe cari zici că l-ai consultat).

Lătunoii (latunoe), *partea țesăturii unde se înoadă*

o ghijoagă de cal, astfel e și în Damé; aci stă adevăratul înțeles al *ghijoagei*; și Creangă a înțeles tot așa, dar lexicograful ba.

Haldan (hlandan), plantă tectilă cu cotorul gros și cu multe ramuri, ce face sămânța de cinepa.

Igliță, Instrument de fer etc. în formă de andrea, bifurcat la capete, cu care se împletesc berte sau fișuri, horbote, voloc etc.

In. Pr. Sa, titlul deferit ori căruși Mitropolit, spre deosebire de titlul Episcopilor și celorlalți Arhierei căror li se zice: *Presfinția Sa*.

Isaica dănțuște, cîntarea cu care se termină cununia; (**imn**, *cîntare*).

Jigărae, boală la cini: *pe Zailic l-a prins jigaraia*; (Zailic—nume dat cinelui).

Lambă, legătură dintre osiea și crucea carului, precum și dintre osie și scara acestuia.

Lavoar, spălătorie, loc unde se spală cămeșele; (Larousse, Littré, Codrescu, etc.).

Lătunoe, răritura produse în pînză din-lipsa firelor de-

urzitura după ce s'a rupt. (Cu totul din contra e ș'acest secret, lexicografe inconștient).

Măgar, 1. *numele vulgar al asinului*; 2. *fig. stupid.* (Și încă ce stupid!).

Mamelă, *termin științific pentru fiță.* (Dar e prea științific).

Mangal, *vas în care se pune jaratic.* (Dar aceasta numai în Valahia, și *trebuia spus*; așa fac lexicografuli conștienți).

Matern, *limba țirei în care s'a născut cineva.* (Oare?!).

Matrice (matcă), *unul din organele interne ale corpului.* (Cum s'ar prinde—la ambele genuri!).

Mioară, *mielușea de un an.* (Dar pe unde s'a fi zicînd astfel?).

Năgară, *neghină de grîu.* (Nu se potrivește de loc).

urzală, rămase (din greșală) netrecute prin îțe și spată (la nevedit), ori din lipsa unor rupturi de fire în cursul țesutului; de la lătunoae s'a născut zicerea Romînului: *printre îțe printre spată paste-o îapă 'nchedecată.*

Măgar, animal de specia cailor, însă mai mic și cu urechile mari, cam lenos dar foarte pacient, duce povări.

Mamelă, țîță, organ prin care mamele alăptează copiii.

Mangal, jaraticul ce se pune în ferul de calcat,— în *Moldova însă*: *pune mangal în fer.*

Matern, limba de consînginitate, limba națională; (Laurian-Massin).

Matrice, mitra, partea născătoare în corpul mamiferelor; (Laurian-Massin).

Mioară, oaia tînără—de 2 ani, care fată pentru întăiaș dată.

Nagară, iarbă în forma paiului de sacară, cu puf în virf, (crește la loc petros),

Naracliță, *fașie de matasă* ce preotul poartă pe brațe în timpul slujbei. (Nu'i adevărat).

Omofo, *vestmînt arhieresc de mătăsă purtat pe umeri*. (Dacă te amesteci tot pe unde nu-ți ferbe oala ! Ș'apoi citezi profesori ca Musceleanu etc.)!

Opsas, *pingea*. (D'apoi, mehenchiul de Creangă nu zice așa).

Osirdie, *ardoare, zel*. (Las' că escplicația e dată prin neologisme,—dar nici e proprie).

Papură, *plantă vivace numită și rogoz*. (Vivace-vivace, dar nu e rogz).

Paroiu, *stup nou cu albine din cel vechiu*. (Taci—lecsiografe) !

din ea se fac măturite.

Naracliță, *mîncar*, ce preotul și diaconul îmbracă peste mînicile hainei, stringîndu'l prin șnur saū îmbumbindu'l ; (Melhisedec).

Omofo, *eșarpă de matasă bătută în fire de aur*, cu figuri de *ingeri și serafimi*, ce Arhiererl pune pe după grumaz pe umere, în timpul serviciului divin ; (aceasta, după Evanghelie, însemnînd oaea cea perdută și apoi aflată,—vozglasul : *Eū sînt oaea cea perdută, chiamă-mă Mintuito-rule și mă mîntuește*).

Opsas, *tocul călcîiului la cisme* : *șterge colbul de pe opsas* ; (Creangă).

Osirdie, *aplicare cu trage-re de inimă—cu religiositate, sirguință cu înfocare în întreprinderea unei lucrări, unui studiu*.

Papură, *plantă monocotiledonă și scamiforă din care se fac păture saū rogojini, potnoje, etc.* ; (Laurian-Massim).

Paroiu, *roiul roiului din aceeași vară ; stup din neleapcă*. (Dl. Șăineanu definește *neleapca, juncă ce a născut*

Pavogadu, note orientale de psaltichie: *pa-vu-ga-de-ni-ghe-pa*. (Ce nepăsător e d. Șăineanu în ridiculizări—chiar de-ale bisericeii! A copiat pe palamarul din piesa „Florin și Florica“, dar zice în prefață-i: „In de-ale bisericeii am note de la părintele Musceleanu—prof. București (!)“.

Răspunde-va oare, părintele Musceleanu?

Păstură, fagur de miere, ceară brută. (Dintre cele mai brute definițiuni).

Perforațiune, ruptură accidentală într'un organ: *per-*

de timpuriu; dar Rominul de-finește și precizază acel timp la 2 ani,—a zice numai de timpuriu nu 'i o definiție, întru cât se știe că la 3 ani e dat—de regulă—juncei a naște. Nu-cumva d. Șăineanu e prea *de timpuriu născut*, de se incurcă și la definirea nașterii de neleapcă)?

Po-vu-ga-di.... note ale muziceii orientale—in psaltichie: *pa-vu-ga-di-che-zo-ni-pa*, = cu: *do-re-mi-fa-sol-la-si-do*, notele muziceii orientale.

Păstură, material otrăvitor în fagur, de color gălbiiu-vi-năt, adunat de albine pe timp săcetos—de pe plante veni-noase, (mană otrăvitoare); prisăcarul îngrijește a scoate păstura din fagur, căci se'n-tinde ca picinginea.

Perforațiune, bortelire sau găurire, spargerea intestinu-

forațiunea intestinului. (Ruptură de crier ar mai merge).

Pestiman, șorț mare țărănesc. (Ba nici boeresc; numai sorturi vede crierul lexicografului de cașcaval).

Piculină, hoboă. (Ba nu).

Pirciu, șap—mai ales bătrîn. (Ce are de-a face—tînăr sau bătrîn? Dar nu 'i așa).

Poclit, *poclad*, și **poclad poclit**. (Cu oiștea 'n gard, filologule lexicograf).

Pojărnicie, povarnă—vehniță. (Aicea 'i mai ceva lexicograf, căci citează și pe Alecsandri și pe Creangă).

Popirșas, 1. *bucata de lemn în picioare*; 2. *palma de om*. (Vai de om! Dar în ori ce caz, nu 'i de loc o definițiune).

Prapur, (3). *membrana stomahului la boi*. (Intreabă de-un Doctor—că, și la d-ta e membrană, d-le Șăineanu).

lui, etc.: *perforează timbrul spre anulare*.

Pestiman, vestmînt (de bum-bac ce ține loc de fustă femeilor de la sate (mai ales), impresurîndu-se cu el de la brîu în jos: *în loc de rochie își ia un pestiman mare*, (acum însă foarte rar).

Piculină, flaut mic.

Pirciu, sudoarea, șapului—mai ales toamna în timpul pîrcitului (încrucișarei): *șapul pute a pîrciu*.

Poclit, coperemihtul la trăsura: *ridică poclitul—lasă poclitul*.

Pojărnicie, pompierie, locul de unde pojărnicii sau pompierii observă aprinderea caselor (în orașe).

Popirșac, cracana înfiptă la cotiuga plugului (în osie) și'n catargul plutei, servind pentru atîrnarea tarhaturilor plugarului și plutașului.

Prapur, membrana stomachului—dar mai mult a intestinelor—la toate patru-pedele și chiar la om.; prapur de miel: *Plăcintă de cighir îmbrăcată în prapur de miel*.

Prașilă, a două sapare a porumbului. (Diochiare ș'aicea).

Proțap, (3). oiște de înhamat boii. (Tot cu oiștea 'n gard ș'aicea, iscusitul lexicograf; dar boii să înjugă—nu se înhamă).

Prohab, turii nădragilor. (Deci, și prin nădragi se încurcă lexicograful; dar turii—falduri—n'au loc în vocabularul Șăineanu).

Prund, loc nisipos pe malul apelor: isvorul care tremură pe prund; Eminescu. (Dar pe nisip nu poate tremura isvorul)!

Rășchitor, mosor. (Un neadevăr lung cit rășchitorul de 2 metre).

Rogojină, pătură de rogoz. (Din rogoz nu se pot face rogojini).

Romin, locuitor sau originar din România. (Iși trage cenușă pe turtă lexicograful).

Prașilă, saparea în jurul porumbului (păpușoiului) în 2 răstimpuri, și curățirea lui de burueni.

Proțap, aparatul de lemn prins la car, de care trag boii în jug.

Prohab, deschizetura la fuste (dinapoï), și la pantalonii bărbătești, la *nădrași* etc.—dinainte.

Prund, petriș mărunt și rotunșor, care s'așterne pe drum—formind șoseașua.

Rășchitor, fuscel lung (de lemn) cu crăcană la un capăt și cu o punte la celalalt, servind la formarea calepelor din tortul de pe fuse: *punte tortul pe rășchitor*.

Rogojină, pătură de papură.

Romin nume național al aceluia ce locuște în România sa în mai multe părți ale lumii: *Romin* neaș sa de baștină: romin adoptat în țară românească sa în-

Romînim, 1. *poporul român considerat după natura-i particulară*; 2. *spiritul român: rominismul datează de la restabilirea domniilor pămîntene (1821)*; 3. *particularitate a limbii romîne.* (Dar pe timpul Hasanilor, Radu-Basarabilor, Dragoş-Bogdanilor, Mircea, Ţepeş, Ştefan cel Mare, Rareş, Mihaî Vi-teazul etc. etc., nu era *spirit romînesc* şi *naţionalism*, istoric-lecsicograf?!).

Sărăduesc, *a cîrpi.* (Nici de-a cîrpi nu e vr'o sculă d. Şăineanu).

Sbirciog, *ciupercă uscată.* (Ei-apoi, vorba celuia: nu minică ciupercii autorul....?)

Şchiop, *care n'are de cît un picior....* (Care n'are de cît un picior sau nici unul, se numeşte *olog*, eruditule lecsi-

cetăţenit prin adoptarea numelui de român; (Laurian Massim, etc).

Romînim, 1. caracter particular al Romînului său al limbii sale: *din limba poporului ai să înveţe scriitorii adevăraţii romînimii, cari, cu mare damn pentru stil, lipsesc din scriptele lor*; 2. Viaţa naţională a Romînilor bine ordi-nată după principii conforme naturii romîneşti; (Laurian-Massim). — *Romînimul însă datează de peste 2000 de ani: Kopitar, I. Maiorescu. etc.;* adecă nici cum îl dă vestitul istoric d. A. D. Xenopol — de pe timpul lui Dariu împ. Perşilor, în ed. 3 Ist. Rom. pen. curs secundar.

Sărăduesc, înfloreşte cu găitan—sumane şi mintene: *suman sărăduit, manta sărăduită.*

Sbirciog, specie de bureţi, ce se fac mai mult prin pădure, — gustoşi la mîncare: *sbrîciogi muraţi la chîup.*

Şchiop, cu un picior mai scurt, sgîrcit sau strîmb: *merge şchiopătînd; cal şchiop de un picior etc.; Şchiopul mer-*

cograf; deci, ți-i prea schioapă definițiunea; și apoi poate să aibă cineva piciorul întreg dar paralizat, — tot olog e).

Șiștoare, *pl. măsele de moară*. (Cine l-a fi amăgit și cu aceasta, pe lexicograf?)

Spată (3), *partea războiului de țesut cu care se bate urzala pânzei*. (Doamne păzește).

Stancă, *coțofană, țarcă*. (Te prea coțofânești—lexicografule).

Stihar, *camașă lungă cu mîncei largi ce preotul pune în timpul slujbei*. (Dar la catolici, nu și la ortodocși).

Suman, *materie groasă de lînă* (1); *cojoc dintr'nsa* (2).

Taftur, *cură de legat scările calului*. (Dar calul n'are scări, șaua—da).

Tizic, *bălegar*. (Și poate că bălegar—tizic?).

ge—pe picioarele sale naturale—deși cu greu mai mult sau mai puțin, pe cînd ologul doar în cirje, cu picioare artificiale sau în trăsură.

Șiștoare (șitoare), *mîner sau tuscel la crîngul morei; printre șiștorii intră măselele roței spre a învîrti crîngul*.

Spată, *partea războiului de țesut cu care se bate bătătura în urzala pânzei*.

Stancă, *specie de cioară—cu penele mai mult cenușii, merge pășind; (țarca are penele colorate și mersul vrăbiei—sărind; cimilitura țercei: unde'i alb—nu'i omăt, unde'i negru—nu'i pămînt, unde'i verde—nu'i mătăsă, unde'i coadă—nu'i tigae)*.

Stihar, *vestmînt de stofă, ce preotul și diaconul imbracă la serviciul divin, (la ortodocși)*.

Suman, *vestmînt țărănesc din pănură groasă, (Laurian-Massim)*.

Taftur, *cură de încins calul cu șaua saŭ poclada pe el*.

Tizic, *bălegarul uscat din staulul oilor (cu deosebire)*,

Uger, țîța unei vaci. (Bine, da nu ș'a mai multora ? Ș'apoi vaca numai o țîță are ?).

Urzală, *bătătura pînzei*. (Și la cap suferă de bătături—d. Șăineanu).

Vaca Domnului, *coccicela*. (Mai cetește zoologia—d-le Șăineanu).

Vălnic, *cretință—catrință*. (Ș'aice—boroboacă).

Vexațiune, *acțiune de a veza*.

Vișin, *cireș cu fructe acrișoare*. (Ba prea acre).

Zaharină, *materie extrasă din zahar* 7).

care pe alocurea se întrebuintază și ca lemne pentru ars (în sobă).

Uger, organ glandulos la mamiferă, în care se depune laptele și din care se sugă prin țîță.

Urzală, totalul firelor nătrei în care intră bătătura spre a se forma pinza.

Vaca Domnului, insect fără aripă—cu pete roșii și negre pe corp.

Vălnic, vestmint de gală al Oltencelor, un fel de fustă gătită frumos pe la poale: „*Picioarele lor gingașe, cari se zăriau sub vălnicele cele înguste, par'că nici nu atingeau pămîntul*“.—„*Vîrful cu Dor*“, CARMEN SILVA.

Vexațiune, supărare nedreaptă adusă cuiva, necăjire, sucălire.

Vișin, specie de cireș, arbore ce produce vișine; (Laurian-Massim).

Zaharină, substanță chimică, mai dulce de cît zaharul de 500 ori, dar nu e extrasă din zahar.

7). Cum d. Șăineanu a copiat corchezit din Larousse atitea franțuzisme, probabil c'a luat tot din Larousse: *Saccharin, qui est de la nature du sucre*,—cu traducerea după capriciul d-ei sale: *materie extrasă din zahar*. Ce monstruoziitate ș'aceasta!

Zimbru, *vechea stemă a Valahiei*. (Și păgîn, și necinstit). | Zimbru, *stema Moldovei: bourul și 2 delfini*; — a Valahiei *stemă e vulturul și leul*.

Apoi n'are—autorul—rezon să zică în prefața operei sale lecsice—că: „*Trăgînd folos din rezultatele științei, a evitat ori ce aparență de erudițiune în instrumentul său lecsic?*” Și doar e de remarcat că, sint unia—cari fac zimbre după erudițiunea zaharinată a d-lui Șăineanu—din universalu-i dicționar! (Vom cita—mai incolo—citeva nume).

Notă. Pe-alocurea, în No. 28 al Revistei menționate, bunăoară la: *Ceacîr, Cincime, Fotă, Păstură* etc., întimpină—cu oare care scuză—d. Șăineanu, că definițiunile le-a luat după răposatii: Laurian-Massim, Odobescu și alții, unde—în adevăr, cam are dreptate d. Șăineanu; dar—obligat trebuia să se găscă lecsicograful conștient de opera sa, a cerceta lucrul și la *nerăposai*—și, îl asigurăm că n'ar fi căzut victimă neștiinței sale și cu aceste eczemple de indig-națoare amintire; căci, adevărul stă în definițiunile ce-am alăturat în coloana din dreapta a tabloului d. Dar apoi—chiar în Laurian-Massim, *fota* nu e cum o definește d. Șăineanu; și cît—pentru *păstură, pîrciū, pojărnicie, popîrtac, pavogadu (!), haldan, nagară* etc., aște inconștientul lecsicograf—că, acela care îl limpezește și prin lucrarea de față, a fost și: *apicultor* (prisăcar), *agricultor, oerîū, psalt, ș'apoi institutor*—ne'nțeles de d. Șăineanu; așa că, pre cît îi vorbesc din știință—pre atît și din practică. Iată de ce nu pot—eu—lasa terfelită lecsicografia și limba romînă—de Șăineni, etc.

Dar de cite profanări lecsico-șăinene n'avem a mai aduce tablouri în această lucrare!

e.

Să venim acuma la *sinonimia romînă* a d-lui L. Șăineanu; cite-va eczemple, dar nu's sinonime:

<p>Botniță, <i>sinonim capestru</i>; Burduf, <i>sin. uger</i>; Capot, <i>sin. marți</i> — la jocul <i>în cărți numit pichet</i>; Clevetesc, <i>sin. clefăesc</i>; Conchid, <i>sin. indic</i>; Cruce, <i>sin. liude (lude), co-</i> <i>modă</i>;</p>	<p>Economie politică, <i>sin. ri-</i> <i>sipă, (prodigalitate)</i>; Gulie, <i>sin. nap</i>; Mazere, <i>sin. bob</i>; Olog, <i>sin. schiop</i>; Pirlaz, <i>sin. zaplaz</i>; Sublimat corosiv, <i>sin. calo-</i> <i>mel; (la corosiv)</i>.</p>
--	---

Și tot astfel de sinonimii la d. Șăineanu—filologul; așa—că, până și neologismelor le dă ca sinonim traducerea pe românește—vechiu! Dar atunci, la toate cuvintele streine introduse în limba română bunăoară ca : **abandon, bonjur, sinistru, vorace**, etc, să zici că's sin. cu : *părăsesc, buna-ziuă, nenorocit, mănincă mult, etc. etc.* ?

Să intercalăm însă aci o excepționalitate a lexicografului—in sinonimie : **Gînsacul**—*sin. gîscan, e bărbățelul gîștei*, și vice-versa; trecînd la **magar**—însă, zice atît, că—e *stupid*, dar nu spune pe cine are de sinonim, și nici al cui bărbățel este,—ba de *măgăriță* nici pomenește în dicționar, lexicograful universal,—cum nu pomenește nici de neologisme ca *goș*, etc., sin. cu : *năting, neghîob, nerod, netot*; (vezi nota la apendice).

Dar, d. Șăineanu, la cuvintele :

batog, budincă, cepșoară, costreiu, fotă, igrasie, mohor, păr, prohab, șartă etc., dă de sinonime pe : *gabellau puding, paragie, ovsigă, zavelcă, igrasie, bursoacă, pîr, turî, ch artă*;—aceste din urmă cuvinte însă, la cari nota-bine și trimite lexicograful, nu e există—aparte—in dicționar (la rubricile respective), pentru a le cunoaște și cetitorul lexicului șăinean—definițiunea, însămnătatea. Nu'i ș'aceasta o goșitate a lexicului?

Nota. Și la sinonimie întîmpină—cu oare care scuză—d. Șăineanu, în No. 28 al menționatei Reviste (pag. 164 etc.); dar aceasta o face și aici inconștient de cum stă a-

devărul în sine, cotigind oare cum, spre a-și atenua însuși boroboața atît de oachișă: „*Recunosc că se află erori în „Dicționarul meu Universal, dar foarte puține în raport cu „cele 30000 de vorbe ale cărții; dar cit pentru neștiința-mi „despre nesinonimia lui conchid cu indic, a sublimatului „corosiv cu calomelul, etc., mă aflu în companie cu alții—cari „zic tot astfel.—Și prin urmare, de ce s’ar mai formaliză a- „tîta criticii dicționarului meu, de erorile ce le conține„?!*”

La o așa francă mărturisire a pacatelor, veri care duhovnic trebuie să fie indulgent; dar în cazul de față avem a face și cu generațiunii tinere, și asemenea lucruri prind rădăcină în mintea lor! Apoi cum zice Dl. Maiorescu la Logică: *Impresiile de la leagăn, între cu dănsese în mormînt.*

Cu tabloul ce urmează, ne referim tocmai la unul din gravele mancuri lecsice ale d-lui Șăineanu; la lipsa de zecile de mii elemente neaoșe romîne ce constituiesc limba națională literaro-populară, nesocotite—cu sfruntare—de către lecsicograf, în prefața operei scrutată; totodată însă debordînd în infamii asupra lecsicografilor romîni, asupra tezaurarilor limbei romîne și depozitarilor științei, pe cari nici astăzi nu’i pricepe d. Șăineanu.

Înainte de-a învedera aci un număr oare care din zecile de mii cuvinte vii în graiul Rominului, și de mare valoare literară — chiar, eczistînd — mare parte — în mai toate dicționarele romine, cu deosebire în acel *romîno-francez* de d. Frédéric Damé (1895), afară de al d-lui Șăineanu, să reproducem mai întăi *grosso-modo* al d-ei sale raport literar din prefață-i, (pag. VII):

„*Dicționarele existente conțin pe fie-care pagină o sumă „de vorbe cu totul eșite din us și pe cari lexicografi și le-au „transmis unii altora fără să-și mai fi dat osteneala de a le „verifica(!). Cele mai multe din ele n’au fost nici odată între- „buințate în limba literară, rămânînd provincialisme isolate.... „Am cautat a descărca padurea vocabularului romănesc de a- „cei arbori parasiți cari împedecău vederea-i, de acel aglomerat*”

„de vorbe cari n'au figurat niciodată într'un text scris și cari „au servit mai adesea a spori volumul dicționarelor succesive“. Cît ești de neobrăzat—lexicografe, și cît delir îți mai colcăe (clocăe) în crier!

Am reproduș această parte din prefața d-lui Șăineanu, ca osebită culme a inconștienței d-ei-sale; am reproduș-o, față mai ales de culmele ce-a atins lexicograful în tablourile lecsice de mai sus.

Să venim însă cu tabloul f; dar mai întâi e propriu lucrării de-a semnală aci că, din cele cam vr'o 60000 cuvinte ce îmbogățesc și împodobesc limba romină vorbită și scrisă, dicționarele ce coprinș pe mai multe din ele—vr'o 50 miș, e al d-lui Damé romino-francez, ș'al d-lui H. Tik-tin romino-german, cărora totuși le lipsesc multe cuvinte din graul Rominului, pre cît le-am ochit;—din acest total de vorbe în usul graiului ș'al literaturēi romine, dicționarul d-lui Șăineanu—cu înșălăciunea că coprinșe *vocabularul complet al limbei romine vorbită și scrisă*, conține—doar—vr'o 23 miș cuvinte—multe din ele însă repetăte, de prisos afară de: biografisme, geografisme și streinisme—cari obțin restul până la cele 30 miș, de numărul cărora pomește filologul în *Noua Revistă Română* No. 28.

Din cercetarea următorului tablou, cetitorul va constata pe deoparte marele falș al d-lui L. Șăineanu față de necomplectul său vocabular romin, iar pe de alta golul judecăteii lexicografului și din bucata-i literară de mai sus.

Tabloul, cu cuvinte de incontestabilă valoare în uzul vorbirei Rominiilor și'n literatura lor generală; cuvinte însă pe cari le tacsază de netrebnicii—un netrebnic lexicograf—ca d. Șăineanu.

Dăm aci un mănunchiu de vr'o 700 din acele zeci de miș cuvinte romine, ce lipsesc lexicografului inconștient, majoritatea lor după tab. I al *Scrutării* devorată de d. Șăi-

neanu, în menționata Revistă ; le dăm cu toate accepțiunile ce le cunoaștem ; multe din cuvintele astui tablou lipsesc însă și celorlalte dicționare romine ce avem, iar unele sînt definite inpropriu—drept care le notăm, cum se va vedea. (*Verburile le dăm numai la o singură formă*)

Terminii și înțelesurile lor din tabloul ce prezentăm aci—cetitorului, sînt în graul mai mult din copriusul Moldovei, mare parte însă nu lipsesc din : „*Magnum Etimologicum*“, Cihac, Laurian-Massim, Damé etc., afară de *universalul dicționar* scrutat. Dar nu venim, prin modestul ștoc de lexicografisme în acest tablou—de cit c'o minimă parte din colosala lipsă a dicționarului d-lui L. Șăineanu, insultător lexicografilor romini, pingăritor lexicografiei și limbei romine.

Pentru ca se avem însă un dicționar românesc—cu vocabular în adevăr cit mai complet, ne dăm părerea—la finele acestei lucrări—asupra modului de procedare în întocmirea unui atare dicționar.

f.

Acuma—iată și tabloul cel mai bogat în prezenta lucrare, din marea lipsă de cuvinte a lexicului scrutat :

Abușealea, a umbla pe brînci—copiii mici : *imblă de-abușealea*, (în Ardeal).

Acană, 1. acum—îndată ; 2. așa, mai așa—mai încoa ; vorba e un fel de țiganaidă—ca : *geasa, moelis, parapanghios*, etc.

Acătărei, cum trebuie să fie ; om la locul său ; lucru bun : *aceasta e mai acătărei* ³⁾.

Aciū, găleată (vas) de 4 vedre saū de 40 cupe, (în Transilvania).

Acr*r*—*acriū*, băntură nu tocmai acră.

8) În dicț. Damé găsim forma *Acătare*=*astfel, oare care*.

Adăvășesc, adaug, string de cele trebuitoare : *adăvășește-le bine* ”).

Adetii, obiceiii : *așa era adetii*.

Adusetură, boală adusă în casă prin farmece sau vrăjire : *Ii fi venit cu vr'o adusetură!*

Afanisire, cheltueală mare, ruinare : *m'am afanisit cu atâtea cheltueli*.

Afiosire (*afiosire*), 1. sacrare—sfințire; 2. dedicare, închinare; 3. sfârșire : *s'afiosește*.

Ahotă, dragoste—plăcere : avea multă ahotă de lucru.

Aia (aialaltă), pronumele *cea*—*ceialaltă*.

Aiar, ecpertiză, verificarea măsurii : *să-i facem aiar*.

Aiept, indemn—la ceva, momire.

Aiha! strigătul prin care s'alungă caia (gaia) sau uliul de-a nu ripi puil de găină etc.

Alburn, mizga dintre scoarță și lemnul tare al arborelui.

Aldaș, bine cuvintare, cinste, gratulare (în Bucovina).

Alibiū (muhalebiū), un fel de mincare gătită și de fruct și de post : *alibiuri fel de fel*.

Alteum, almintrelea, întru alt chip (sau fel).

Alteori, alte dați—în alte timpuri.

Altison, care sună înalt—sublim, care face să râsune văzduhul.

Amăriū, nici dulce nici amar : *ceva amăriū*.

Ambară, încurcătură în proiectele sale, în idei : *m'ai pus într'o mare ambară*.

Ambele, amândoă : *ambele mîni*, (numeral femenin).

Americuță, o specie de floare.

Amsii, peștișori mici ; *un butoiū de amsii*.

Analfabet, care nu cunoaște nici alfabetul.

9). Pe *adăvășesc* ni l' dă dl. (Hasdeu) cu înțelesul de *cheltuesc, risipesc* (după mitropoliții : *Dosotēii* și *Varlam*); noi însă pe oriunde am auzit ș'auzim pronunțându-se acest cuvînt, i se dă înțelesul invers, **adun, string** : *mi-am adăvășit lemnișoare pentru aștat focul ; și-ă adăvășit de ala mîncărei ; adăvășește undeva aceste lucruri*.

Antepost, stațiune militară aşazată înaintea armatei.

Antidizenteric, remediū contra diariei—treapădului.

Apestit (pestit), întârziat, aminat pentru altă dată, timp perdut.

Aplecători, oile mulgătoare până cînd se deosebesc mieii semincerii în cirdul lor—cu stărpăturile (la Duminica Mare), iar de-atunci încolo cît ele dau lapte se numesc minzeri.

Are gărgăuni în cap, cu sticleŃi la cap, vorbeşte vrute Ńi nevrute: *nu prea alegi vr'o scofală din vorbele sale.*

(Notă. Printre cuvintele simple—am dat Ńi ecpresiuni—unde ne-au stat la îndămană; de acestea sînt multe în graînl Rominului).

Arfonistă, care cîntă din arfă (harfă), cîntăreaŃă prin localuri publice.

Argalie (hargalic), mulŃimea slujbaşilor la o gospodărie.

Aritmogrif, joc de litere sau de cifre—prin care se dă de gicit un nume sau un lucru: *fă un aritmogrif.*

Armăsărel, cuiul de (lemn) pe care stă proŃapul—ridicat de la pămînt.

Asnoapte (astă-noapte), noaptea ce precede ziua în care ne aflăm.

Baboane (boboane), modilci venerice: *e plin de baboane.*

Baftă, vorbă ce se ia Ńi 'n bine Ńi 'n rău: *are trecere la x; nare nici o consideraŃie; în senz de dispreŃ: fiŃi-ar în baftă.*

Bahadircă, femeie bătrînă: *o bahadircă ca aceasta.*

Baiib, usturoiū fără căŃei (cu căpăŃina dintru-una).

Balbuzan, nătărău: *ia un balbuzan.*

Balie, vas de lemn (construit din doage), în care se spală haîne, etc.: *o balie de cămeşi.*

Bal-mascat, petrecere cu dans—unde jucătorii Ńi jucătoarele au măşti pe faŃă: *ai fost la bal-mascat?*

Balşoiū, deajuns, mult, (relativ la mîncări Ńi băutură): *este balşoiū.*

Barn, joc de copii—scolari, formînd 2 tabere de război.

Batal (hasman), berbece întors, privat de organele genitale—prin condensarea lor sub pelea pîntecelui—unde se nimicesc; (vezi *întors* tabl. g).

Bateă, 1. unealtă de fer în formă de ilău, pe care se bate coasa (cu cioăanul); 2. numele paserei de apă—pelicanul numit și *babiță*¹⁰).

Bate-câmpii, vorbește în sec, înșiră la fraze goale, cuvîntare fără miez.

Băbatic, (băbucă, băbolică, *băbușoară*, băbuță), diminutivii lui *babă*: *o băbușoară toarce din furcușoară*.

Băciuese, locuesc—sălășluesc: *Codreanul băciuia în pădurea Bordei*¹¹).

Bădică, vorbă de cinste de la frate saū altă rudă etc., mai mic cătră mai mare—în popor; în cîntecul național—mișcător—al d-lui Muzicescu: *Bădică-Bădică!*

Bădicuță (*bădișor*), diminutivii lui *bădică* și acesta al lui *bade*: *ce mai faci bădișorul? Bădicuță—bădișor, de tine-mi era dor*.

Bălăioară, femei deschisă la față și cu părul blond (albii-galbăn): *ia mai zi măi din vioară, că mi'i mîndra bălăioară și cu ochi de foc, de-mi vine să joc*.

Bărătuese, stăruesc mereu (ne contenit): *numai bārătui!*

Bārboiū, 1. barbă mare, (augmentativul barbei): *un bārboiū cît un măturoiū*; 2. numele unei biserici în Iași: *biserica Bārboiū*.

10). Dl. Damé referă cuvîntul *bateă* numai accepțiunei *pelican*. (Greșește *glosarul* Laur-Massim susținînd că *batca* e cuvînt necunoscut dincoace de Carpați,—însemnînd și *cursă* de *șoarec*; cuvîntul e foarte vechi în Moldova—mai ales).

11). Bordea se numește pădurea de lîngă Iași (spre Sud-Vest), unde vestitul căpitan de haiduci—Codreanu—băciuia, la frumoasa-i amantă *Șanta Crăsmăreasa*, în șleahul Vasluiū—Birlad; (vezi *Convor. Liter.* pag. 440 din 1874 cu 75, de N. Gane).

Băteaăa, lopăţica cu care se bate mingea : *întinde băteaăa la fic!*

Bătuta, joc—mai cu samă soldăţesc : *cîntă—bre—bătuta.*

Bej, color deosebit la materii de haîne.

Beleujăt, holbat la privire, cu căutătura nebunească—urită.

Belgiana, floarea de oală—cu petalele roze.

Benchlăuş, stilpuşor curbat şi prins în capătul perinocului la cotiugar; (de benchlăuşi se razimă scînduri—formînd coşul cotiugarului).

Benghîuj, căruţă—obîcînuit de-un cal, numită şi loîtrar : *m'am făcut stăpîn pe-un benghîuj de fin.*

Berbeteag (ghêrgheteag), starea în care se află cineva după somnul îmbuimăcitor, însăşi după o nedormire îndelungată : *umblă ca un berbeteag; berbeteag de somn.*

Berghelit, 1. slăbit (fiziceşte şi moraliceşte); 2. fereniţit la haîne : *era atît de berghelit—că mai nu 'l cunoşteai!*

Bergheluit, 1. bărbierit şi spalat de sărbători; 2. bătut de femeia sa : *'l-a berghe luit nevasta-sa, sin. ferchezuit.*

Besteme, scîndurică sub duşamea—pe lig (traversă).

Bistricioara, rîu, afluent al Bistriţei.

Bija, frige : *nu pune mina—că e bija, dragu mamei¹²⁾,*

Biriăc, femeatic : *a început sa fie biriăc băetul nostru—măi nevastă, să 'l însurăm.*

Birneţ, aţă cu care ţăranul îşi leagă bernevicii său iţarii, petrecută prin bata lor.

Bisticîiala (sbiţîială), neastîmpărul cuiwa—stînd lingă un altul său între 2 inşi—pe divan : *ce te tot bisticîi?*

Blagă, pungă (sau portmoneu) lucrată din cilicuri.

12). Zicere adresată copilului micuţ—spre a se feri de foc, luminare (aprinsă), etc.

Blăniță, haină mică blănită, diminutivul blănei: *blăniță pentru guler și manșon*.

Blasnă (bleasnă), blăstămăție, inconveniență; lucru rău făcut.

Bleaz, grăsimea cea mai bună de vacă.

Bles, 1. cu picioarele strimbe—întoarse în afară; 2. gingav la vorbă, cu pronunțarea încurcată; sin. balb—bilbiit.

Bobocci-bobocci! vorbă prin care se cheamă giștele și bobocii la mincare.

Boghcan, nume dat bouului: *nea Boghean*.

Boinic, derbedeu și zurbagiū: *boinicu satului*.

Bonghisire (ponchisire); migăleală la lucru—mai ales în gospodăria casei: *ce tot ponchisești atât?*

Bontăluire (bont), turburare între oameni, răzvrătire: *e mare bont în sat*.

Borhăe, intestinalele și stomahul animalului: *scoate-i borhăile*.

Boșorog, vătămat la părțile genitale, (cu boașele umflate).

Bostingală, 1. cusetură de buracila—să ție de azi pe mine; 2. chisonare cu pumnii: *ce l-a mai-bostingit*.

Boștior (boștur), copac găurit—gol pe dinăuntru, (de unde și buștihană—buștihan—buștean.

Boulean, boū tinăr: *înjugă boulenii*.

Bouț, vițelul mic: *Joiana a fatat un bouț*.

Braiū, maiū de lemn cu care se bătulește brinza în puțină: *dă-i cu braiū*.

Brăzdiță, joc numit de-a brăzdița.

Brighidăū, unealtă cu care se bate laptele încheșat spre a se strînge cașul: *ai brighidui cașul—băciule, ba'l-am și comărnicit—danciule* ¹³⁾.

13). Comărnicit=pus pe comarnic—pe leasă; (Danciul la stină).

Brojban, căpătină de eurechiu sau varza infoiată : *brojban pentru sarmale*.

Brudărel, păsărică selbatică (in Ardeal).

Bubușlie (gugușlie), umflatură pe frunzele arborilor, ceva bulbucată.

Buche'n barbă (muscă), smocușorul din firele de păr sub buză—la barbă, (la dintre cei cari se bărbieresc).

Bucsaïu, băet gras—scurt și gros.

Buduhae (hoae), momie, figură de om din cîrpe sau de pae : *ma'm spăriat de-o buduhae*.

Buduhală, guturaïu (gutunar—catar) : *s'o umplut de buduhală*.

Buft, stomahul porcului : *buft umplut*, (dobă).

Bulighene, unul din cele 6 nume ale cartofelor : *bandrabule, barabule, mere de pămînt, picheuce—piceuce*.

Bunel—bunic, tatăl tatălui (unor copii) : *un inel de la bunel și'un beșlic de la bunic*.

Buracla, 1. lucru făcut de mintuială; 2. ceva deteriorat.

Bureut, 1. vas de sticlă (de 1 $\frac{1}{2}$ litru); 2. băutura numită borvis : *un burcut de borvis*.

Busnat, om cu obraji rotunzi și plini de carne : *busnat la față*.

Buși (dupi), joc copilăresc—cu bețișoare scurte sau cu petricele ori cu bumbi.

Butelnic, sfredel mijlociu (după răsfeul de la jugul boiler).

Buzdugăneală, batae de-a buzduganul : *vău 'l-a buzdugănit!*

Cacadir (cacazdar), trandafir selbatic—cu fructe roșii—lunguețe.

Caco (u), a 12 literă din alf. chirilic : *K=c*.

Caftismă (catismă), un grup de psalmi în cartea numită psaltire : *caftismele dimineței*.

Castosire, alintătură: *ce te mai castosești atât!*

Calim, 1. gealău pentru marginile tablei de-a curmezișu—la uși; 2. tăetura chezeșată la capetele unde lea-țul ori scindura se privișteștesc—spre a fi în nivel.

Calu-popei, insectul numit și calul dracului.

Camardiner, slujbaș la o casă distinsă: *camardinerul Măriei Sale să se 'nfeleagă cu camardinerul Presfinției-Sale.*

Cam-așa, 1. bine și nici prea; 2. nu e tocmai adevărat; 3. nu 'i tocmai în toate mințile: *e cam-așa!*

Caplamă, priviștirea scindurilor pe margine, (marginea unei scindure bătută în ținte peste marginea celei alăturate.

Caplan, pește lat și fără oase, gustos la mâncare.

Care-mai-de-care, pe întrecutele: *dădea navală care-mai-de-care.*

Carmit (cornis, garnis, ștab), gealău pentru făcut ciubuce.

Carneficiu, tăerea cărnei; măcel între oameni—la război.

Catafto, de neam, de origine, întocmai, get-beget.

Catahrisis (hreses), abuz de putere, mincătorie de bani.

Catehumen, cel ce primește creștinarea.

Căniță, vas mic pentru băut apă, dim. cănei: *cănițe pentru moși.*

Căpăstrare, cusetura marginei la gaura unde s'a pus petecul pe haină.

Căputături, turețe (sau carîmbi de încălțăminte) căputate: *ce mi-î lua pe-o păreche de căputături?*

Cărucior (cărut), trăsură mică în care se primblă copiii.

Căslniță, cuib de șoareci în stupul cu albine.

Cășleacă (ursoaică), băgeagă în pod—prin care ese fumul (la case ordinare): *curătă cășleacă*.

Cătălire (încățelire), spuzirea bubei (din răceală), obrintirea bubei și întinderea—îmulțirea ei.

Cel-perit, boală lumească (sifilis), iscată în gât, la nas, etc.

Cepoiu, ceapă fără gămălie.

Checheriță, păduchele oei, insect lătăreț și roșietic.

Chelărel, o specie de floare.

Chelm, făină de grâu pusă în malaie spre a l'îndulci.

Cheșcheriță, vorbă derizorie despre un avar: *de la el te umpli de cheșcheriță*, (nu vei căpăta nimic).

Chezeșat, tăetură oblică la materie de haîne, la lemn etc.

Chiclazăr, un soi de peatră verde—otrăvitoare.

Cepar (*ceparaș—sfrediac*), sfredel mic pentru dat borte la vase de lemn (poloboace etc.) spre a li se pune cepuri.

Chiftire, scurgere înceată a licvidului printre doagele vasului—poloboc etc.; ese punoiu din buboiu: *chiftește buba*.

Chilav, greoiu la treabă.

Chilimboț (ghilimoț), pine încruzită—necoaptă.

Chioșcă, prea săturat: *i-i pîntecele chioșcă*.

Chitan (pitan), mălaie sau pită dospită (cu plămădeală).

Chitareă (pitareă), un soi de burete mare, (ciubercă).

Chitcăire, lucrare înceată: *mult te mai chitcăiești!*

Cifut (ciufut), 1. sgircit—nemilos; 2. om de nimic, *ia un cifut*.

Cighir, plăcintă—gustoasă—din măruntaele mielului, învălită în prapurul său: *plăcintă de cighir*.

Cimpiță, păserică (în Ardeal).

Cinci-degete, plantă medicinală cu 5 rămurele în for-

ma degetelor de la mână: *i-a pus în scăldătoare și cele 5 degete.*

Cinghiliu, document eliberat de egumeni.

Ciocălăiște, lanul său ogorul de pe care s'aun cules păpușoii: *pasce vitele în ciocălăiște.*

Ciurdă, mulțime de oameni: *s'aun strins o ciurdă de inși la cislă.*

Ciuruială, 1. felul de mîncare zemoasă: *ai făcut o ciuruială*; 2. tencuiala prea subțire.

Ciriială, vorbă prin care se ia în rîs pe cineva—cu deosebire țigan fiind: *Da ce ma caraești, Rominicule!*

Cîrmoj, fragment de mămăligă strinsă în mînă, făcînd-o ciucîulete: *nu mai cîrmoji cea mămăligă!*

Cîș, beteag de degete la mînă—sau chiar de toată mina: *cu degetele cîșe*, (sgîrcite); *cîș de-o mînă.*

Cîșș! strigătul ce se face puilor de pasere selbatică (în cușcă), chemîndu'i la hrană: *cîș-cîșș!*

Cîți (inși)? numeral întrebător.

Cîțți! vorbă prin care s'alungă mița (pisica): *cîțți diavole.*

Coadă vulpei, ferestrău de mînă—la stoler.

Coarbă, unealtă—ca sfredelul, de ea se servesc butnarii și teslarii.

Clit, totalul obiectelor ce stău puse unul peste altul: *un clit de cărți, farfurii etc.*, sin. teanc.

Cociobăesc, caut ceva—prin casă mai ales: *ce tot cociobăești pe-acolo*; sin. cotrobăesc.

Codați, 1. mormoloci sau pușori de broască — în bălți; 2. vermi cu coadă—in latrină.

Coilie, iarbă aspră (subțire), cu virful ascuțit și în formă de sfredel, luîndu-se pe lina oei străbate la pele.

Conturbare, turburarea minței, disordine în public.

Convivî, cei ce stău, minîncă și beaun împreună.

Copce, fuga cea mai mare a calului : *ia-o la copce*.

Copchii-copchii (copii-copii), strigătul ce se face curcilor și puilor lor—cînd se chiamă la mîncare.

Corbeiu (corbicîu), numele dat cinelui "negru" : *nea corbeiu, prinde'l corbicîu!*

Corcie, scară din 2 drugi groși pe care se dau polo-boacele în becîi.

Cordar, partea de care se leagă și se întind coar-dele la vioară, etc.

Cornaciû, cîntător din corn.

Corvană, comară sfîntă, loc unde se păstrează în bi-
serică lucruri scumpe.

Coșmagă, casa stînei—a ciobanilor : *intră 'n coșmagă*.

Cotilire, umblare după mîncare—prin blide, ochirea și mișcarea obiectelor prin casă : *ce tot cotilești pe-acolo?*

Coțofănire, a se gurguța cineva unde nu merită.

Cracău, rinșor în jud. Neamțu : *Cracăul Negru*, etc.

Cranț! 1. pocnitura ce s'aude în broasca ușei și'n lacată
—învirtind cheia ; 2. pocnitura din tăerea sirmei cu cleștele.
3. pielea ce se pune sub călcăile ciubotelor.

Cremviși (virși), cîrnăciori de mîncat cu hrean.

Crijmă, bucată de pinză albă în care se înfășură prun-
cul la scoaterea-î din cristelniță după botez.

Crivală (cocîrțală), aparat prin care se sucesc vi-
țele de făcut fringhie ; fig. : 'l-atras la crivală, i-a jucat festa.

Crușală, apă feartă cu coajă de stejar, în care se
crușesc opincile : *pune opincile la crușit*.

Cu de-a-sila, fără voe : *m'a luat cu de-a-sila*.

Cu nepus 'n masă, luat cu forța : *'la ridicat cu ne-
pusu'n masă*.

Curechiște, locul unde se cultivă curechiul.

Curvar (vă), barbat sau femeie cu moravuri ușoare,
neoneste, deprăvătoare.

Da-cum-nu, ecspreșiune de respingerea unei idei, etc.

Da-da-da, afirmațiune repetată.

Da-de! interjecție de tăgăduire, etc.

Da-de-nn! inter. de susținere.

Dangă, semn introdus pe corpul omului sau animalului: *e dăngăluit*; dăngăluirea vitelor prin ferul înroșit în foc și aplicat pe corp: *pune-î dangaia*.

Da-nucumva! interj. de 'ndoială, etc.: *da-nucumva s'a intimpla din contra?*

Dărăghină, femee prea corpulentă: *o coscocea dărăghină*.

Dă-dă! interjecție amenințătoare.

Deabia, incetinel: *deabia merge, deabia poate vorbi!*

Deabinele, 1. cunoscut deaproape; 2. hrănit deajuns: *a mîncat deabinele*.

Deaboii, joc prin aruncarea bățului pe pămînt—să facă tumbe în aer: *să ne jucăm deaboii*.

Deabriu, 1. dans de briu: *cîntă briu—lăutarule* 2. fig. *îl ia deabriu*, (*îi vorbește 'n zeflema*), sin. *cù îl ia peste picior*.

Deacurmezișu, în latul drumului, ogorului, al pragului ușei, al ștofei, etc.: *tai-o deacurmezișul*.

Deahira-păru, deamănuntul, observațiune amănunțită în cercetarea lucrărilor: *numără diahira-păru*.

Dealungu, în lungul ogorului, pinzei etc.: *o ia dealungul drumului în calea voinicului*.

Deamează, în mijlocul zilei: *deamează o s'ațichim nițel*.

Dea 'ndoasele, 1. a lna ceva pe-ascuns; 2. cu nepricepere—cu stîngăcime, pe dos: *o ia pe dea'ndoasele*.

Deaproape, observațiune din scurt, (înrudire deaproape).

Deapururea, 1. ori cînd, totdeauna; 2. peste tot locul, ori unde.

Deaputereci (hi), ecspreșiune prin care se remarcă ceva: *deaputereci s'apropie și Paștele; deaputereci sîntem neamuri*.

Dearostogolu (deatävăluclu), gimnastică pe pământ prin darea de-a tavalu : *se dă dearostogolu*.

Deavolna, 1. a lua ceva cu totul—amestecat, de la o laltă ; 2. cu îmbelșugare : *sînt bucate deavolna*.

Deisnoavă, a face un ce din noii pe de-a 'ntregul, de la capăt : *i s'a dărimat casa, ș'a făcut-o deisnoavă*.

De-mama-focului, 1. nevoe mare ; 2. foarte iute : *ii iute de-mama-focului ; mă strînge în chingă de-mama-focului*.

Deoparte, 1. într'o distanță oare care ; 2. într'un loc anumit : *să punem ceva deoparte* ; 3. fig. : *a pus mai mult deoparte*, (s'a călit—a băuț cam mult).

Deopotrivă, egal în mărime, în valoare, etc. : *toți s deopotrivă*.

Desbîrnare, desprinderea peleii de lingă unghie—la deget, ș'a însăși unghiei : *mi s'a dizbîrnat unghia la un deget ; i-a desbîrnat urechile*—trăgîndu'l.

Deslînat, încămășat : *ață deslînată*.

Despresur, are, relativ la armată mai mult—cînd a împresurat pe inimic într'un punct oare care : *armată romîno-rusă a despresurat Plevna, capitulînd Osman-Pasa*.

Detreabă, cum se cade, cinstit : e om detreabă.

De-farabă, vorbă în deridere : *aceasta e prea de-tarabă*.

Din afară (pe), partea ecsterioară a corpului, a casei,—contra dinăuntru (pe).

Dinaințile, părțile de dinainté la haină : palton etc.

Din-cale-afară, mai mult de cit s'ar cuveni, peste măsură : *aceasta'î din-cale-afară*.

Din gardu Răzoaci, refuzul de-a da un lucru său un ajutor oare care : *de-acu fi-oi da din gardu Răzoaci*¹⁴⁾.

Din urmă, 1. care a trecut : *anii din urmă* ; 2. ceva care stă în număr și vine la rînd : *ia'l pe cel din urmă*.

14). Răzoaca e nume propriu, de unde vine eespresiuca cu gardul.

Dîndiu, frig,—vorbă cu care se oprește pe copil de-a eși în răceală—iarna: *e dîndiu afară*.

Doclad, raport—referat: *am declarisit isprăvniciei*.

Dolfan, om de distingtiune, de condiție, bogat.

Dreabă (*iaău, togmag*), instrument cu care plăpămarul desbate lina saă bumbacul la facerea plapomei saă oghealului.

Duman, numele boului fatat Duminica, (nume ce obicinuesc Rominiî în genere a da animalelor—boî și vaci—fatate în anume zi: *Lunaea, Marșolea, Mercureana, Joian, Verilă, Simbotica*: **Ceas Simbotico!** (Adecă să stee la muls).

Duminica Mare, Duminica din a 50 zi după Paști—numită și Pogorirea S-tului Duh.

Epurăș, 1. joc de-a epurile—format epurele din o baptistă; 2. carnea numită și mușchișor (mușchișori) la porc etc., înăuntru: *să-mî dai epurași—mușchișori*.

Etere (rî), plasă de prins pește.

Evala, 1. mulțemire pentru ceva: *evala—prietine*; 2. hiristisire la ciștiic.

Evașa (iavașa, varșa), clește cu care se prinde buza calului de deasupra, pentru a sta la potcovit saă la înferat; fig. *„îrziî te-ai deșteptat bîrbate, acum ești cu iavașaua de nas“!*

Evsevie, religiozitate, respect religiei; nume de om.

Facat (regleț), instrument lungăreț pentru a umple golul la un tect ce se tipărește.

Face gît, 1. stă la vorbă; 2. se laudă—cu pretențiuni de mare valoare: *ba și face gît d-lui*.

Fată-mare, copilă în vristă de măritat.

Fălcică, crăcana la dricul carului ș'al trăsūrei, de care se prinde—prin cuiū—proțapul și oiștea.

Fătătoare, oi cari aū se fete.

Feteleū, băiat cu chip și glas de fată— de femee.

Fetnegea (fetișcană), fată măricică: *fetnegica noastră*.

Fețuitor, gealū cu care se fețuește scindura, etc.

Firsant (fursant), alijveris—venit în dugheană, vinzare de marfă.

Firtă, a 22 literă din alf. chirilic: Ф=f.

Fiscă, partea cea mai rotundă la ou : *dă cioc în fiscă*.

Fisiire, 1. glasul intunecat al giștei cind clocește și cind își apără bobocii ; 2. sgomotul ce face aburul la eșirea-î din țevile locomotivei, și sgomotul ce fac lemnele ude saă verzi—cind ard : *lemne fisitoare*.

Fișchie, mntăreață din bălegarul vitelor și din lapoviță—in ocol, foarte dăunătoare picioarelor vitei, prinzind din aceasta boala numită ariciu.

Fișnet, neastimpărat, (calificativ dat copilului răsfățat) : *e atit de fișnet!*

Flaturî, neliniște în mațe și stomah, cu umflături și pocnituri : *mă supără niște flaturî*.

Flănică, flanelă lucrată în cirlige.

Fleșcărae (fleoșcărae), apăria din ninsoarea cu ploae—numită lapoviță : *nu poți trece ulița de fleșcărae*.

Fliuștiuc, gustare din repegiune, mîncare pe-apuca-tele, sin. zacuscă : *un fliuștiuc de plecare*.

Fleoarcă, nume de ocară aplicat femeii desfrînată, dedată 'n rale.

Florin, 1. personaj în piesa de teatru—Florin și Florica ; 2. monetă austriacă (numită și fiorin).

Florea (și florantă), păserică drăgalașă, (în Moldova și Ardeal).

Foc-de-ger, frig cumplit, răceală în gradul superlativ, ger arzător.

Fofelnițe, 1. părțile virtelniței pe cari stă tortul spre a'l depăna pe mosor. 2. Cel ce vorbește mult : *nu mai tace din fofelniță*.

Forfecea, numele păsăruiceii cu coada în forma foarfecei, în Ardeal ; (vezi Marian).

Fracmazon, membru al societăței fracmazonoane, (de bine-faceri).

Frățică, vorbă familiară : *hai cu mine frățică, taci frățică*.

Frențe, boală sifilitică : *c plin de frențe*, sin. cel perit.

Fuște, foile de ceapă cari fac semințe: *ceapă cu fuște*.

Gajuri, joc de idei—în familie : *să jucăm gajurile*.

Gălătuș, 1. bucată măricică de mămăligă ce înghite muncitorul la cimp : *înghite cogemite gălătuș* ; 2. pumnî sdra-vini ce se aplică după cap cui-va.

Gardiner, gealău (îngust de fer) cu care se face gar-dina la vasele de lemn—cercuite.

Garnis, gealău pentru format ciubuce la geamuri, uși, &

Geamală, om gigant, monstru.

Geambura, umblare încoace și 'ncolo fără folos : *ba-te geambura*.

Geangana, învîrtirea cu scaunul peste cap—la scrim-cîob : *dă'l geanganaiă*.

Gearbă, o parte din jirghiută (3 fire de tort, $\frac{1}{10}$ din jirghiută).

Generatrice (ță), termin aritmetic la transformarea zecimalelor în fracțiuni ordinare.

Geasa, dute răpede, fugi, pleacă, rade-o : *geasa cu trepă-datele, că nu 's departe satele* ; (Sarcasm la adresa Țiganului).

Ghermas, instrument stoleresc, $\frac{1}{2}$ colțar.

Ghiban, pește micuț—de apă curgătoare (prundoasă).

Ghidihoiu, vorbă adresată omului bătrîn dar leneș : *ghidihoiule*.

Ghihară, un soi de poamă, varietate de struguri.

Ghilan, leneș : *un ghilan de frunte, hăis ghilan*.

Ghintuș (nentuș), pește micuț—negru—fără solzi.

Ghioldum (ghiuldum), pumn : *û dă cu ghioldumu*.

Ghisdaf, elegant, frumos, plăcut.

Gioesc, dovedesc— isprăvesc : *nu măi pot gioi atîtea treburî, atîtea cheltueli*.

Giugănar (jugănar), cel care giugănește (castrează).

Giugănit (castrat), privat de organele progeniei.

Gimbosală, îndesare între oare cine: *s'a gimbosit între noi.*

Giți-giți (și țici-țici), ecpresiuni prin cari se strigă porcii la mâncare.

Glogoșală, amestecătură, încurcătură, neorînduială.

Goghié, pește mărunt—cu solzi.

Gogire, 1. dezbracarea nucii de coaja verde: *gogesc nucii*; 2. suferire de-o boală; *gogeste întru una.*

Grena, culoarea roșie închis—la stofărit: *rochie grenă.*

Grind, loc ridicat supra nivelului (normal) al unei ape—în anumite locuri din cuprinsul ei; sin. insulă (mică): *pe grindul cu verdeață—el și ea față 'n față; s'a oprit cu gondola la grind.*

Grojdesc, mănînc pe-apucatele: *grojdeste ceva și pleacă.*

Hairlic, 1. să-ți fie de bine, se umble în plin: *e cu hairlic*; 2. injurătura țiganului (lăeș): *hairlic să-ți fie, de cap să-ți ramie!*

Hale! vorbă prin care s'alungă giștele și rățele.

Halt, oprire de-a continua în lucrări: *a făcut halt.*

Haramgiu, mîncător de dreptul altora: *e un haramgiu.*

Hatalău, cel ce trăește provizoriu cu o femeie: *are și ea un hatalău.*

Hatie, pod de nuele așternut cu pae pe locul mlaștinios sau peste un pârâu.

Havanlicuri, biruri grele: *cu-atîtea havanlicuri mi știu unde-om mai agîunge!*

Hălămustie, 1. mulțime compactă de oameni; 2. amestecătură de mai multe diferite lucruri: *ce hălămustie!*

Hălcitor, gealău cu mijlocul tăiușului ceva mai afară ca mărginile, cu care se geluește din gros.

Hăuleo, deschis peste tot locul (într'o casă), ușile înlături: *hăuleo toate ușile.*

He-he-he! inter. de admirare, de bucurie și de tristeță: *„he-he-he, pe cînd eram—om întreg de mă luptam“!...*

Hemesit, foarte flămînd, obosit de foame.

Hiit, plecat într'o parte: *s'a hîit stogul*.

Hendichîu (hindichîu), loc gropănat, șanț: *să nu dai în hindichîu*.

Hîrgău, vas de lut în care se spală blidele.

Hiteiială, aruncare de vorbe supărătoare: *ce'l tot hiteiești!*

Hizi, casă proastă, sin. bojgheucă.

Hleiu, pămînt argilos—din care se face cărămidă.

Hlibă, pine ordineră din făina de păpușoiu amestecată cu de săcară.

Holgoș, destul—taci, să nu mai zici nimic: *holgoș bre!*

Holota, 1. cu gramada, mai mulți inși de toată mina—la un loc; 2. amestecătură de grîu cu sacară etc: *cu holota*.

Hora-polca, dans poporan: *să jucăm hora-polca*.

Hozate, afaceri, lucrare atîrnată de-o alta.

Hrib, burete comun—gustos la mîncare: *pilaf de hribi*.

Huci (hîci)! strigătul de alungat găinele: *huci—cobe!*

Huscă, sare de pe locurile slătinoase smîrcuri de apă sarată.

Huște, țărițe uncropite—cari formează stratul borșului în butineiu.

Huțancasca, danț poporan (orig. din Bucovina).

Imănușat, cu mînuși pe minî.

Imberdosală, 1. traiu cu îmbelșugare în toate: *te prea imberdosești*; 2. amorizare, înrăutățire: *s'au imberdosit amîndoi*.

Impercîunez, întorc capătul cuifului trecut prin scîndură etc., făcînd să intre vîrful prin lemn—îndărăt.

Impulpare, ațîtare la ceartă—la vrajbă.

Imrejitură, 1. țesetura cu acul—a găurei—la haină; 2. reparațiunea gardului de nuele: *gard imrejit*.

Inelar, 1. fabricantul de inele ; 2. degetul minei (stinga) al doilea după cel mic—numit inelar, fiind că pe el—de regulă—se pune inelul.

Inglobat, asociat între mai mulți inși—la o afacere.

Ingurzire, încrețirea opincilor spre a lua forma de încălțăminte.

Inșubat, îmbrăcat cu șubă.

Intotului-tot, peste tot la un loc, sumă totală.

Intr'un buc, degrabă, (ducere și venire grăbită): *să umblă într'un buc.*

In urmă, rămas de cînd : *vine din urmă, a rămas cu lecțiile în urmă*; sin. : înapoi, îndărăt.

Irmos, cîntare în biserică, psalm.

Iți! Joc cu copiii mici—distrîndu'î, și ei în de ei ascunzîndu-se pe după ceva sau punînd minele la ochi, apoi ivîndu-se, strigă : *iți!*

Jăvălac, zgomot mare, mulțime : *o jăvălac de oameni.*

Jig, usturime în pept—cu deosebire la femeile însărcinate.

Jarchină, oae fără lînă, blană de pe care s'a dus lîna : *o jarchină.*

Jimbat, deformat la gnră, cu buzele astfel că nu pot acoperi dinții, (relativ la om).

Jintuire, luarea spumei de pe zer—cînd începe a se forma jintița, din care spumă se alege unt (de oae).

Jivete (*juvete*), a 7 literă din alf. chirilic : ж=j.

Jucap, buruiănă—după care s'abat vitele, dar mîncînd multă și pe rouă—mai ales, se umflă : *a scăpat oile în jucap.*

Jubră, spuzala pe piele—mai ales în jurul gurei.

Junică, fată tînără : *o junică ș'o bunică.*

Laboș (*labuș*), 1. vas de lut—cu picioare și coadă—pentru bucătărie, sin. tigae ; 2. nume dat cinelui : *nea Labuș!*

Lambă, riglitura la marginea scîndurei—spre a se priviști una peste alta și a fi în nivel.

Lambar, 1. ferul de la capătul osiei—din care se prelungeste postoronica la hluba căruței (de un cal); 2. gealău cu care se ea o margine din scîndură formind lambața, pentru a se priviști una peste alta și a fi în nivel.

Lampas, dunga (tasma) colorată la pantalonii—mai ales militărești, dealungul piciorului în afară.

Leancă (*lencuță*), haină cam ponosită; lencuța Danciu-lui: *bate vinte-bate, că sufletelul mi'i lua dar lencuța ba.*

Lepădări, cetăniile ce le face preotul la botez,—pe cari (poate) le-a fi auzit și d. Șăineanu cînd s'a botezat (anțerți), cetăniile făcute afară de lăuntrul bisericeii—in pridvor, cu repetiția de 3 ori a vorbelor—de cătră preot: *Te lepezi de satana*, la cari vorbe răspunde candidatul catehumen: *Mă lepăd de satana și'l scuip pre el*; (scîmpînd în același timp—după cum îi indică preotul).

Leucaș, care merge aducînd picioarele în afară; sin. hăitis.

Liehi (*lipi*), lovire cu palma—mai cu samă peste obraz.

Lichium, (vezi *chit* în tabl. g).

Lipac, adausul din căprior la streșina casei—pe la colțuri.

Lîuliu, vorbă—cu cîntec—adresată copilului mic—in leagăn, spre a dormi: *lîuliu—lîuliu, cu mama, că mama te-a legana.*

Loir, un soiu de veveriță cu părul de-o adunătură de culori plăcute.

Longavita, medicament—băntură contra frigurilor (mai cu samă așa numite de stomah); longavita=viață lungă.

Luft, curentul ce se formează prin deschiderea supapei de la portița sobei pentru a se aprinde focul, (locul deschis în sobă pe unde ese fumul).

Mală, unealtă de lemn cu care zidarul netezește ten-ciuala pe păriletele casei: *malaua zidarului.*

Mamae, *mămucă, mămuță, mămuțică*, locuțiunii și diminutivi ai numelui **mamă**: *mămucă-mămucă, jalea mă apucă și un dor de ducă!*

Maus, joc de cărți (32), de regulă în 5 persoane.

Manelă, drug de fer sau de lemn cu care se 'ncue ușa pe dinăuntru—cu deosebire la cramă și la moara de apă.

Mang, băet mare—dar cam nătărău și leneș: *cogemite mang, și nu 'z în stare să câștige o mână de sare.*

Meles, o specie de urs—sficioș—de America, din 'al cărui păr (cenușiū deasupra și negru dedesupt) se fac pensule.

Meșniță (meleşniță), lapte cu pasat, (mincare):

Miș-maș, vin amestecat cu borvis: *dă-mi un miș-marș*

Mitel, literă tiparnică—mare—superioară caracterului numit *cicero*.

Mină-spartă, om risipitor de avutul său, prea darnic.

Mîndrilă, nume dat bouului: *ta mîndrilă, hăis Verilă!*

Mînzeri, oile cu lapte mulgătoare—de la Moși până la Sf. Dimitru.

Mînzi-Mînz, ecpresiune prin care se strigă mînzul.

Mîșit, unsuros și bătut de colb: *guler de haînă și pep-tene mîșit.*

Moare, 1. zamă de murături: crastaveți, curechiū etc.; 2. verb în pers. a 3 a sing. prezent: *împărtășește'l, că moare!*

Mocăit, care umblă și lucrează încet: *da mocăit mai ești!*

Mocirță, glumă—cu senz de ocară—adresată fetei. neglijentă: *ești o mocirță.*

Moelis, destul, lasă'l, taci: *moelis-Tigane, bine-cucoane.*

Modilcă, umflătură pe corp, sin. ghindură.

Moținachi, 1. glumă adresată fetei drăgălașă: vino 'ncoace moținachi; 2. broș sau medalion—portret (o figură mică).

Mucheriu, gealū mare pentru tras scîndurile la muche.

Mucul-curcanului, plantă de grădină—cu floarea roșie închis și'n forma mucului de curcan.

Mujderire, a căuta să-î pice ceva degeaba : mincare, haine etc. : *e de cei alimujder.*

Mulcu, tăcere, nu zice nimic : *tace mulcu—ca chiticu.*

Mungerie, fabrică de luminări de său.

Murguță, numele vișelei fatată în amurgul zilei.

→ **Muscecapa**, pasere mică ce se hrănește cu muște, (pe cari le prinde din zbor).

Nahlap, val mare de apă—iscat din bătaea vântului : *în valurile de nahlapî marea se zbućiumă.*

Na-na-na! chemarea oei după mielul ei—arătindui'l.

Nandraš, holteiu—aproape de'nsurat.

Nasada, mulțimea snopilor de grâu etc. pe fațada ariei—spre a se treera : *vîră caii în nasada și mină.*

Nări (nare), părțile găurite ale nasului : *mi s'a astupat o nare ; el narè-o n'are.*

Năsălnic, amarnic, iute : *tare'î năsălnic ! un copil năsălnic.*

Năstav,—însuflare D-zeiască, lăminarea minței : *î-a dat D-zeii năstav.*

Nea! chemarea cinelui : *nea zăilic!*

Nea-Nea! ecpresiune prin care se cheamă vitele cornute : *nea Joian, nea-nea !*

Neică, vorbă prietenească : *nu te supăra neico !* La adresa unei adorate : *neică neiculito fa, doar de mi-ai făcut ceva—de nu te mai pot uita !*

Negeluță, un soi de floare.

Nejnă, oare care neajuns ; o pierdere—sau un afront : *a dat peste nejnă.*

Nemțoaică, un fel de trăsura de cai ; (femea, soția Neamțului).

Nenereală, desmerdare: *se nenerească unul pe altul.*

Nu-lasa! Vezi *sa-sa* și *si-si* (acest tablou).

Oareciă, 1. giucărea—un obiect de jucat; 2. ceva de mâncare sau de înglizea copilului micuț, spre a nu plînge: *dacă-î tăcea, își aduce mama o oareciă; mi-ai adus mamă—oarecica?*

Oberliht (obirliht), geamul mic de deasupra celui mare la fereastră, deasupra ușei (la antret etc.)

Odobae, haraba mare de 4 boi, pentru carat snopi la arie: *din polog—snop, din snop—clae, claiă'nodobae și la arie.*

Oghirnic (oghidnic), lipsit de mină ori de picioare; sin. *infirm, invalid, nevolnic.*

Oglinda-inimei, carte cu descrierea muncilor iadului și cu figuri în formă de inimă—reprezentînd pe *Hristos.*

Oină, joc de amîngare între-mai mulți inși.

Opuscă, concediu—invoire (în Basarabia).

Ori-de-unde, de unde s'ar întîmpla.

Ori-încotro, în ori ce parte (în ori ce direcție).

Oșadă, lapte de migdale cu zahar și nișel cognac), băutură răcoritoare.

Osinză, cea mai căutată grăsime de porc.

Ovajenie, îngăduire (ertare), trecere cu vederea: *de astă dată îți fac ovajenie.*

Paliciu, pahar mic (ca de 50 dramuri) pentru băut vin: *de-un palici nu te culci, iar de nouă vezi lumea 'n două.*

Pansele, flori de grădină—foarte frumoase.

Papică, indemnul ce se face copilului mic spre a mânca: *papică—dragu mamei; mâncare: mama face cocăi papică.*

Paratirisese, observ sau bag de samă: *am paratirisit eu aceasta.*

Parizachi, nume dat cinelui: *vino aci—Parizachi!*

Patic, cu picioare scurte: *rață patică.*

Pazie, drughineată de lemn, leaț, (chingă la masă).

Păpurire, a pune papură la vasul de lemn—cercuit.

Păr-pe-păr, schimbul ce se face între lucruri și ființe :
*am schimbat un ceasornic de masă pe altul de părete ; am dat un rob pe-o roabă*¹⁵⁾.

Păstîrnap (postîrnac), planta—numită și morcov alb.

Păucenie, decret de preuție cu învoire de-a liturghisi.

Peasnă (odă), cîntare în biserică spre lauda d-nului :
peasna 9, (Ingerul a strigat....).

Pe dinafară, ecsteriorul vasului, al casei etc.,—contra pe dinăuntru : *animalul e bălțat pe dinafară iar omul pe dinăuntru*.

Pelciă, diminutivul peleii, pelea mielului : *comerț de pelcele*.

Perierghie, degeaba, (vorbă uzitată mai mult la jocul de cărți—în familie) : *am jucat de perierghie*, (pentru distracție).

Pervă (pervi), 1. calitatea întâi a făinei de grîu (cu deosebire) : *să-mi dai făină pervi* (mîna 'ntăi) ; 2. partea 'ntăia din cetăniile ceaslovului (în biserică), numită ceas : *pervi ceas*.

Pielhîu, joc copilăresc în bumbi, etc.

Pihotă, infanterie, armata pedestră : *a plecat cu pihota*.

Pintecărie, eșirea la scaun, diarie—treapăd.

Piotaș, 1. soldat pedestru ; 2. calul ce merge înaintea altor 2 din ham.

Pîrv (pîrvă), berbece și oae cu lina scurtă și creață.

Pisăz-malațu, joc de gimnastică între 2 inși, ținîndu-se spate 'n spate—de subsuori, ridicîndu-se și coborîndu-se unul pe altul, izbind în același timp cu picioarele în pămînt.

15). În trecut, pe timpul robilor, aceștia erau schimbați de cătră stăpînii lor—ca obiectul său ca vitele : se dădea un număr de Țigani pe-un număr de Țigance, și se treceau ca zestre boerului.

Piurea, mâncare de cartofe ferte și mestecate cu lapte, unt și zahar : *piurea garnisită cu pirjoale.*

Pliu, fald (ur) la rochie, etc.

Pliurd, năuc : *dai în gropi pliurdule !*

Pocriș, capac (de lut) pentru acoperit oala.

Pocsie, cîndă și ură asupra cuiva : *mare pocsie are Maghiarul pe Român !*

Poghircă, om mic de stat : *o poghircă de om.*

Puhoele, întunecul vederei : *cu puhoele pe ochi.*

Polimă, calificativ adresat individului răutăcios : *ce polimă de om !*

Pomăzuire, pregătirea spre a fi pus într'o slujbă : *'l-a pomăzuit pentru....*

Popritori, lanțuri sau curăle, ori frînghii legate de capătul oiștei, cari se pun în gîtul cailor de la cotîngar, iar la trăsura stau prinse de jugul hamului.

Portiță, dim. porței, poartă mică : *portițele de la sobă.*

Portolac, floare comună—drăgălașă, de diferite culori și soiuri.

Postoroncă, coardă (de fer, frînghie, gînj etc.) ce unește capătul osiei de dinainte cu hluba, la căruțile țărănești de un cal ; fig. : *ce mai faci postoroncă ? dascalul postoroncă.*

Potnoja, pătură rotundă—de papură etc.—în biserică (sub picioare) : *potnoja vlădicăi.*

Prahagiță, un fel de ciupercă mare și cărnosă, al cărui miez,—după coacere— se priface în praf gălbui și foarte moale, de unde a ramas zicerea : *făină moale ca prahagița* ; e de leac la bubele numite plescaița.

Prăștină, nua (prăjină) groasă și lungă ce se pune pe casa acoperită cu rogoz sau cu pae, legată la virf de altă praștină—îmbrătoșind coperemintul, spre a nu 'l dezvăli vîntul ; praștini pe stogul de fin.

Prepelița 'n stuf, fărâmură de pine (saŭ bucate) în părul barbei : *prepelița. 'n stuf—cucoane.*

Prescornie (prescornit), tiparul—de lemn, ce se aplică pe pinea numită prescură și litie ; fig. : *i-a aplicat prescornițul în frunte.*

Prescorniță, bătrână—maică—care face prescuri și litii, (prescurar).

Prigitoare, vestmînt femeesc—de țară—ce ține loc de fustă, țesetură din bumbac cu in saŭ cu burangic—in ciubuce (saŭ dungî) pe la margini.

Priceasnă, cîntare la biserică (în locul chionicului).

Priviștire, trecerea unei păture de materie peste alta—la cusutul hainei.

Profora, model de cîntre în biserică, după o normă stabilită de-o autoritate : *X cîntă după proforaia lui Y.*

Proforă, aducerea jertfei către D-zeire ; punerea înainte a jalubei—la Domnie : *ți-am primit proforaua.*

Proslăviță, cîntare răpede în biserică (în vechime) pe dinafară de note : *dă-i pe proslăviță—dascale.*

Prou, ajunul zilei ce urmează a fi : *Joiana noastră a fătat în prourul Sf-lui Ghîorghî.*

Pruftuială, necinste—ocară : *rău 'l-a pruftuit !*

Pucios, 1. pogan—urit la chip ; 2. îmbracat urit și ferfenițit : *fugi încolo puciosule* ; 3. un soț de burete (numit și oul dracului) cu miros foarte neplăcut, care burete însă e de leac la bube răle, să găsește prin pădure ; (O și M. Bodeșcu).

Pușlău, fugareț, (în Cavalerul Stamati).

Puturosu, izvor cu apă minerală medicamentoasă în jud. Neamțu : *părăul Puturosu.*

Racam, repetirea unei numerări, revederea unei lucrări scrise saŭ în tipărire ; control repetat : *să facem racam.*

Radier, gumă de ras creionul și cerneala.

Rampas (rompas), adaosul pe dinăuntru între căputa și talpa încălțăminteii.

Rams, joc de cărți : *faceți un rams?*

Randeaña, ducerea sau plecarea cuiva : *nu mai sta, ia-ți randeaña, fugi până e lucrul cu cinste.*

Rașpă, fer zimțat (și cirjoet) pentru raderea lemnului, a cuelor în ciobote mai ales : *dă-i cu rașpa.*

Raton, animal de specia ursului (în America), din a cărui blană se fac capele--pălării.

Răcăduire, amenințare, pornire spre batae.

Răsunoiu, aluatul ras de pe covată, din care se face ultima pită : *aceasta e din răsunoiu.*

Rătușcă, puș de rață.

Răzvot, votul al 2-lea într'o adunare : *răzvotul va alege.*

Reftim, partea temeliei eșită afară din direcția peretelui la zidire, briul sobei.

Reschimbare, a schimba din nou lucrul înapoiat din schimbul întâi.

Regleț, aparat lungăreț de plumb sau fontă—pentru a umple golul la un țecst ce se tipărește.

Rilă, 1. poziția înclinată în care stă cel ce suferă de buboiu în dreapta sau stînga șăzătului ; 2. atîrnarea într'o parte a stogului de fin etc. : *stă înr'o rilă.*

Rincă, curea sau funie cu care se leagă leuca de carimb sau de benchiuș.

Rincălușc, leg leuca cu rincă.

Ripcă, uscătură de vie (de vițe).

Rosbrat, friptură de carne cu ceapă etc.

Rostopală, pală mare de fin : *cogemete rostopală.*

Roșele, zamă din lemnul numit bacan pentru înroșit ouă (de Paști).

Ruscuța, o specie de floare, (D-ru Brîndză).

Saghiță, un solă de pește.

Saivan, 1. carată (trăsură) domnească (în vechime);
2. șură pentru adăpostit vitele: *dă vitele în seivane*.

Saltamarcă, haină femeiască blănită, *sin. scurtică*.

Sarsana, greutate dusă în spinare saū pe umeri; desagi plini cu trebuincioase de-ale gospodăriei: *du-ți singur sarsanaia*.

Sa-sa (si-si), asmuțare cu cinii, indemnul cinilor la lătrat; *sin. nu-lasa! prinde-l*.

Sădeleă, perinuță pe spinarea calului la trăsură—prinsă cu chinga.

Sămuraslă, ceapă saū usturoiū de primavară—ramase în pământ de cu toamnă.

Scara miței, 1. joc de copii cu șitoare împletită rar;
2. piesă de teatru (muz. de Flechtenmacher).

Scart, joc în 20 saū 24 cărți—numit și 66.

Scărpuitor, instrument de fer cu zimți, cu care stolerul scărpueste (scrijelează) lemnul pentru a se prinde cleiul.

Scăunoae, obiectul pe care se stă călare și se lucrează cu cuțitoaea la butnărie, etc.

Schepsis, gust distins la găteală în îmbrăcăminte;
sin. șic: e gătită cu schepsis.

Scorpionide, trib de insecte ce aū de tip genul scorpiei—scorpionului.

Scoverzi-verzi, lipsă de-ale mîncărei, *sin. răbdari prăjite*.

Scrumelniță, vas în care se pune scrumul de țigară și chibriturile stînse.

Sedelnă (în bucurești *Șezîndă*), cîntare în biserică—printre caftisme.

Sfrediac, 1. sfredel mic; 2. om străbătător: *al dracului sfrediac măi ești!*

Sgărdiță, panglică împletită din ațică colorată, din

ibrişin ori din părul coadei calului, sau făcut din cilicuri :
încinsă cu sgârdiţă.

Sireacu! vorbă în zeflema : *sireacu el voinicu!*

Sistar (ţistar), patrupe de cimp în mărimea unui guzgan, (stă ridicat pe picioarele dinapoî, şi cînd vede inimicul—fuge).

Simbotica, numele vacei fatată Simbăta : *mută'l simbotică*¹⁶⁾.

Slobozitor, băţul cu care se dă drumul şi se opreşte sulul de dinapoî la ţesut.

Smic, 1. repezirea insectei sau a unei păsăruici prin geam—în casă ; 2. căluşul ce aruncă ştrengarii în barba moşneagului făcîndu-i părul măciucă : *smic în barbă.*

Smirdă, murdară, (femeie care nu îubeşte curăţenia).

Sindeticon, material cu care se 'ncleie lucrurile de metal şi de porţelan (desfăcute sau rupte).

Soarte, locul sau casa în care stă fătul în pintecele mamă-săi ; (e rău zis soarte în loc de soarta—norocului).

Spant, partea ţesută—între sul şi vatale, la pinză etc.

Spata, egalarea numărului cărţilor de joc—la concină : *cărţile 's spata*, (26 şi 26).

Spălătoreasă, femeie care spală cămeşi—rufe.

Spolocanie, ziua dintăi a postului mare : *cu spolocania încep mătăniile.*

Stacato, notă dată în scurt—la muzică.

Stirigie, lichitul puturos ce se scurge din scrumul funinginei arse, aflătoare în hogoag.

Stogoman (nă), oae sau berbece cu lina stagomană, produs bastard din încrucişarea oei ֆigae cu berbece (alb) neֆigău—sau vice-versa.

Străjuesc, observ, păzesc, pîdesc, *fac strajă* : *stai la pîndă tupilaşi—ca zăvoziū cei turbaşi.*

16). Să mute piciorul înapoî—spre a o putea mulge, şi 'l mută.

Streșnire, acoperirea gardului cu scînduri etc.: *streșinește gardul*.

Stricnea, instrumentul de oțel cu care se ia singe la animale spre a se răcori de boala numită sîngerătură: *cum l-a stricnit—s'a înveselit*.

Stupitoare, vas (cu apă sau cu năsip) în care se scuipă—stupește.

Sucitor, unealtă (cilindrică) de lemn cu care se întinde coca de aluat formînd foaia pentru plăcintă: *i-a tras pe spinare cîteva sucitoare*.

Sugar, miel ramaș fără de mamă—aplecat la altă oae.

Sugel, bubă ră—ce se face la deget.

Suîuzuri (*suîzuri*), adaus la căputele încălțamintelor.

Sulacată (sub-lacată), ceva încuiat cu lacata: ladă, odae etc.—pe care e pusă lăcată.

Suletic, subțire la trup: *un cal suletic cu mers umbletic*.

Sură, 1. în doi peri, (alb și negru): *un bun de gură cu barba sură*; 2. nume de femeie—Evreică: *Sură-Sură, tacî din gură!*

Suvac, ac mare cu mănunchi, ce poartă ciobanii la cîngătoare: *cuțitaș cu suvac*.

Svetealnă, cîntare în biserică—înainte de Slavoslavie.

Șaib, rotiță mică de fer—adause la mutelcă, la umărul osiei, etc.; nume de om (Neamț).

Șamșureă, numire în jocul de cărți la preferans.

Șancăr, *sifilis*—boală venerică sau lumească.

Șeptilici, 7 frați de gemine, (copii născuți unul după altul—in acelaș timp: *cei șeptilici*. (In Egipt, femeile de neam *israelit* nășteau—multe—cite 7 copii gemini; (vezi *Istoria Sacră* de arh. Polycarp Popescu).

Șirlău, curgerea apei vărsată jos—in casă: *ai făcut șirlău prin casă*.

Șiștar, vasul (donița) în care se mulg vacile: *de la Dumana s'a umplut șiștarul*.

Șlaizin (*șilaizin*), instrument de fer al tinichigului,

cu care sprijine coama tablei pe coperemint bătind cu cio-
canul de lemn în ea spre a se muchi.

Șlih (șliu), varga (de fer etc.) de care e aninat orcicul
la trăsura cu hlube, de care trage alt cal,—sin. praștie.

Șmigă, instrument teslăresc, un fel de colțar cu plă-
sele—ce se estinde după trebuință.

Șmuțichă, de caracter murdar, scirnav: *e un șmuțichă...*

Șnapan, om de rînd, mojicos.

Șoicanu, calificativ la adresa celui ce mincă și bea
mult: *șoicanu el, da multe-a golit!*

Șoltic, priceput la 'nșălăciune: *fereste-te de șoltici.*

Șopircărie, încunjurul adevărului, a nu spune cum e
lucrul în sine.

Șpaglic, unealtă de fer saū de os cu care pictorul
aranjază vâpselele pe paletă.

Șperlire, a fura ceva—a îndosi.

Șpori, roțițele zimțate la încălțămintele *cavalerilor* (în
armată); fig.: *m'a atins cu șporiș*, (m'a ciupit cu vorba).

Șpranga, a da iama prin avutul altuia; a risipi fără
nici un calcul.

Șpriț, 1. amestecul de var cu năsip—părți egale—muțat
cu apă și aruncat pe pereți—ca tencuiala; fig.: *î-a dat un
șpriț zdravm*; 2. amestecătură de vin cu sodă: *dă-mi un șpriț.*

Ștaif, adausul la încălțăminte în jurul călcîiului (prin
năuntru) ca întăritură.

Știobilecăire, zgomotul ce produce apa în golul vasului
cînd îl hurducăm, și 'n intestine cînd fugim: *știobile-știobile.*

Știră (sterilă), stearpă; secs femenin care nu pro-
duce urmași.

Știrire, înăspreala beregatei—din cauza tusei ori a
unei răceli etc.: *mi s'a știrit gîtul.*

Știriță, buruiana semînțioasă—după care s'abat porcii
—cu deosebire.

Știulghit, săcătuit de foame, pintece știulghit—mai cu samă la vite: *dă-le să 'mbuce ceva, că's știulghite.*

Studiniță, boala de gură—la gingini.

Ștrab, (pl. *ștrapuri*), golul lasat între cărămizi la zidire spre a se imbuca între ele cărămida casei alipită de ceialaltă.

ȘucEANĂ, calificativ dat vitei—mai cu samă vacei—cînd nu stă la muls: iote—că nu stă șucEANA! ¹⁷⁾.

Tacsim, cîntare—mai cu samă din scripică și cobză: *adă pe Ifrim să ne tragă un tacsim.*

Talaghir, lasarea greū peste un altul: *te lași pe mine talaghirule!*

Tălhăroiū, vorbă adresată mai mult în zeflema—unui copil: *tălhăroiūle; tălhăroiū ce ești.* Evreul zice: *a ești un talharoi și mia tras un măcicoiu.*

Talisman, bucată de metal turnată și sapată cu oare cari figuri de planete, căreia i se dă putere vrăjitorească foarte mare, vrajă de lecuire: *la gît cu un talisman.*

Talpalari, 1. cei ce vind tălpi de încălță minte; 2. biserica și suburbie cu acest nume—în Iași.

Tanău, nepriceput, tont: *așa tanău încă n'am mai văzut.*

Tandalic, cel ce se ia după cineva—ca belea: *te-ai luat-tandalic după mine.*

Tandreță, dragoste sau iubire: *ale tale tandrețe is cu 2 fețe.*

Tanga-langa, sunetul tălancei: *cu tanga-langa de sf. Vasile.*

Tarincă, legătură de fer ce cuprinde osia de arcul trăsurei etc.

Tăbiltoc, (tobiltoc) sac mic: *un tăbiltoc de făină.*

Tăbirceală, ridicarea unui lucru și ducerea lui dintr'un loc în altul: *ce'l tot tăbircești de colo colo!*

17). In diet. *Damé*: *șucEANĂ*, vită cu coarnele mici; în toată *Moldova* însă, acest calificativ se ia cum' l-arătăm mai sus.

Tăfileă, coș sau legătură de pînză etc.: *tăfilca cu bu-ruene pentru descîntece.*

Tăpșire, tipărirea mămăligei cu lopățica sau cu lin-gura—după mestecare, tipărirea malaiului cu mina—inainte de-a'l da în cuptorîu.

Tătucă, diminutivul lui tată: *tătuca 'i la coasă.*

Tăujăr, făcăleț de lemn—de ștejar—despicat în mai multe fibre la capătul mai gros, cu care se mestecă zerul în cazan—pe foc, spre a s'alege urda: *mestecă zerul cu tăujărul.*

Tearfă (tearpă), petică, haină ruptă: *iu o tearfă.*

Telepăire, mergere prin glod: *teleap-teleap.*

Te-miri-ce, puțin de tot,—mai nimic.

Teofelie, vorbă de politeță obicinuită între Arhie-rei: *Teofilia Ta.*

Teoreticon, carte de psaltichie—cu primele noțiuni de muzică orientală—bisericească: *scara și ezercițiū ale ce-lor 8 glasuri după teoreticon: pa, vo (vu), ga, di, che, zo, ni, pa.*

Tetea, tatăl: *vin' la tetea 'ncoace.*

Tindechiū, unealtă de fer cu dinți la capete prin care se ține întinsă pinza de bumbac lingă spată—la țesut.

Tiplotă, păhăruțul în care preotul încălzește apa ce o toarnă în *Sf. potir*—la împărtășanie.

Tiutiu, cuțit: *nu umbla cu tiutiu—mami, că te mușcă.*

Tîrfă, calificativ femeii dedată în răle—depravată: *femea de tractir—tîrfă.*

Toaipă, topor cu leafa mare (al dulgherilor).

Togmagi, tăeței de aluat, fidea de casă: *lapte cu togmagi.*

Torocală, mîncare zemoasă—rău gătită: *ce torocală 'i aceasta?*

Trage-clopotul, denunță secretul: *vezi de nu mai tra-ge clopotul pe-aiurea:*

Trage mița de coadă, o duce greu în traiful său, are lipsă de multe de toate: *cîși trag mița de coadă!*

Trasă de păr, argumentațiune șchioapă, cu lipsă de esențial—de adevăr în sine: *o trage de păr*.

Trei-răi, o specie de floare, (Dru Brândză).

Trenchi, ciocnitul paharilor cu vin etc., la petrecere—mai ales: *să trencherisim în sănătatea gazdei*.

Trepăduș, om cu pasul mic și des: *ține-te trepăduș*.

Trintitură, 1. umflătură cu bubă ră la talpa piciorului ori la călcâi¹⁸⁾; 2. aruncarea unui lucru din o distanță oare care: *'l-a trîntit jos din gura podului*.

Trocan (troc), vas de lemn (în formă de covată) care servește pentru făcut pâine.

Țambalare, 1. clopoțele mici la biserică: *mai întâi s'aud țambalarele ș'apoi tîmbălalele* (clopoțele mari). 2. talgerele de alamă ce însoțesc sunetul tobei mari.

Țambrică, calificativ dat fetei ștregară; *nu te mai astîmperî țambrico!*

Țăpui, paza de întinderea epidemiei,—în oameni și vite: *granizele țepuite cu pichete de soldați*.

Țifoc, stomah plin—mai cu samă la vite: *cînd e mană la cîmp, vitele vin țifoc*.

Țifită, copilă neastîmparată și hlizitoare: *astîmpărî-te țiflit'o!*

Țircăire, mulgerea oilor cînd nu prea au lapte: *țirc-țirc*.

Țirfoit, fruct trecut de copt și strivit—din care curge zamă: *zarzare țirfoite*.

Țirii-țirii (țurii-țurii)! strigătul găinilor ș'al puilor la mîncare, sin. *puî-puî-puî!*

Țirie, curge încet: *polobocul de-abea țirîe, e pe drojdiă*.

Țișpoacă, zer acru—la stîină, *jîntița Țiganului*: *'l-a 'ndopat cu țișpoacă*.

18). În popor este credința că, buba numită *trîntitură* provine din călcarea—desculț—pe locul unde s'a dat calul taval; drept care, întru cit se bagă de samă acel loc, e înecunjurat de cei ce umblă desculți.

Țițire, glasul șoricilor mici: *ți-ți-ți*.

Țoandă, vechitură din ale gospodăriei: lăvicer, etc.

Țoșcă, perină ordinară: *niște țoște de perini*.

Țuhal, sac mare: *ajută-mi a urca țuhalul*.

Țumburuc, bobită mică la capătul mînerului de cuțit etc.; gămălia boldului: *la capăt cu un țumburuc*.

Țuruc, curge apă de pe ceva: *țuruc ploaia*, (*curg streșinele*).

Țuțuianca, danț poporan—în Maramureș; (*D. C. Olănescu*).

Uiu! strigătul ciobanului cînd daș lupii la turmă.

Uiu-iu! chiotul de veselie la nuntă—in popor; fig. *uiu-iu și bine în pare că mîi nora ca o floare*.

Ulamă, garnitură din ghirlande și brodărie împrejur la fețe de perină, perdele, coltuțe etc.

Ulete, zicere luată drept pustiu: *du-te pe ulete, că mî-ai scos perî albi!*

Una-altă, 1. ceva așteptat—de distracție, de mîncare etc.; 2. trebăluire: *până la ună-altă să-mi fac toaleta*.

Unghia-caprei, burete roșietic (crește prin dumbrăvi), gustos la mîncare.

Ursilă, numele bouului negru: *ja ursilă*.

Uruioc, tort ramas din urzala pînzei.

Usnă, margine de clopot: *il trage într'o usnă*; 2. gardină la vasele cercuite, (*Dict. de Buda*).

Utiu-utiū! ecpresiune prin care se strigă rățele.

Vangă, 1. jgheabul între degete; 2. partea osoasă din dărăt (la om) aproape de anus.

Văcărel, păserică (în Ardeal).

Vede (v), a 3-a literă din alf. chirilic, B=v; verb. în pers. 3 sing.: *își vede rudele*.

Vedre, petrecere cu dans în sara spre ziua cununiei—in popor, (în Moldova de sus măi ales): *v'aii poftit Vor-*

nicelul la vedre? In sara de *vedre* aduc mirelui și miresei,—fetele și flăcăii din sat—daruri: păseri (cu deosebire găini) și ploște cu vin, pe cari *vornicelul* le închină mirilor—prin ecpresii ca: *Buna-vremea buna-vremea Cucoane Mire și Cucoană mireasă, iată vi se închină (cutare) c'o iruncă de luncă—care pân' mi scurmă nu minîncă, iar (cutare) vi se 'nchină c'o bute de vin de odobești—de care bînd—te 'weselești; darurile ce vi se închin sînt mici, dar dragosteu aducătorilor e mare asupra D-voastră.—Mirii, în același timp stînd în picioare și ținîndu-se de mîna, răspund—într'n glas: Mulțămim Domoilor Sale de cheltuială și D-tale de osteneală* ¹⁹).

Verze, curechiu hăcuit și murat: *chîupul cu verze*.

Vipt, bunul pămîntului, alimente cu îmbelșugare.

Vlog, ne'ncetat: *lucrează vlog*; (vlog înainte baeti! *ninge—plouă vlog*, într-una ²⁰).

Volcamilia, floare de oală—foarte frumoasă.

Vorotic, însănătoșare la minte: *iși vine 'n vorotic*, își vine'n simțiri (în pricepere).

Zacon, pedeapsă, schinguire: *'l-a zaconit rău*.

Zapaz, prisos de stofă înlăuntrul hainei: *să-î lași zapaz de două degete*.

Zarar, cusur,—pricină,—teamă: *n'are zarar; nu'î nici un zarar; e fără zarar*.

Zarif, frumos și plăcut: *fare 'i zarif!*

Zăcătură, om care zace într-una, e tot bolnav.

Zăcnată (zecneată), 1. al doilea foc—maî mic—in cuptiorul pentru copt pine; 2. focul din uscături la gura cuptiorului spre a se rumeni pinea: *dă-î zăgneată*.

Zănoagă, lovirea glesnei picioarelor în anumite dansuri populare, bunăoară ca la ceardaș: *s'o bate la zănoagă*.

19) Am descris acest frumos obiceiul *nunțial*—în ziarul *Romînia Liberă* (No. 3047 din Oct. 1887).

20) In dicț. de Cihac (Flem. lat.) și'n cel de Damé, *vlog*, e luat drept *plebe*—gloata poporului (după lat.: *vulgus*).

Zăprire, oprirea (incuerea) udului: *cal zăprit*.

Zbranca, 1. darea afară din casă a cuiva: *î-a dat zbranca pe ușă*; 2. risipă în avutul gospodăriei: *a făcut zbranca în lucrurile mele*.

Zdrahon, om corpolent, voinic—zdravin: *ce zdrahon*

Zerghit, serit din minte, cu mintea alienată: *e zerghit—sermanul*.

Zgău, pîntece—relativ la femee: „*din zgăul mamei mele*“.

Zghiavorii, drăcii copilărești, scornituri de petrece-re: *te-ai mai apucat de vr'o sghiavorie*.

Zghiharzi, copii obraznici: *destul—sghiharzilor*.

Zgiriac, instrument cu care stolerul însamnă lemnul până unde să 'l cîoplească sau să 'l geluiască.

Zinoptime, ziua luată împreună cu noaptea.

Ziüacrucce, serbătoarea de la 14 Septemvrie (st. vechiü).

Zoae (zoï), apă murdară din spalatul blidelor, cămeșilor, cărnurilor etc.: *dă zoile de ripă*.

Zoïos, murdărit, plin sau umplut de zoï.

Zulum, necăjire.

Zurnele, soiul de flori frumoase—de diferite colori, ce se sue în sus pe ață sau pe sirmă.

N'am trecut vorbele prin toate formele cerute de gramatică, cea ce se impune lexicului,—spre exemplul la *Zacon*: *zacnire, zaconit*—etc., cu explicațiunile lor, căci am fi avut tabloul de față singurul de peste 1000 cuvinte; și neaparat—că, n'am adus aci din lipsa vocabularului în dicționarul scrutat—de cit o parte foarte mică. Terminii de pildă—ca: *a-ha! îhi! î!* interjecții de mirare; *anscigü*, instrument cu care se servesc budnarii la infundatul vaselor; *betigaș* (*betişor*) *bastonaș*, diminutivii bățului—*bastonului*; *chedru*, șușeniță de piele între talpă și capută la

incălțeminte—pe margine ; **holgoș**, destul; tacă ; **inhăpat** înghițit : 'l-a 'nhăpat *dihania!* Termină cari, de sigur, nici aū fost auziți de *lecsicograful universal în romînisme*, L. Ș.

La d. Șăineanu deci, toate vorbele din acest tablou (lit. f) și celelate—cîteva zeci de mii vorbe ce-î lipsesc din dicționar, sint *arbori parasiți ai pădurei vocabularului romînesc*; nu vrea să spună filologul că n'a făcut încă cunoștință cu *stejari* ai codrului vocabularic romîn, ca : **rîncă**, **rîpcă**, **sarsana**, **semuraslă**, **strienea**, **stupitoare**, **sucitor**, **sugel**, **suiuzurî**, **suvac**, **șiștar**, **șporî**, **tanău**, **tarîncă**, **tăujăr**, **țuhai**, **usnă**, **zerghit**, **sgardiță**, **zurnele**—etc. etc.; drept care îi și insultă—cum văzurăm mai sus, și cum vom mai vedea! Unic de tot—in felul său, lecsicograful—filolog ; mai ales că, în prefață-î, îndrugă și de-acestea :

„Orî de cite orî o vorbă din trecutul nostru denotă o demnitate, o funcțiune, un rang, o monetă, o măsură; sau „că exprimă un fapt de ordine politică, juridică, militară „etc., ea își află în Dicționarul nostru un locșor, uneori „chiar un loc de onoare, potrivit valoarei și însemnătăței „ei deodinioară“.

Și peste cel din urmă ridicul a trecut lecsicograful ; pare c'ar fi un fel de împelețat—*potrivit valoarei sale*. După unele apucături din prefață-î 'l-ai putea numi pehlivan pe lecsicograf, după alte apucături însă din aceeași prefață îl constai sărit din scaun.

—Să dăm însă aci o aneasă de cîteva vorbe—cu osebite curiozități în definirile clare și savante ale d-lui Șăineanu :

Abrutizez, *a face brut*, *a timpî*.—Și oare de cite timpîri nu dovedește că dispune lecsicograful în grosul definițiunilor fără samăn, ce-î văzurăm ?

Armasar (*harmăsar*), *cal nejugănit*.—Dar terminul *jugănit* lipsește din lecsicul filologului, cum îi lipsește și neologismul *castrat*;—la **scopiți** însă traduce : *eretici ruși*, *privați de organele sexuale* ; dar la **clapon** n'a spus'o aceasta.

Bucium, *fluer mare ciobănesc*.—D'apoi una e *buciumul* și cu totul alta e *fluerul*, de și ambele sînt instrumente de cîntare—ciobănească.

Buget, 1. *prea îmbelșugat*; 2. *gras (de carne): la fâlcii umflat și budget*; Eminescu. — Dar Eminescu, prin zicerea *umflat la fâlcii și budget a înțeles bolnăvicios*, așa cum e lucrul: *galbăn de gras și vînat de roș*.

Caralambă, *gulie*.—Abrutizare, lexicografe; căci: *caralamba* e specie de curechiu (varză) al cărui bulb ce crește afară din pămînt se întrebuițază la bucate, pe cînd *gulia* e cartofă selbatică.

Chindie, 1. *timpul zilei între ameaze și apusul soarelui*.—Din contra, între răsăritul soarelui și 'ntre ameaze, la 8 ceasuri dimineața—vara: *soarele 'i la chindie, cînd face zacuscă muncitorul*; timpul între ameaze și apusul soarelui se numește *ojină*.

Chitonag, *sin. beltea de gutăi (uî)*.—Dar *chitonag* e o pastă (dulce), pe cînd *beltea* e dulceată ecspre: *beltea de gutăi, de coarne, etc*; (*chitonag* în tabl. g).

Cîulese, *a ținea urechile drept în sus (vorbind de cal)*.—Lucrul e însă mai însemnat de cum îl dă lexicograful: cînd calul cîulește urechile drept în sus—dovedește minerie și voioșie, inimoșie; cînd le cîulește drept înainte—peste ochi—vestește o presimțire înspăimîntătoare mai ales la întilnirea unei bale de lup, urs etc. (la drum) începînd să sforăe; cînd însă cîulește urechile îndărăpt lipite de grumaz—dă a se 'nțelege că e minios și 'ncearcă se muște.

Costoroabă, 1. *cociobă*; 2. *grindă mică pentru învâlișul casei*.—Chiar de-ar fi astfel—pe undeva—definițiunea dată de autor, urma să știe că în toată Moldova—*costoroaba* e grinda pe zidul casei și pe care stați grinzele plafonului; *costoroabă* se numește și grinda pe care stați capetele căpriorilor la clădire—sub coama coperemintului.

Fagur (re), *chilioara în șase muchi, unde albinele și-așază mierea.*—E' poznaș ș'acea, lexicograful; prin zicerea *fagur* se'nțelege totalitatea chilioarelor numite celule.

Mălin, 1. *lemnul cînelui*; 2. *liliac.*—Nu'î adevărat; *mălinul* e copac coșcogea, floarea lui albă și mirositoare ese odată cu frunza, are poame negre în mărimea bobului de mazere.—cari, coapte bine, is bune de mîncat;—lemnul cînelui e cu totul alt ceva, poamele lui is otrăvitoare.

Mozolesc, *a ronțai, vorbind de urs.*—A'î prea mozolit definiția, lexicografe; deci, a mozoli—însamnă: 1. a mînca (a mesteca) cu greū—copilul mic—care n'are încă dinți și măsele, cea ce se referă și la oamenii în vrîstă—lipsiți de dinți și măsele; 2. figurat: nedestoinicia individului în desvirșirea unei lucrări la care s'angajază;—pe cînd *a ronțai* însamnă a sfărma saū a zdrobi bucatele tari—cu dinții—cu măselele.

Ostie, *păine nedospită ce preotul catolic sfințește la liturghie; furcă de prins pești.*—Dar **oștie** însamnă și: *jertfa* ce Evreii aduceău (în vechime) D-zeirei—prin junghierea animalului, etc.; iar în biserica ortodocsă **ostia** e *sulița triumfăulară*—cu vîrfu careia preotul scoate din cornul prescurei *părticica* numită *trupul lui Hristos*, care servește la împărtășanie; (vezi și dicț. de Codrescu, Laur.-Mas. etc.).

Filipi—în loc de *Filipi* (1); apoi la rubrica **Filip** nu dă și pe *apostolul* cu acest nume, lexicograful universal.

Privată, *loc pentru satisfacerea trebuințelor personale.*—Adecă—cum s'ar prinde—pentru satisfacerea tuturor trebuințelor autorului; apoi nu e prea privată de apevăr ș'această definițiune?

Scordolea (*scordalea*), *mujdeiu.*—Cum am zice usturoiū pisat cu sare și muiat cu apă ori oțet; las' că ș'aceasta e un fel de mîncare, dar *scordaleaūa* e făcută din miez de alune ori nuci—pisat și preserat pe sfecle coapte, pe carnea de răci—unde în adevăr că se pune și nițel usturoiū pisat.

Apoi—nu's ş'aceste eczemple—puternice dovezi că lexicograful filolog e prea privat de ştiinţa lexică şi prea strein de limba romină ?

Dar cite privelişti n'aū mai găsit adăpost la defini-tiuni—dicţionarul d-ei tale—d-le Şăineanu, şi în prefaţă-ţi ! Reciteşte-te, şi nu încunjura adevărul macar la cele re-produse până aci în atitea tablouri din *Scrutare*, după dic-tionaru-ţi atit de usturoiat.—Dar apoi, faţă de tabloul f'infăţoşat deja, cit nu înjoseşti coloanele *Nouăi Reviste Ro-mîne* cu argumentu-ţi deşanţat—că : *acăriţă, aiar, altcum, balie, baru, batcă, etc. etc.* ' nu sînt vorbe general cunoscute în Romînia şi nici eczistă ca întrebuintate în limba romină literară şi populară ; minţind şi cu aceasta—in mencionata Revistă, ca 'n însăşi prefaţa dicţionarului—in toată a ei cuprindere.

Dar se readucem aci, peptu cinstea lumei literare, un singur termin din grăiul Romînului, din cuvintele sale—in-sultate de omul neruşinat,— cuvîntul *aîha!* interjecţia cu care s'alungă uliul cînd vine să eie puil de găină ; de-a-ceastă vorbă—comună=romină, puil (cit de micî ar fi) s'a-scund unde pot—imediat, iar uliul fuge. Astfel că, şi puil de găină înţeleg cuvintele Romînului, pe cînd d. Şăineanu—ba.

Asupra golului însă de termenî lexicî din faimosul dicţionar scrutat, iată o deosebită inconştiinţiositate a d-lui Şăineanu, în prefaţă-i :

„Cit priveşte vocabularul propriu sis al limbei romi-ne, el a fost supus unui proces de elaboraţiune de o în-doită natură : nu proces de *eliminaţiune* şi altul de *augmen-taţiune*“.

Un inconştient de astfel—să cuteze a spune în prefa-ţa dicţionarului şi cele ce vedem în fraza-i de mai sus, pe cînd nu e în stare să'nţeleagă ce'i *poclit, pojărnicie, prohab, prund, stancă, tizic*,—dar încă : *iodoform, sublimat corosiv, zaharină*, ba nici ştie care e *stema Valahiei* ; e prea alienat !

Acest *iscariotean*, lacom de-a face dicționare în limba ce n'o pricepe, înjosind Academia Română cu titlu-i de Dr. în litere, se îmbălmorează—că: *zecile de mii de cuvinte române*, pe cari nu poate fi în stare a le cunoaște, „*sînt arbori parasiți ai pădurii vocabularului românesc*“ !

Dar, întru cît *procesul de eliminare* (enunțiat) 'l-am văzut întru de-ajuns în tabl. f, iată acum și *procesul de augmentațiune* al Șăineanului, dat în mic—aci :

Balabustă, *evreică măritată* : *tăceți că doarme balabusta* ! Aci însă ant. nu dă și numele pinei evrești *gugile*, atît de cunoscută în toată România ; iată apoi termîni mai notorii—literari—în augm. lexicografului : **boș**, **broșcoi**, **chiscoi**, **cușur**, **furcoi**, **mascară**, **muscoi**, **porcoi**, **puțoi**, **scem**, etc.—Apoi să nu-i zici și *puțoi* lexicografului ?

Prin *augmentațiunea* d-lui Șăineanu—de cuvinte—însă, se constată un gol absolut ; d-ea sa ia *acest termen* în singularul înțeles de-a imulți sau de-a crește un număr oare care (de ceva obiecte sau ființi), căci—*augmentarea* propriu zisă la mărimea obiectelor n'o înțelege, de pildă la rubrica cu termîni ca : **oloi**—*ulei*, de *augmentativul oalei*—în **oloi**, = *oală mare*, habar n'are, ca și de atitea altele ! Apoi un lexicograf cu accețiunile și augmentările vorbelor ca la d. Șăineanu, e *prea prost lexicograf* ; această dovadă urmează mai pe larg în tabloul g.

La cuvîntul **bucă** (și **buci**) însă, nu voește lexicografu a da și accețiunea—partea cărnosă a șazutului—la om cu deosebire ; *bucii șazutului*, buca dreaptă -- buca stîngă : *a făcut un buboiu la bucă dinapoiu*. Va fi luat poate ca pornografie această accețiune—filologul lexicograf ; n'a încunjurat însă chiar pe *mascară*.

Despre grosul vocabularului românesc reprezentat—în parte—prin tabloul f (de mai sus), iată ce mai declară d. Șăineanu la pag. 166 și 167 No. 28 a Revistei, ce-a necinstit-o :

„De-aceste vorbe nu se refer la conținutul Dicționarului
 „meu, fiind: unele simple variante gramaticale, altele, forme
 „juxta puse, iar cea mai mare parte—vorbe locale; iată de
 „ce nu le-am înregistrat în dicționar. Le cunosc tot atât de
 „bine ca și d. Săghinescu, dar nici o dată ele nu vor pu-
 „tea fi adoptate într'o carte destinată școlii (!).

Și doar, și deasemenea argumentări țîșnesc tot din cri-
 erul unui „Dr. în litere—ba și filolog“! Dar poate că cu-
 vîntătorul n'aude ce spune? Noi îl retrimitem la *Magnum*
Etimologicum, la Cihac, Laurian-Massim, Damé, la *Ornitolo-*
gia părintelui Marian, și mai presus de toate la **Carmen-**
Sylva, cu dulcele-î vorbe: *deabia șoptînd, deabinele, depli-*
nătate, buciumînd, căscioară, căsuță, străjuesc, etc.

Notă. La pag. 168 No. 28 a Revistei, d. Șăineanu
 găsește de cuviință a zice:

„D. Săghinescu, falșarul (în *scrutare-î*), imi mai atribue
 „propria-î imbecilitate, că în dicționarul meu germano-
 „romin spun că, cuvintele: *bantă, berbuncă, ciubăr, flintă, la-*
găr, panțir, roată, rochie, șant, sold, spiță, stroh și altele sint
 „recente în limba romînă—din nemțește, dar așa-î lucrul“.

Deci, cum vedem și aceasta—că: orî din ce limbă ar
 fi luate în limba romînă oari cari cuvinte, cu chiar peste
 500 ani de vechime—adecă înainte de Ciubăr-Vodă și de
panțirii lui Ștefan cel Mare (la *Movila lui Burcel*), acele
 cuvinte tot *recente* se socot a fi, după filologul—lecsicograf
 Șăineanu; apoi ai ce-î mai atribui?! Și se găsește la lecsi-
 cograf vr'un dram de conștiință în cele ce spune?

Dar și pe timpul lui Ciubăr-Vodă erau vechi de-aceste
 cuvinte—în limba romînă, pe cari le găsim și în voca-
 bularul de la 1850 (romîno-nemțesc) de Andrei Ișep—ti-
 părît în Cronștadt; și nici mai acordă nimeni calificativul
recent cuvîntului de cel mult 50 ani introdus într'o lim-
 bă. Apoi în însuși *Dicționarul de Buda* început cu 120
 ani în urmă (la 1780 și terminat la 1825), ează din *re-*

centele cuvinte în limba română ale d-lui Șăineanu; și dacă-î dovedești și aci grozavul contrariu, iarăș te injură.....

g.

Să trecem la *accepțiunile* cuvintelor, după tabloul V din *Scrutare*, pentru cari iarăși ne dogorește obrazul—d. Șăineanu—în grosolana sa întimpinare botezată și: *privire critică retrospectivă*, în menționatul număr al Revistei, (sub cuvântul *Filologie*).

Numai la vr'o 400 cuvinte din dicționarul d-lui Șăineanu, după amintitul tabloü al *Scrutării*, dăm aci lipsa de peste 600 accepțiuni de mare valoare, cunoscute în tot cuprinsul țării—atit în vorbire cît și'n scris; de pildă:

Acar, fabricantul de ace.

Acățtoare, cheotoare sau verigă de acățat hainele în cui.

Accident, semnul în muzică: *diez, bemol, becar*.

Achiü, bățul de jucat bilele la biliard.

Ahotnic, cu mare dragoste—cu poftă de lucru.

Albă, 1. săptămîna albă—la finele cășlegilor Crăciunului, cînd biserica (ortodocsă) nu învoește mincarea de carne—ci numai de frnpt alb; 2. eapa albă a Țiganului (din poveste): *alba înainte—alba la roate, oiștea goală deoparte*.

Aluat, o porție din aluatul pitei (sau pitanului), din care femeile formează o mică cocă ce servește de drojdie la plămădirea viitoare.

Aman, 1 lac în Persia; 2. suferință: *sint la aman*.

Analog, 1. strana pe care staü cărțile în biserică, (care se învirte după trebuință), unde cîntă psaltul; 2. strana portativă pe care se cetește apostolul în mijlocul bisericeii.

Aprod, baltă cu pește în jud. Bacău.

Arățare, om sau animal diformat la cap și la față—mai ales, om mic de stat cu capu mare: *Ce arățare de om!*

Arcer,; cute (de peatră) pentru ascuțit coasa.

Ariciū, 1. plantă cu acest nume ; 2. sat în jud. Rîmnicu sarat.

Arșea (arșăluță), pătură de pele saū de stofă— ce stă sub sădelcă (pe cal).

Așos, ambițios—care nu se dă învins: *e așos din cale-afară*.

Avan, crud, sgîrcit, teribil: „oardele avane”.

Baboïū (băboïū), femei bătrîna și corpulentă: *un băboïū cit un munte*, (augmentativul cuvîntului *babă*).

Balciz, cu privirea într'o parte.

Balot, măsură numerică la hîrtie=10 topuri.

Baltag, nume de om: *Hatmanul Baltag* (viteză din armata lui *Ciubăr-Vodă*).

Bas, jos; (relativ la starea morală a individului: *stare basă*).

Batogit, vestejit: *flori batogite*.

Bărbie (bărghie), 1. pelea (de ambele părți) la gîtul găineii—în special al cocoșului ; 2. partea bardei și toporului prelungită cătră coadă.

Bătaie, 1. garnitura din matasă la bondă și mintean (de pelcele de miel: *bondă cusută cu ibrișin și bătută cu matasă în formă de stelute*; 2. sfărîmarea păpușoilor (în leasă saū cu mașina): *bătaia păpușoiiului*.

Băteală, stăruință necurmată (de ceva—cătră cineva): *stă băteală de lucru, stă băteală de mine*.

Bătut (bătută), 1. berbece și țap bătut: asman—hasman, (vezi *întors*—acest tablou); 2. floare bătută, cocoș cu creasta bătută.

Bîrnă, grindă (de lemn) în părății casei—mai ales în regiunile muntoase: *casă de bîrne*; fig.: *vezi-ți bîrna din ochiul tău*!

Blană, scîndură numită și lătunoae (cu o lature convecsă și ceialaltă plana)

Bleandă, îmbrînceană: *dă'i blende pe scări să pice'n nări*.

Boghet, cap împodobit cu pene—la paseri: *găină boghetă*.

Boierie, fig., boală lumească (sifilitică): *a prins o boierie*.

Bordea, 1. pădure în jud. Iași-Vaslui; 2. joc prin care se pășește cu degetele minei către copilul micuț, spre a-l face să ridă: *bordea-bordea und'te duci, la cocușa s'o mininci*.

Botez, dați nume cuiva, (unui om sau animal,—chiar unui lucru): *'l-a botezat*.

Box, specie de cîine cu botul ghemuit și cu falca de deasupra rămasă mai înăuntru.

Brațe, cercevelele trecute prin capetele vatalelor (la țesut).

Broască, modică sau umflătură pe corp—la om, animal și vegetal: *'l-a operat de broască, 'i-a tăiat broasca*

Buc, gogoloș de buci, vată, hîrtie etc.

Bucă, una din cele 2 părți cărnose ale șazutului.

Buțea, calificativ dat omului care minincă mult: *te-ai ghiftuit—buțeo?* sin. *folte*.

Bugeac (Bugeag), nume de om (și de cine ciobănesc: *nea Bugeag!*)

Buhaiu, gealău mare purtat de 2 inși.

Buhos, cu părul în neregulă,—vulvoiu.

Bulamac, muruiala din făină de grîu muiată cu apă caldă, cu care se unge fața malaifului și pitanului înainte de darea-i în cuptor, (spre a prinde peliță frumoasă).

Bulă, 1. legiuirea făcută de regele Franciei Carol IV pentru alegerea împaraților; 2. bulbuc de: apă, sopon etc.; 3. bobită de aur sau de argint atîrnată la ceva; 4. capătul rotund al țintei ce servește ca podoabă la curăle, (hamuri), uși, etc.

Bumașcă, hîrtie-monetă de diferite valori: *o bumașcă de 1000 lei*.

Buric, virtul dealului—al muntelui: *s'a urcat tocmai pe buricul muntelui*.

Burluiū, 1. țavă prelungită dintr'un vas, prin care curge ligidul: la ceașnic, ibric etc.; 2. țava din capătul buciului prin care se suflă spre cîntare.

Calamandros, 1. amestecătură de mai multe și diferite lucruri; 2. neregulă în o lucrare, în aranjare de cărți; 3. confuziune în idei: *ce calamandroase sînt acestea!*

Calc, plec dinții feresăului în dreapta și în stînga (cu ferul numit călcătoare).

Calcavură, 1. curaia prin care ciobotarul ține strîns de genunchi materialul în lucru; 2. bătaie: *'i-a dat o calcavură, și-a luat o calcavura.*

Cămașă, 1. sacul numit cămașă de forță pentru nebuni—in spital etc.; 2. pelița sau membrana în care stă învălit fătul până la naștere; 3. îmbrăcăminte de: sfoară, teiū, mlaje și papură—la vase de sticlă (în magazine).

Canară, îngrășatul oilor—toamna, pentru tăiat: *astea's pentru canară.*

Candidat, adausul la capătul țigaretii (de chihlimbar etc..) unde arde țigara.

Capac, 1. învălișul scortos al broaștei țestoase: *broască cu capac*; 2. pelița sub care stă infundat culbecul în timpul ernei; fig.: *ia pus capacul*, (i-a închis gura c'o vorbă la locul ei).

Capră, 1. figura animalului cu acest nume—in care se transformă unul din urători la anul nou; 2. legătura la capătul podului umblător—cu deosebire: *stă cerșind la capra podului*; 3. scaun pe care se așază șchelea la clădirea caselor; 4. scaun la divan sau pat de scinduri—portativ: *un divan pe capre.*

Carambol, neajuns sau necaz din partea cuiva: *mi-a făcut o mulțime de caramboluri.*

Catarg, brad mare (dat jos): *plută de catarguri.*

Călcător (călcătoare), 1. ferul cu care se calcă din-

ții feresănlui; 2. omul care calcă strugurii (în sac) spre a scoate vinul.

Călciiu, o bucată de pîne, malaïu etc.: *un călciiu de pîne ș'o mină de prune.*

Căpătăi, tumurugul pe care se tae lemne.

Căpitan, șef de haiduci ca: Bujor, Codreanu, Tunsu, Vasilie cel Mare și alții: *căpitan de haiduci.*

Cărbune, ciubucel de lemn ars pentru desenat.

Cărcel (cîrcel), insect mic—ce năzuește a intra în piele.

Cățel, 1. dinte saū tumburuc în broasca ușei și'n lăcată, care trece prin strunga cheei; 2. umflătură pe rădăcina limbei la om saū animal turbat: *căței de turbat*; 3. tumburucul de fer la rădăcina coasei (numit și măsea) ce intră în toporiște.

Cea, pronume fem: *zina cea frumoasă.*

Ceară, 1. floare de oală, foarte frumoasa; 2. materia roșietică ce se formează în ureche; (verb. în pers. 3) *să ceara dinsul (dinsa).*

Ceas, vorbă adresată vacei spre a sta la muls: *ceas Dumană! iote că nu stă șucheaua!*

Ceață, perdea pe ochi: *îmi prind ochii ceață*

Ceatlău, păruștean cu care se stringe legătura de fiin saū strujeni, lemnele (în car) etc.

Cereel, 1. partea de jos a leucei din doănă bucăți, care îmbucă capătul osiei; 2. partea ce prinde de scară carimbul de jos—la car etc.; 3. capătul din dărăt al hlubei întors și sbântuit; 4. carnea ce spînzură la gîtul oei, caprei etc. (deoparte saū de amîndouă): *capră—oae cu cercei, scroafă cu purcei.*

Chipotă (pipotă), ecsteriorul vulvei la născătoare.

Chiranda, 1. nume de femeie: *mă duc la Chiranda mea*; 2. localitate în jud. Fălciu: *ripa Chirandei.*

Chișită, unealtă micuță de alamă (cu mănunchiu) pentru inchistrit ouăle.

Chit, materialul cu care se lipește geamul pe lingă privat, (praf de cridă frământat cu oloiu):

Chitic, 1. carnea fragedă de lingă osul numit merisor (la boi—vac); 2. nume de om.

Chitonag, cirligul ascuțit cu care lucrătorul se servește ca priboiu la înfipt haragi în vie.

Chiulaf, 1. amăgire: *i-a tras chiulaful*; 2. bătae: *'l-a chiulăfăit*.

Ciorbatic, lingură mare (linguroiu) de scos ciorbă la masă.

Ciric, cimpie lingă lași pentru pășunat vitele orașului.

Cisluesc, sfătuesc, pun trebile la cale: *cisluesc cu lumînarea*.

Cînbuc, dungă (sau virstă) la pînza de ștergere, prosoape, fețe de masă etc., și la covoară (de lină).

Cînciulete, 1 gogoloș din sudoarea lipoasă (pe piele); 2. bucățică de hirtie sau petecă sucită în degete.

Ciupereă, căciulă și pălărie proastă: *ia-ți ciuperca de pe cap*.

Cîpitură, vorbă înțepătoare la adresa cuiiva (din glumă sau din răutate): *'l-a cîpuit cu vorba*.

Ciuruc, vită bătrînă de dat la îngrășat—pentru abator: *un cîrd de ciurucuri*.

Ciuruit, 1. ou fără bănuț, tulbure: *e ciuruit, nu'i bun de cloșcă*; 2. haină veche găurită: *manta ciuruită de gloanțe*.

Cirtită, buboiu lngăreț—numit și cirtitoiu²¹).

Clădărie, legătură de struguri: *o clădărie de poamă coarnă*.

Clește, 1. unealtă (de fer) cu care se iaă cărbunii aprinși din sobă; 2. unealtă de stricat alune, nucii etc.

Coajă, 1. îmbrăcămîntea nucei, aluneii, migdalei etc.; 2. partea ecsterioară a mămăligei; fig.: *a prins mămăliga coajă*.

21). După credința poporului, dacă în jurul buboiului se ivesc alte asemenea, cel întâi a fost femeie și a plodit (a scos puii).

Cocă, copil mic : *coca face hopa, coca face nani.*

Cocirlă, 1. cîrlig de lemn sau de fer cu care se trag cărbunii și tăcinni; 2. lemn cîrjoet sau curbat (prin creștere); 3. om gîrbovit de bătrînețe etc. : *ia o cocirlă.*

Cocolese, îngrijesc de-aproape pe cineva, alint : *ce' tot cocolești alita!*

Coif, 1. tocul testiculelor la : berbece, țap, buhai, etc. 2. tocul în care se ține apă și arcerul de ascuțit coasa; 3. boamba atîrnată de varga sau cumpăna cîntarului.

Colăcărit, colaci mulți : *ce mai de colăcărit!*

Colăcesc, recomand pe cine-va, cu deosebire la căsătorie : *ai avut bună parte la colăcit ; ce mai poamă 'mi-ai colăcit!*

Colibă, încăpere pentru păstrat pănușele de păpușoi, bostanii etc.—în timpul ernei : *colibă de strujeni.*

Colțar, unealtă de fer sau de lemn—a industriașilor, pentru formarea unghiurilor și pentru tras linii.

Condac, 1. brațul (brațele) feresăului de care se ține cu mîna ; 2. patul său stratul puștei : *i-a tras și cîteva condace.*

Condeiu, 1. lemnul de care se împinge scrînciobul spre a se învîrți (peste cap) ; sulia din lemn de stejar ce ținea loc de armă în război— la Romîni : *condeie de Stejar pentru Tatar* ; 3. visla cu care se cîrmuește pluta pe apă (la ambele extremități).

Copertă, învălitoare pentru crivat și de acoperit așternutul.

Copileț (copchileț), puîn la rădăcina păpușoiului : *trimite băfeii să rupă copchileții.*

Coardă, 1. tel în formă (de) spirală la ceasornic : *i s'a rupt coarda* ; 2. viță de vie ; 3. curbătura gîtului la cal : *ține gîtul coardă*, (stă cu capul în piept).

Corhana, sat în jud. Roman (com. Dulcești).

Corlată, chioșc, (adăpost de soare).

Corn, 1. unul din cele 3, 5 sau 7 părți ale prescu-rei: *un corn de prescură*; 2. figura cubică ce Evreii pun în frunte și pe brațul stîng în timpul rugăciunii (semn religios; 3. pine în formă de arc: *un corn pentru cafea cu lapte*; 4. unul din cele 4 coarne ale carului cu fin.

Cornuț, plantă (erboasă) al cărei fruct ferbindu-se, zama să bea ca medicament pentru cel perit.

Coș, 1. întăia îmbrăcăminte la perină: *strînge mărun-țușurile celea într'un coș de perină*; 2. bubușoară ce ese pe fața omului: *e plin de coșuri*.

Cosciug, coșniță de papură etc., care servește de a-dus din tîrg merinde, osebite lucruri: *un cosciug de poamă*.

Coțcă, plan sau înțelegere între cițiva—într'un scop oare-care: *le-a stricăt coțca*.

Covată, vasul de lemn în care curge făina la moară.

Covățea (covățică), 1. albiuță în care se culcă copilul mic, și în care i se spală pelincele; 2. (vas de lemn) pentru cărat țernă, năsip etc.

Cras, stomach: *e tare de gras, nu-î face efect curățenia*.

Crîng, fusul de la moară (de apă) cu stîlpișorii din jurul său, printre cari trec măselele roței: *crîngul morei*.

Crup (crupă), partea cătră coadă—pe ambele șolduri —la cal: *stă pe crupul calului*.

Cucuruz, fructul speciei de brad numit molid: *cucu-ruz de brad*.

Culme, drug cilindric de lemn, așăzat pe cîrlige prinse de plafondul casei, pe care staî haînele și alte lucruri de gospodărie—la poporul de țară ²²).

Cumpănă, 1. obiect ce servește zidarilor, stolerilor etc. la construcțiunii; 2. cumpănă de apă pentru nivelarea

22). Cînilitura culmei: *în pădure mă născuță, în pădure cres-cuță, acasă m'aduse—sub hobot mă puse*.

stradelor; 2. dreptate bine chibzuită: *a cumpănit bine judecata, lucrările; cumpăna dreptății.*

Cunună, legătură între unghie și pielea la deget.

Curpen, 1. vița harbuzului, bostanului său dovleacului; 2. fig. plan regulat într'o lucrare oare-care: *o ia pe curpân.*

Cusătoreasă (cusutoreasă), pasere de India ce și coasă cuibul între 2 sau mai multe frunze.

Dărmătră (dărămătură), crengile de la copacul tăiat: *un car de dărămături; sin. vreascuri.*

Deciocălez, 1. dejhioc sau iaș pănusele de pe păpușoi; 2. desbrac hainele de pe corp: *deciocălează-te c'ai asudat.*

Depunere, creșterea ugerului și a vulvei la mamifere cînd s'apropie timpul de-a naște: *Joiana e depusă bine—nevastă, la noapte trebuie să fete.*

Descarc, daș jos din car: fin, lemne etc.: *descarcă finul unde zice stăpînul; fig.: Marîța a descărcat căruța (a născut).*

Deschis, culor roș (mai ales) la capetele perinei: *e cu deschisuri.*

Desfacere, desființarea unei asociațiuni.

Dinte, pașul de trestie la spata de țasut: *s'a rupt un dinte de la spată; fig.: are asupra lui un dinte; „dinte pentru dinte“.*

Dirloagă, cal slab și bătrîn: *avea și el o dirloagă de cal, îl împingea de coadă la apă; sin. ghijoagă.*

Dock (doc), materie de ață pentru haine, stoluri la ferestre etc.: *haine de doc.*

Dolca, hașta (cățaua) lui Dragoș-Vodă, care a urmărit bourul în pădurile Bucovinei—spre Moldova.

Dos, partea posterioară cărnoasă a corpului la om, șezutul): *i-a eșit dosul; i-a scrijelat dosul și l-a presărat cu*

sare, dar el tot n'a spus unde are parale; (din poveștile Rominului).

Dric, locul dinainte la car și trăsură, unde e virit cuiul prin virtej, perinoc și osie, (centrul de unire al astor părți ale carului și trăsuri): *dricul carului*.

Dubală, ocară adresată vitei: *stăi dubală!* sin. *șucheană*.

Durăitoare (sunătoare), jucărie pentru copii.

Edec, juvaer saū sculă veche de aur etc., obiect păstrat din vechime: *edec de la moși-strămoși*.

Ei, pronume pers. 3 înmulțit; (pe ei—il dă dicționarul numai ca interj. Ei!

Epuraș, 1. joc copilăresc—cu cîntece²³); 2. grăsimea dinăuntru la porc.

Erete, joc de copii—numit și *de-a puegaia*.

Factor (factoriță), 1. întreținător și purtător de slugi; 2. cel ce speculează femeile prostituate.

Farfara (falfara), incoace și 'ncolo: *umblă farfara ca roata încruciată*.

Fătăciune (fătătoare), partea genitală la mamifere.

Felon, călcător de jurămint, mincinos, trădător.

Filieră, instrument de oțel găurit—pentru formarea sirmei de aur etc.

Fire, mersul regulat al naturei—la femeii, (periodul).

Fleoancă, liulea cu ciubuc: *leapadă fleoanca din gură*.

Fluer, osul piciorului dintre genunchii și glesnă.

Foflenchi, neajungerea la un scop oare-care: *cînd colo—foflenchi*.

Fuior, mănunchiul de cînepă (saū de in) trecut prin meliță, ragilă și perie: *pinză de fuior; fuiorul popei*²⁴)

23). Vezi tratatul de jocuri scolare de Dim. Ionescu prof. București (1895).

24). Pe la sate e încă datina a se da popei ș'un fuior de cînepă saū de in, la ajunul Bobotezei cînd umblă cu crucea, atîrîndu-îl pe mină in jurul crucei; pentru stringerea astui dar e un om cu traistă, de unde a rămas zicerea: *traista cu fuioarele popei*.

Furcă, 1. tulpina de stejar (gros) care servește la construirea caselor, la scrinciob etc.; 2. *casă pe furci*; (furca cu carul nevăstuicei : *cată'ți de furcă nevăstuică, ori o ia pe ducă* ²⁵).

Gașcă, 1. încăpere ordinară, sin. colibă : *fie tra'ul și în gașcă, numai să ai bani la tașcă*; 2. chioșcul său ghereta unde se vînd jurnale.

Gagiū (gaj), prinsoare prin depunerea unui obiect la jocul numit gajuri.

Găman (gulo), animal selvatic foarte mîncăcios, de mărimea cinelui mijlociū.

Ginj, cerc de rug sau de neua împletită.

Ger, porc negîugănit—nescopit : *carnea de ger parcă'i de fer*.

Ghiată, floare de oală—de mai multe soiuri.

Ghiol, adîncime cu vîrtecnș în apă : *'l-a tras ghiolul la fund*.

Glugă, stog din malduri de strujeni, stof etc.

Gratar, 1. unealtă de sîrmă pe care stă mașina de calcat; 2. gratie de fer la gura sobei înăuntru spre a se strecura cenușa.

Gurar, 1. astupătoare la gura cuptorului; 2. partea de care se prinde urzala lîngă sulul dinapoī.

Gură, locul pe unde se intră în becū ; gura cămeșei, cofei fintinei, sacului; podului casei; gură de ham etc. : *o gură cît o șură*.

Hanță, ocară femeiască (în popor) : *taci hanțo!*

Hardughie, sală mare : *o cogeamete hardughie*.

Harmalae, neregulă în ale gospodăriei, amestecătură, lucruri împrăștiate.

Havan, color gălbiū la stofe; sin. *bej*.

25). În popor este credință că, punîndu-se furca cu caer și fus la locul unde își află loc patrupedul *nevăstuică*, a cărei mușcătură e nveninătoare, își ia tîlpășița de groaza furcei, zicîndu-se : *dacă-ți place să torci—mai rămîi aici, iar dacă nu—să fugi*.

Hălăciugă, virfuri de crengi din copacul tăiat : *grămezî de hălăciugă*.

Hopa, ridicarea în picioare a copilului mic : *coca face hopa*.

Horese (horăsc), coşesc mohor, ovăs etc., cu hreapca.

Huţa, 1. joc de copii prin balansarea pe scindură, stînd (aceasta) cu mijlocul pe-un căpătăiū : *să ne dăm huţa* ; 2. cîntec de leagăn : *huţa-huţa cu căruţa, pân'la baba Măriuţa*.

Ie, pielea dintre pept şi spată, dintre coapsă şi pîn-tece—la patrupeze.

Împăiez, se zice de creşterea linei noiă pe oae (asupra tunderei) : *împăiatul oilor*.

Încotoşmănez, îmbrac haine multe : *te-ai prea încotoşmănat !*

Înfăţ, priminesc oghialul (sau plapoma) cu prostire.

Înţepenesc, fac să nu easă coada din : sapă, topor etc. ; string cu şurubul o chingă de lemn sau de fier, piciorul scaunului, etc.

Întors, bivol, boū, berbec şi Ńap cu testiculele date înăuntru—sub piele, spre a nu mai fi în stare a reproduce : *berbeci întors*==batal (hasman).

Jug, unealtă de lemn la gîtul porcilor (în sat) spre a le împedeca intrarea în curăţuri şi grădini.

Lae, oae cu lina cenuşie : „*lae-lae bucălae*“.....

Lat, fig. : *lat de foame, bătut în palme*.

Leafă, partea tăetsare la bardă, topor etc.

Lefterie, consideraţiune sau băgare în samă : *are multă lefterie la stăpînul său*, (sin. *trecere*) ; *ş'a mîncat lefteria*—ca *Ţiganul biserică*.

Legănător, cel ce leagănă, mişcă leagănul (de copii).

Lichia, om de care nu te poţi debarasa (desface).

Lichen, materialul din care e făcut cuibul rîndunelei.

Lighean, 1. vas pentru spalat pe mini etc.; 2. locul prin care trece fătul la naștere.

Limbă, partea meliței și melițoiului cu care se bate (se meliță) cînepa și inul.

Lingău, cel ce umblă cu linguşiri pentru căpătuială, flecar.

Lingură, sfredelul cel mare cu care se lărgeste gaura în butucul roței, (vezi *rostesc* acest tablou).

Lopată, unealtă de lemn—cu care se viră pinea în cuptoriu; ironic: *o viră cu lopata ș'o scoate cu covata*.

Lopățică, 1. unealtă de lemn—cu borticele, trecută prin amnarul ce învirte sulul de dinaite la țesut (pinză etc.), oprindu-se cu un cuiu spre a se ținea întinsă natra; 2. unealtă de lemn cu care se tăpșește mămăliga în ceaur—după ce s'a mestecat.

Lostopan (lostopană), bulgăre de omăt etc.: *i-a picat în cap o lostopană de omăt*.

Lude, litera а 12 din alfabetul chirilic: А = 1.

Macară, carton mic sau vergică pe care e puse ața de cusut; sin. *mosorel*.

Maldac, o parte dintr'un car cu fin, lemne etc., $\frac{1}{3}$.

Maraz, plăcere: *alunica din obraz, face bătăieși maraz*.

Marți, termin în jocul numit scart, și altele: *ești Marți*; *'l-a pus marți*. (Terminul *capot* în jocul de cărți—la pichet—nu e sin. lui marți, cum zice d. Șăineanu).

Mascară, vorbă de ocară—josnică: *om de nimica, ești o mascară*.

Matador, termen în jocul de cărți numit ghiordum.

Matcă, fig.: părinții sau cîrmuitorii minorilor: *roșul fără matcă se înecă*.

Mădular, 1. unul din membrele corpului (mina sau picior); 2. sfredel mare cu care se rostește borta la jugul boilor (în protap); 3. una din părțile carului deasupra osiei de dinainte.

Măguleala, desmerdare, vorbe dulci, încurajare, promisiune: *c'o măguleală 'l-a scos din buimăceală.*

Mănușă, partea tacimului numit broască la ușă—de care apuci cu mâna pentru a deschide și închide ușa.

Măsea, 1. gămălia cuilului (de lemn) la roata morei, care învirește crîngul; 2. țămburcul de fer la tulpina coasei—care intră în toporiște—sub brățea: *de coasa fără măsea, iarba n'are frică; măseaua de minte; poetic: „la gît cu mărele și'n gură fără măsele“.*

Melian, om mare și zdravîn: *cogemite melian; sin. zdrahon.*

Metahirisesc, bea, cinstesc: *să metahirisim împreună.*

Mireasă, floare de oală cu vițele atîrnînd în jos, petalele albe-roze.

Mistreț, de mijloc, nici prea bun nici prea rău: *vin mistreț ca cel dintăi de la nunta din Cana-Galileia.*

Mitră, partea cărnoasă de deasupra coadei la pasere: *Mitra vlădicăi, sin. tîrîțî.*

Mîncărică, un fel de bucăte de carne cu ceapă tocată, saș și cu alte legume: *mîncărică de rărunchi, de hribi etc.*

Minz, firele de urzală (la margine) rămase netrecute prin ițe și spată, depănîndu-se pe ghem în timpul țesutului: *deapănă minzul.*

Mițisor, 1. puîu de miță; 2. mugur de sălce.

Moară, chicneală de păr: *fă-i o moară și dă'l pe uș'afară.*

Morișcă, 1. jucăria ce copii fac din dranițe și din insecta cărăbuș; 2. mașină mică de vînturat păpușoi—maî ales.

Moțoc, narav: *are moțoc; fam.: bate motocu să-î sară moțocu.*

Muc, 1. virful sfredelului: *cît un muc de sfredel; 2. pielea elastică de pe fruntea curcanului: mucul curcanului.*

Mugur, 1. capătul de jos al sfredelului—partea spirală; 2. partea de sus a peptului la vite: *mugur de pept*.

Muruială, vezi *bulamac* (acest tabloă).

Muscă, negreala pe capătul dinților la calul tânăr (de 1—7 ani): *i s'a șters musca*; fig.: *cu musca pe căciulă*.

Mușiță, vermele iscat din urma lasată de musca cu acest nume, pe carne și alte articole de mâncare.

Natră, totalul firelor de urzală pe distanța dintre sulul de dinapoi până la spată.

Năvoloacă, cu grămada, mulțime: *ași intrat cu năvo-loaca*.

Oblăduire, protecțiune: *mă pun sub oblăduirea Do-stră*.

Oblu, lemn drept și fără cioturi, (sin. mereu—meriū); fig.: necioplit, e prea oblu, (ne 'ndemanatic).

Obrat, 4 prăjni fălcești: *împarte ogorul în obrate*.

Odagiū, servitor la o autoritate administrativă, judecătorească etc., sin. odăiaș: *să vie odagiul*.

Olan, om de rînd: *taci bre olane!*

Oloiū, vas mare pentru bucătărie (augmentativul oalei): *un oloiū de-o vadră*.

Omăt, spumă din bătutul albușului ouălor pentru cozonaci.

Opărit, stropit cu apă fiartă-ferbinte, muțat în apă clocotită: *'l-a opărit cu clocotit*; *găina mai întâi se opărește ș'apoi se jumulește*; 2. fig., om necăjit, supărat: *par'că'i opărit*.

Ostie, 1. Sulița—in 3 colțuri—cu care preotul ortodocs scoate particielele de împărtașenie din cornul prescu-rei; 2. jertfa ce Evreii aduceau în vechime D-zeirei prin injungherea animalului.

Paū, bețișor sau paū de chibrit; cimilitura macu-lui: *oastea unui craiū într'un vîrf de paū*.

Panama, 1. materialul din care se fac cele mai bune

pălării de pae; 2. furtușagul cu acest nume, zicere ramasă după prădăciunile săvârșite la tăerea istmului de *Panama*.

Pană, 1. capăt de lemn sau de metal intrat într'o dăltuitură, 2. bucătică de lemn ascuțită la un capăt, cu care se 'nțepenește coada sapei, toporului, etc.; lemn cu care se ridică peatra morei și altele; 3. coada peștelui numit somn: *pană de somn*; 4. felie de slănină cu care se îngrășă friptura de epure: *epure împănate*; 5. nume de om; 6 fig.: *bate'i o pană mai de samă*; relativ la desbinarea între oameni: *ii bate pene prin sprincene*.

Papanaș, mîncare pregătită din brinză de vaci cu ou și făină de grîu; asemenea din cartofe gătite cu unt-de-lemn.

Pareatcă, funcționar rutinar—fără multă carte; ironic: *o pareatcă de pe vremea lui Moș Noe*.

Pavagiū, maestru de făcut pavagiū, (care petruțește strade).

Păiuș, erbă cu spicul cam ca al năgărei: *iuș-iuș prin păiuș, cotcodac prin copac*, (cimilitura coasei).

Păr, bubă ră—ce se face la deget; sin. sugel.

Păsuese, măsur o circonferință cu instrumentul numit pasul butnarului (compasul): *păsuește fundul cofei*.

Pedală, coarda prin care se pune în mișcare roata la tociță (călcînd cu piciorul), la călcătorii de țesut, la strug, etc.

Pedestru, cu referire la intelectul și gradul de știință al individului: *e pedestru* (e îndărăt cu știința).

Pesmet (pesmed), dulceață închegată—din amestec de fructe; *pesmed de perje cu nucă*.

Pește, mușchiul minei (dinăuntru): *se bate peștele minei*.

Pică, materie de bumbac pentru capotele, rochii etc.

Pichire, țesetură cu puchiței ca penele pichirei.

Pichiriesc, cercetez ceva cu deamăruntul: *prea 'l pichirisești*.

Picior, 1. minierul de la toporiștea coasei; 2. stîlp de peatră la clădire, la pod peste apă sau peste-o vale.

Petrar, cel care zidește case etc. cu peatră și cărămidă: *soba e făcută de petrar, ușa de timpjar*.

Pilot, tarăș de stejar la întăritura malului unei ape.

Pinten, 1. semn cartilagenos la picioarele calului peste genunchi (la cele dinainte), și sub cot (la cele dindărapt—înăuntru); 2. unghia de sus la picioarele cinelui, mișei (pisicei), leului, etc.; *Pinteni*—șpori—călcie: *eū ū dedeam pinteni să steie, ia fugea să cheie*; (Țiganul cu ȧapa furată).

Piesă, monetă de aramă în valoare de 10, 5, 2 și 1 ban.

Piūă, fabrica de abale pentru manta, suman, glugă, bernevică etc.; fig.: *duce piūa în spinare*, (se zice holteinului bătrior).

Pinză, lama dințată (de oțel) la ferăstrău.

Pinzuiesc, întind oțelul pe lama tăetoare a toporului, etc.

Pirgă, fruct al muncii individului: *pirga ostenelelor mele*.

Pirghie, 1. nua sau băț lung cu care se ia de goană pe cine-va: *ia'l cu pirghia*; 2. țintă spre prăgres: *pirghia fundamentală a marilor dassali și a Voevozilor romini a fost ocrotirea limbei și a țarei*.

Pirlaz, trecătoare peste un gard, făcută de scinduri pe pociumbi.

Pirdalnic (ă), pastie: *of-of inima, las'o la pirdalnica*, (la pustia)!

Pirpalac (Parpalac), carnea fragedă din pelița cu care se formează diafragma în coșul animalului: *dă'mi un pirpalac*.

Piș, cep (de f. cub.) în capătul *derejului* (sau stîlpului) care intră în grindă—sus și jos. (*Derejul* mi-a scapat din tabl. f).

Pisc (chisc), partea saniei de care e prins—prin cuiu—proţapul: *dacă sania n'are pisc, n'ai de ce anina proţapul.*

Plachie, mîncare gătită, din costiţe de porc sau numai din slănină afumată, cu meiū—pasat.

Plasă, o întindere de zaplaz sau de gard: *o plasă de gard culcată la pămînt.*

Placă, adausul de pinză la umerii şi spetele cămeşei.

Plean, aşchie ce ră sare (se desprinde) la un stîlp de lemn, la podea etc., şi chiar la drugii de fer.

Plută, 1. adausul de piele sub talpa încălţăminteii—la margine; 2. puntea la candelă—in care stă fitilul ce arde; (vezi punte).

Poclad, lăvicer sau aşternut de pat.

Podină, jumătatea girezei şi stogului de fin (orî pae) de la mijloc în jos: *mai am o podină de fin.*

Podoabă, 1. bubă ră, boală sifilitică: *m'am umplut de-o podoabă*; 2. belea sau necaz; fig.: *ce podoabă-mi eşti!*

Poftă, gust: *'i-a venit poftă de limonadă.*

Pohod (pod. şi pothod), calul ce merge pe lingă cel din hăm (fără să tragă), şi pe lingă cel călărit: *ia pe murgul în pohod* ²⁶).

Polcă, haină femeiască—pe talie, sin. *jachetă*.

Policioară, scindurică eşită afară de sub pereţele hornului, la casele sătenilor.

Polog, mănunchiū de secerătură de grîu, sacară etc.: un lan de poloage.

Pom, 1. copăcelul artificial încărcat de fructe, huluşaşi de pine etc. dat de pomană la rădicarea panaghiei pruncului.

Poponeţ, cu referire la copii cînd stau în calea cui-va: *ce stai aci poponeţ? stai poponeţ în calea oamenilor.*

26). *Vine ştiuca de la baltă cu plătica 'mbăerată şi cu crapul în pohod, că să bei paharul tot; (cîntec lăutăresc la mese mari de cununie şi cumătrie).*

Porneală, plecarea ciobanilor cu oile la păscut—noaptea (câtră ziuă—toamna): *a sosit turma din porneală*.

Portativ, grupul de cinci linii și 4 spațieri (pe hîrtia) pentru scrierea notelor muzicale.

Pospaiñ, 1. mîncare puțină; 2. ceva ușor, subțire: un *pospaiñ de omăt*; 3. lecție învățată puțin, *pospăită*.

Poștă, 1. glonte mijlociū pentru vînaturi; 2. joc de petrecere în familie (gajuri): *poșta merge.....*

Potcoavă, semicercul de fer ce se prinde în ținte de călcăiul cismeī saū ciobotei—în popor: *sub potcoava cismeī mele șade dracul c'o muere și mă'nvaț'a face răle*.

Poznă, bocluc, încurcătură, primejdie; *ați auzit ce poznă? s'a întimplat o poznă*.

Prag, partea de jos a pîntecelui (sub buric); *i s'a lăsat vătămătura în prag*.

Prăștie, partea din dreapta (saū stînga) calului din hlube—la trăsură; sin. *șliū, vargă*.

Prăștiaș, calul de la prăștie.

Prelucrare, tragere pe sfoară—amăgire: *'l-a prelucrat la alegeri*.

Prepeleag (c), 1. crăcană cu 3 saū mai multe ramuri—înfîptă în tîrla vitelor—în care stă drobul de sare spre a'l linge; 2; altă crăcană mai mare în care s'atîrnă vasele pentru lapte la stîină, etc.

Priboiū, unealtă de debătut cepuri și cue din doage etc.

Prolog, 1. prefață saū precuvîntare la o scriere (de ori-ce natură); 2. o premergere a unui discurs public.

Puhav (puhab), calitatea aluatului bine-lucrat și po-trivit din copt, al cărui miez se ia fășii: *cozonaci puhabi*.

Puică (puice), grăunțe ne'nflorite printre cucurigi saū cucușei;

Pușor, mușchișor dinăuntru—la porc mai ales, (carne fragedă și gustoasă la mîncare).

Purece (purici), 1. cuiе sau pene mici (de lemn) bătute în birne la părății casei—spre a se ține tencuiala ; 2. ținte mici (de fer) întrebunțate de tapițeri etc. ; 3. felul de mincare din mămăligă mărunțită în tochisala de slănină și prăjită în labuș sau tigae etc., (mincare ciobănească).

Punte, 1. șușăniță de tinichea ori de alamă găurită în mijloc, unde stă fitilul ce arde în candelă, (care punte se face și din spelcă) ; 2. pinză așternută în cale pe unde se duce mortul la cimitir, dată de pomană ; 3. ferul găurit la mijloc—în forma patrată—numit și părăpărită, ce stă ficsat în peatra morei de deasupra ; 4 lemnul ce sprijine brațele fereseului ; fig. : *mă făci punte de trecut ; până vom trece puntea.*

Raclă, cutie de lemn ce se 'nchide hermetic, pentru ținut în ea : brinză, unt, etc. ; 2. despărțitura între rafturi la dulap, în magazine, într'o cameră etc.

Rază, totalul firelor de urzală—ca un scul—pe vîrtelniță sau urzitor : *razele urzelei.*

Rață, jocul soldaților—un fel de horă.

Răzătoare, unealtă pe care se rad de glod încălțemintele.

Rătăcanie (rătăcană), 1. bubă mare—deschisă, din care ese materie ; 2. adincătură din prăbușirea de teren.

Regea, protecțiune sau sprijin : *are o bună regea, e cu regele.*

Reprisă, continuarea unei acțiuni începute mai înainte, reluarea unei lucrări de-a capul : *reprisele în duel.*

↳ **Resfir**, depărtez degetele unul de altul : *ține degetele resfirate.*

Rîmnic, iaz cu pește : *s'a înecat în rîmnic.*

Rînză (rînză), floare de nuc : *baie de rînză și frunze de nuc pentru scrofule.*

Rîșniță, 1. mașină de măcinat păpușoi—purtată cu

mîna : *adă grăunte la rîșniță* ; 2. mașină (mică) de măcinat chiperiū, sau de rîșnit cafe.

Rondă, haină lungă femeiască—fără mineci : *o blondă într'o rondă*.

Rostesc, 1. schimb ițele la țesut—prin apăsarea (cu piciorul pe călcători, spre a se petrece firele urzalei prin ele—pentru a prinde bătătura ; 2. largesc o gaură cu sfredelul mai mare.

Rotăș, hulub (sau porumbel) cu coada rotată.

Sagnă, pată morală : *fic-care cu sagnele sale* ; *omul cu sagnă*,—*ca luna'n nour*, (se'ndosește).

Saiă, ața cu care se însaelă haina înainte de-a o coasă ; fig. : *păn'a nu m'nca—îi trăgea cite-o saia*, (bețivu).

Sbanț, legătură de fer la leucă, hluă etc. *pune'i un sbanț*.

Sbat, loveșcă veșca sitei cu mînele—cînd cern făină ; (mîelul și vițelul—sugînd—sbat ugerul mamei lor cînd nu prea are lapte).

Sburătură, caia cu bold ascuțit—la potcoava calului, în timpul de earnă—pe ghețuș.

Scafă (scafiță), 1. vas de lemn sau de metal cu care se ia făină etc. din sac și altele ; 2. trocan mic în care se pisază usturoi și alte lucruri ; 3. îmbrăcămintea osoasă a broaștei țestoase : *broască cu scafă* ; 4 țestul capului.

Schimbare, trecerea inelului de la mire la mireasă și vice-versa ; trecerea tinereței în bătrînețe ; (trecerea din larvă în insecta albinei etc. ; trecerea grăuntelui în făină—prin măcinare ; trecerea individului de la o religieune la alta și de la un nume la altul : *ș'a schimbat numele pentru a i se perde urma*, (a'și face mai bine interesele).

Sclept (sclept), nimica de mîncare, sin. *răbdări prăjite* și *scoverzi-verzi*.

Scurteică, cațaveică scurtă până la șolduri—cu mînele neblănite : *neica cu scurteica*.

Scutur, 1. sgilțiiu banița cu grăunțe spre a se îndesa;
2. tremur de frig: *il scutură frigurile*.

Scuturătură, floare de fin din eslele vitelor: *scaldătoare cu scuturături de fin*.

Sfară (șfară), fumul de la luminări, mai cu samă în biserică: *mirosul de sfară te-alungă afară*.

Șfichiū, apostofă dată cuiva: *'l-a șfichiuit fin dar dureros*.

Sic, sosire pe neașteptate: *sic și el tocmai acuma; (sic de nuntă că mine e horă)*.

Sitar, cel ce face și poartă site de vînzare.

Șlifuesc, 1. netezesc păretele cu malaūa pe tencuială;
2. luciesc — cu peatră numită spumă de mare — lemnul geluit;
fig.: *s'a șlifuit prin multă practică*.

Smîncesc (smuncesc) trag ceva cu iuțală de mină;
smîncesc cepul de la poloboc; fig.: *e cam smîncit* (smuncit).

Șnur, cale dreaptă, mijlocul podului la jocul de popici: *bate-o șnur, dă bila șnur*.

Soclu (țoclu), partea părelelui casei până la fereastă, iar la sobă până în dreptul gurei — partea de jos.

Splină, puntea sub drugul numit inima carului și căruței.

Sprinten, îmbrăcat ușor: *sprinten la haine*

Spuriū, (șpuriū), presimțire la jocul de cărți — mai ales: *a avut spuriū, mi-a gicit cartea*.

Staiū, îngăduiū: „*Staiū la pîndă tupilați ca zăvozi cîi turbați*“.

Stocit, 1. scăzut sau diminuat, (vorbind de bube sau de umflături pe corp): *i s'a stocit buba, și e semn de vindecare; i s'a stocit pîntecele* ²⁷).

Stol, perdea de doc etc. — la fereastă: *fereasta fără stol te dă de gol*.

²⁷) Înțelesul cuvîntului *stocit* e dat invers (dar greșit) în dicț. d-lui Șăineanu: *umflat*, citînd pe Eminescu: „*fərbă-vă min'a în vinele stocite*“:

Strajă, tărie la marginea lăvicerului—din fire de urzală mai grosuțe.

Strămurare, smicea saū creangă subțire și fragedă: *strămurare de alun pentru descîntat*; (în descîntece se întrebuințază smicele de alun).

Ștreang, curea saū fringhie de care trage calul prăștiaș—mai ales.

Stricnesc, iaū singe cu stricneața—la animale (cu deosebire la cai): *cum 'l-a strîcnit, s'a răcorit*.

Strinsură, nutreț pentru vite.

Strungă, golul între dinții incisivi (sus și jos): *cu florî în cosiși și strungă la dinți*.

Sucit, învîrtit prin degete saū printr'un instrument: *fir sucit cu fusul*; *aluat sucit pentru colaci și covrigi*; *nu mă sucî măi omule!*

Suiū, înaintez cu vrîsta pînă la 50 de anî, de unde apoi cobor, (puterile fizice declinînd): *unii sue, alții coboară*.

Sul, unealtă pe care e învălătucită urzala și pinza (la țesut): *învîrte sulul*.

Surlă, ritual porcului; *dă'i o sfîrlă peste surlă*.

Surpat, boșorogit saū beteag în tocul organelor genitale.

Taban, adausul pe dinăuntru la talpa încălțemintelor.

Tablă, lecție—în vechime—la studiu: *astăzi am schimbat 2 table, una la ceaslov și alta la psaltire*.

Taiū, 1. desfac minele a doi inși ce se tîrguesc despre ceva, ca semn de consfințire a invoelei: *tae bre, să bem adălmaș* (aldamaș); 2. desfac cărțile de joc—la preferans etc.: *ai tăiet (tăiat) cărțile în favoarea mea*.

Tandur, 1. divan, (vezi *Alexandri* în *Teatru* vol. III); 2. cărnurile șezutului la om, (bucii): *șede toată ziua pe tandurî*.

Tare, relativ la spirturi: *vin și rachiu tare*; fig. e *tare de urechi*.

Ța (ți) ! ecpresie prin care se alungă caprele; ecpresie adresată bouului înjugat spre a face la dreapta : *ța Zorilă*.

Țarc, loc îngrădit pentru ținut nutrețul vitelor.

Tăietor, locul unde se tae lemne și căpătăiul pe care ele se tae: *stringe surcelele de la tăetor*; tăetor sin. trunchiū.

Teanc, clit de cărți etc., grămadă de lucruri.

Tel, unealtă de sirmă pentru bătut ouăle în tavă: *canapea și scaune pe teluri*.

Tenac, unealtă însoțită de o alta numită clește saū divizor, în tipografie la zețuit.

Tererem, 1. podoabă de cordele la haină femeiască; 2. împodobirea cîntărei la strană—în biserică: *cîntec cu tereremuri*; *tererem sin. zorzoane*.

Teșcherea, 1. ghealau îngust la tâiuș; 2. țidulă saū chitanță.

Testea, număr de 10 bucăți: *o testea de linguri (de lemn)*, *o testea de fuse*.

Ticăit, care lucrează încet, a lene: *dă mai iute ticăitule!*

Țigac, gaură în grindă unde întră pișul stîlpului.

Țigla, frigare de lemn: *friptură pe țigla*.

Țintar, pasere mică—țintată în frunte.

Țiu, toporaș de mîină (topor mic) la munte: *țiu plăieșului (plăiașului)*.

Tiz, voinic: *tizule-voinicule*; *desară îmi vine tizu, 'l-aștept cu plăcinte poale'n briū*.

Tirlă, 1. staul pentru vite mari; 2. calificativul femeii desfrînată: *e o tirlă*, sin. *tîrfă*.

Tirsină, barbă mare în neregulă: *leapadă cea tirsină moșule*:

Tirtan, plantă ce se întrebuițază la mincare.

Trijiă, plantă în formă spirală, întrebuițată ca me-

dicament practic pentru emoroide, se găsește prin păduri—
Primăvara.

Țițină, rădăcina bătătreii, a buboiului: *scoate bătă-
tura din țițină.*

Țocăiu, sug prin somn: *toată noaptea țocăe; esces de
sărutare.*

Toiag, roată din luminare de ceară—ce se pune în
mîna mortului—pe pept: *să'l îngroape cu toeagul.*

Toloșcan (toloșman), copil durduliu, zdravăn.

Toporiște, coada coasei și a toporului: *din topor-to-
poriște.*

Topuz, silnicie, rădicarea cuiwa cu sila: *mă ia cu
topuzul!*

Torcător, litera *r* în pronunțare: *pronunță pe torcă-
torul, scie'l.*

Tort, aluat gătit cu șocolată și diferite alte ingre-
diente.

Tractir, stabiliment de femeii publice, curvăsărie!

Tragăn, plantă medicinală, a cărei frunză se pune la
buba deschisă a animalului—cu deosebire la cal, spre a
trage răutatea.

Tranc, vuetul produs prin închiderea ușei—cu re-
pegiune.

Tra-la-la, zicere repetată (uneori involuntar) cînd îl
surprinde pe cineva o bucurie, sau chiar cînd pate un ne-
caz: *tra-la-la Măria ta!*

Treapăd, diarie; sin. pîtecărie.

Trîndav, stricat la gust din închiderea aerului: carne,
grăsime etc. trîndăvită; (*trîndav sin rînced*).

Turbă, vorbă adresată cinelui: *țibă turbă*, sin. șarlă,
cotarlă.

Udătură, bucate gata de mîncat: *ceva udătură.*

Umbră, adăpost, protecțiune; (cimilitura ușei: *umbră
de boii în loc de-un ou*); *la umbra stăpînului.*

Umplutură, 1. carne tocată ș'amestecată cu orez etc. cu care se umple gușa curcanului, chișca, cîrnațul; 2. material de ocaziune într'o lucrare literară: *ceva umplutură*; *D-zeu a umplut lumea cu ce-a putut.*

Uneltire, aflare saŭ descoperire, invențiune.

Uns, tăvălit de unsoare.

Ureche, crăcană la capătul proțapului cătră dric, la furca pe care se pune grinda de la o construcție, *urechile igliței.*

Urs, boț de mămăligă caldă cu brînză de oi în mijloc —prăjit pe cărbuni: *hai să facem cîte-un urs.*

Ursoaică, coșul din pod—cu 2 găuri laterale prin cari ese fumul (la casele sătenilor), sin. *cășleafă, hodgeag*; ursoaica servește și la afumatul cărnurilor și slăninei— în pod.

Urzitor, obiectul pe care se urzăște tortul.

Uscături, 1. poame uscate: *chiselifă de uscături*—cu *sfeclă*; 2. mezelicuri la masă: *jambon, pastramă, etc.*

Val, sulul la mașina tipografică care primește cerneală ș'o freacă spre a se tipări.

Valiză, lădiță—ce stă dinapoia trăsurei—pe arcuri: *pregătește valiza de drum.*

Vargă, sîrmă de fer (s'aŭ nua) de care se ține oricicul pentru înhamat calul praștiaș: *pe mîrgul s'al pui la vargă.*

Vîrtej, 1. lemnul de deasupra perinocului—prin capetele căruia sînt trecute capetele carîmbilor de jos la car, etc.; 2. locul unde părul în cap (la om) formează vîrtecuș, și deasemenea la vite mari—pe corp—mai ales în frunte; 3. brațul în formă spirală la teascu de vie.

Vislă, lopata cu care brutarul se sârvește la vîritul și scoaterea pinei, covrigilor etc. din cuptor.

Zăcătoare, antal (poloboc foarte mare) ca rezervoar de spirturi.

Zăpadă, floare de oală—cu petalele albe.

Zicătoare, ceia ce se spune ca pildă : *zicăturile Romînilui sînt foarte pilduitoare.*

Zorilă, numele dat vițelului fatat în zori de ziă.

Dacă peste 600 accepțiuni lipsesc numai la vr'o 400 termi ni lexică, neștiute de insultătorul lor—întitulatul universal lexicograf; accepțiuni proprii, cunoscute în tot năuntru l țării și peste hotarăle ei, iar parte din ele prevăzute în înseși dicționarele consultate și'nfruntate de d. Șăineanu, —apoi cîte accepțiuni trebuie să-i lipsască la cele vr'o 23 mii de cuvinte?! Și nu se sfieste lexicograful a spune pe coperta fraudulosului său lexic—că a dat—in el—toate accepțiunile limbei romine!

Dar și pentru de-aceste lămuriri (din tabl. g), ce i-am adus—prin *Scrutare*—dicționarului, află cu cale d. Șăineanu a-mi administra perdăfuiala în cele 5 pagini din *Noua Revistă Română* No. 28, încheind însă cu eleganta-i apostrofă retorică:

„Acest om căzut în copilărie și incapabil de a scrie „un rînd care să sune rominește, își permite a publica scrurtări de dicționare și în stilul unui fanatic în delir ia în „aparare pe predecesorii mei în lexicografie și filologie în „contra aprecierilor mele“ !. Vai sermanii lexicografii—predecesori d-lui Șăineanu, pe cine a fost să mai aibă de coleg!—Dar adaugă d. Șăineanu—in *Revistă*:

„Nu denotă oare aceasta o trăsură simptomatică a „stărei noastre morale“ ?

Și de ce nu, întrebăm noi—pe *filolog*; dar, nu crede d-sa că asupra d-lui Lazăr Șăineanu se răsfringe *trăsura simptomatică a stărei d-ei sale morale* și chiar intelectuale—numai din cîte văzurăm până aci?—Cit de greu îi e d-lui Șăineanu a-și cunoaște incapacitatea!

S'o spunem însă—că, ceia ce a mai imboldit pe d. Şăineanu a mă cîntări şi pe mine—piticul cărturar, ce'l-am *scrutat* în delung, este şi cazul că, la finele introducerii (pag. 8) din *Scrutare*, pe lângă buna dimineţa ce 'i dau pentru necuviinţoşia-i cătră lexicografii ce 'i insultă—după ce nota bine i-a spoliat de materialul lexic, îi aduc de ecsemplu pe Damé, cu cavalerismul său din prefaţa Dicţionarului (1895), unde—nu birfeşte—ca d. Şăineanu—asupra predecesorilor săi lexicografi, ci se resumă : „*Am făcut ce am putut şi cît am putut pe tărîmul lexicografiei ; rămîne celor cari vin după noi a face lucrul măi bun, cu adăusul ce le va sta la îndămnă*“. Dar vezi—un lucru, am măi zis : Damé e Român-Francez, şi *cult*—totodată.....

La pag. 169 a Revistei No. 28, d. Şăineanu dă un bilanţ al erorilor din faimosu-î dicţionar, relativ la *definiţiuni, sinonimie* şi *accepţiuni*, unde recunoaşte—in totul—*cel mult 100 de termîni cu definiţiuni eronate*, după toţi criticii d-ei sale ; nu 'i dispus a constata că, numai în *Scrutarea* subsemnatului sînt citeva sute definiţiuni srtoşite şi denaturate (ca să nu zicem stupide), dar corectate în acelaşi timp.—În însăşi lucrarea de faţă se găesc vr'o 200 eczemple cu definiţiuni neomenşti—din dicţionarul *instrument-repertor* al d-lui Şăineanu.

NOTĂ.—cîţiva termîni din tabl. e, cu definiţiuni înpropriu aduse de d. Şăineanu,—ecsplcaţi pentru tabl. d :

Catapiteasmă, păretele înpodobit cu icoane a diferiţi şi însemnaţi sînţi—numit şi iconostas, care desparte altarul de largul bisericiei,—nu perdeaua d-lui Şăineanu.

Ciorsăesc (ciorsăire), 1. scărpinarea din greū—pe corp, cînd individul suferă de boală de piele : *te prea ciorsăeşti* ; 2. scărpinarea animalului de-un stilp, de gard sau de zaplaz, de păretele unei clădiri : *porcul să ciorsăe de prispă*.

Cirneleaga (leagă carne), săptămîna de la finele căşlegilor Crăciunului—numită şi săptămîna albă sau a chi-

roștei, cînd biserica ortod. nu învoește a se mînca carne—ci numai frupt alb și pește.

Cotorăsc, taiu vițele (odraslele) plantei—în specie ale butucului de vie—cari cresc de prisos din rădăcina lui, și pe cele uscate : *cotorăște via*.

Gînj, cerc împletit din nuele verzi de carpăn, de corn, de stejar și mai ales de mesteacăn, și din rugul viei.

Hrean, plantă ce se mănîcă în loc de muștar la răsol, iar cu deosebire la crenvirși, pe ale cărei frunze—late—se coc alivencele; (adecă hreanul nu 'i rîdiche).

h.

Din tabloul IV al *Scrutărei*, reproduc aci, la vro 300 cuvinte luate pe-apucatele din dicționarul d-lui Șăineanu, dăm peste 400 ecspreiuni romînești cu același înțeles—dar sub deosebite forme dialectale, ce eczistă în graiul comun al Romînului din lungul și latul țării sale; cari ecspreiuni lipsesc dicționarului în chestiune, căci autorul e strein de idiomatia romînească, dar se găsec—parte din ele—în mai toate dicționarele necinstite de d. Șăineanu, cu deosebire în Cihac, Damé și Hasdeu.

În năstrușnica-i boroboăță din No. 28 al *Nouăi Reviste Române*, însă, d. L. Șăineanu, inconștientul filolog și prea pedestrul lecsicograf, iată cu ce ne mai întîmpină : „*S'a găsit un Săghinescu să 'nșire la verz și uscate în Scrutarea lui, relativ la dialectică ca și 'n accepțiunile limbei romîne, vorbe izolate—cari, au fost omise din lucrarea mea, tocmai din cauză caracterului lor izolat,—provincialisme din obscuritatea sa locală*“.—Nu ești teafăr, d-le Șăineanu!

Drept aceia, în cinstea lumii cărturară—cu adevărat, să readucem din viul grai al Romînului—după *Scrutare*—din tabloul amintit, vorbele neaoșe romîne—în forma dialectală nepreceptă de d. Șăineanu, dar pe care o horopsește în același timp; cuvintele în forma dialectală—*sublimate*—sint streine universalului lecsicograf :

acar
 acarniță
 acăriță ²⁸⁾;
 acioae
 cioae;
 acolit
 acolisit;
 acu
 amu;
 adjectiv
 adiectiv
 adineaorî
 adinioarea
 dinioarea;
 ageamiu
 hagemiu;
 Agînd
 Ajud;
 Ajud;
 aidoma
 avidoma
 agidoma;
 ajun
 ajiun;
 ajung
 ajiung;
 alandala
 halandala;
 alice
 halice;
 anns
 afedron;
 arababură
 harababura;
 arac
 harag;
 arpagie
 arpacică
 harpacică;
 artan
 hartan
 (hartam);
 arturisesc
 atirdisesc
 atirdisesc;
 arvună
 arvonă;

asmațuiu
 hasmațuc;
 astm
 asmă;
 atlas
 aclas;
 bageacă
 bageagă;
 balmujit
 bolmojit;
 baracă
 baratcă;
 bariș
 barij;
 bariz;
 bazaconie
 blazgonie
 blasnă
 bleasnă;
 bălăcesc
 bălăresc;
 blăcăresc
 blăturesc;
 balmujit
 bolmojit;
 băltoacă
 băltoagă;
 benghiu
 benchiu;
 bēșică
 beșică;
 beteală
 peteală;
 bîrdahan
 burduhan
 bîrdan;
 blastru
 bleastur;
 bobleț
 bobletic;
 boccealic
 buccialic;
 bombănesc
 bondănesc;
 boncăluesc
 boncănesc
 răncăluesc;

bonduc
 bunduc;
 bubulițe
 bubușoare
 bubușe;
 bucea
 buesă;
 budășeă
 budacă
 budancă;
 buduiu
 budăiu;
 bugeniță
 bujeniță;
 bulboacă
 bulboană;
 bulfeu
 bolșee;
 bulhac
 bălhac;
 burgez
 burghez;
 bușmachî
 bușmachii;
 butie
 bute ²⁹⁾;
 calaică
 calacan;
 camilafcă
 camelaucă;
 cană
 canea;
 canva
 canva;
 caracatiță
 cracatiță;
 castravete
 crastavete;
 călcători
 tălpigi
 tălpiji;
 călțun
 colțun;
 căpețel
 capețală;
 căpruiu
 căpriu;

cărcel
 circee;
 căștig
 cișlig;
 cărciocar
 circiobar
 circiogar;
 cărmeală
 cîrneală;
 cărnat
 cîrnaț;
 ceat-pat
 ceac-pac;
 cegă
 cigă;
 cepșoară
 cepșoară;
 cer
 ceriū;
 cesvirtă
 cîșvirtă;
 cherpedinea
 cherpedin;
 chipes
 chipos
 chipus;
 chiub
 chiup;
 cindeacă
 singeacă;
 cindură
 cindure;
 clapcă
 clupsă
 claps;
 clistir
 glistir;
 cîț
 cocient;
 cocleală
 cotleală;
 codocșă
 hoatră
 pohoanță;
 cofeiu
 cofăel;

28). Prin citeși trole aste forme dialectale (în toată România) se înțelege acelaș lucru: cutioara de țint ac; acar însă reprezintă încă 2 înțelesuri: fabricantul de acc, și funcționarul de la calea ferată-ce poartă acest nume.

29). Cîmilitura trestiei: bute peste bute, sus coadă de vulpe.

cofăes ;
 colăcer
 conocar ;
 conceptist
 conțepist ;
 corcoduș
 curcuduș ;
 cotarlă
 cotaie ;
 cotoroage
 cotooaage ;
 covătea
 covățică ;
 cristic
 năpateu ;
 crohmală
 crocnoală ;
 culnie
 cuine
 culnie ;
 cușniță
 gignă ;
 cvit
 chit ;
 deretic
 deredic ;
 dăbălazat
 dălăbăzat
 sblehuit ;
 dicală
 zicătură ;
 diehiesc
 dighiesc ;
 dirmon
 dirmoiu ;
 dobzălesc
 dobjesc ;
 doică
 dodă ;
 falbală
 falbară ;
 farfara
 falfara ;
 fățuesc
 fețuesc ;
 ferestrău
 ferestău
 ferăsău ;
 ferestruie

ferestulică ;
 fie-care
 fie-cine ;
 fleoncănesc
 fleorcănesc ;
 floricele
 cocoșei
 cucurigi ;
 fuchsia
 fucs ;
 fultueală
 furtueală ;
 furtișag
 furtușag,
 { de unde }
 { furtul : }
 gaibe
 gaidie ;
 gălbui
 gălbui ;
 ghermesut
 ghermesit ;
 ghevent
 ghivint,
 ghizd
 ghizdea ;
 godan
 goadin
 godin ;
 goz
 gozură ;
 hamză
 lăptoc
 opust ;
 hara-para
 harta-partă
 harcea-parcea ;
 harfă
 harpă,
 arfă ;
 harș !
 harști !
 hartan
 partam ;
 hălălae
 harhalae
 harhalic ;
 hălpav
 hulpav ;

hârșit
 hîrsit ;
 hingher
 hoher ;
 hîrbar
 hîrbareț ;
 hloabă
 hlubă
 hulubă ;
 hreast (vreasc)
 hreasc ;
 iatac
 etac ;
 ibrișim
 ibrișin
 ibricim^{sn} ;
 ienupere
 enipere
 inipere ;
 inadins
 dinadins ;
 intrigez
 intrighez ;
 incunjur
 incunjor
 incunjiur ;
 îndărăt
 inurmă ;
 infig
 infing ;
 infățișăz
 infătășăz
 infătoșăz ;
 ipângea
 ipingea
 epingea ;
 jimlă
 jennă ;
 jirebie
 jurubiță
 jirghiută ;
 jordine
 jărdie ;
 jos
 glos ;
 jugastru
 giugastru ;
 june
 giunc ;

jupitor
 jupiter ;
 jur
 giur ;
 lacăt
 lăcată ;
 landău
 london ;
 lăuruscă
 răuruscă ;
 lăuză
 lehuză ;
 livră
 libră ;
 maceș
 măcieș ;
 maldăr
 maldur ;
 marchitan
 mărchidan ;
 mărunțiș
 marunțiș ;
 mănăstire
 monastire ;
 măslină
 maslină ;
 minge
 mince ;
 mintean
 imurluc ;
 mireă
 mire ;
 mirtoagă
 smirtoagă ;
 mlădiță
 mlădoacă ;
 moachie
 moacă ;
 moar
 morea ;
 molift
 molid ;
 moloz
 moluz ;
 mormăi
 mornăi ;
 motan
 motoc ;
 mușcată

mașcată ;
 mustață ;
 musteață ;
 năduf
 năduh
 năduv ;
 năsilnic
 năsălnic ;
 năsbuții
 năsbuții ;
 nea
 neață
 ninsoare ;
 noadă
 vangă ;
 nucșoară
 nucșoară ;
 oftică
 oftigă ;
 ovsigă
 obsigă
 oshigă
 osigă
 ospigă ;
 pacfon
 bacfon ;
 păcișă
 pacișe
 păcișele ³¹⁾ ;
 paciulie
 paciule ;
 pastae
 păstare ;
 patrulă
 strajă ;
 pilez
 pilesc ;
 pisăgesc
 pisonex ;
 pirtie
 pirtie ;
 plafon
 plafond ;
 plescaviță
 plescagiță
 plescăiță ;

podgorie
 potgorie ;
 podmol
 posmol ;
 podvoadă
 pathoadă ;
 poleiū
 police ;
 povidlă
 povirlă ;
 praf
 prav ;
 prafțoriță
 pleafțură ;
 presenă
 presură ;
 privighietoare
 privighitoare ;
 proeres
 proiris
 prois ;
 purcea
 purciă ;
 puroiū
 punoū ;
 pușchie
 pușchea ;
 pătregiune
 putrezime ;
 racilă
 rahilă ;
 ratoș
 rates ;
 ratus ;
 rică
 rică ;
 rindea
 randea
 rendea ;
 rulă
 rură ;
 sanche
 sanchi ;
 săpun
 sapon ;
 sângeapă

singeacă
 carlavan ;
 sbeguesc
 sblehuiesc ;
 sbirlit
 sburlit ;
 scafă
 scăfiță
 scăhiță ;
 scobar
 scobaŃu ;
 scotocesc
 cotrobăiesc
 cocobăiesc ;
 sergent
 serjent ;
 sfială
 sieală ;
 sgirciū
 sgirc ;
 simandicos
 samandicos ;
 sirman
 serman ;
 sledum
 slodun ;
 smolit
 smad ;
 smoreăiū
 smirciū ;
 șovirv
 șovirv ;
 sperlă
 șperlă ;
 spileă
 spelcă ;
 spovedesc
 spoveduesc ;
 stacojiū
 stracoșiū ;
 stejăriș
 stejăriște ;
 stelagiū
 stelaj ;
 sticlete
 stiglete

stigleț ³²⁾ ;
 sting
 sting ;
 stinjen
 stinjin ;
 stogoș
 stogoman ;
 străcor
 strecur ;
 strung
 strug ³³⁾ ;
 strungar
 strugar ;
 tăetei
 tocmaği ;
 țandără
 țandură ;
 tautologie ;
 taftologie ;
 tândălesc
 tindăvesc ;
 tăvălug
 tăvăluc ;
 țane
 țenchii ;
 țesală
 seceală ;
 tiriachiū
 tirichiū ;
 toptan
 toptal ;
 toșcă
 țoșcă ;
 treantă
 cotreanță ;
 țimbistră
 cimbistră ;
 trușă
 trușlă ;
 țucal
 vas de noapte
 cumariū ;
 uimă
 udmă ;
 ulciă
 ulcea

31). Păcișcele n'au singurit, (ca și cilii); deci : pacișe — nu păcișă.

32). În Chiac și alții — de unde a copiat mult d. Șănceanu — sînt cîte; trele forme dialectale la sticlete.

33). Nu strung, ci STRUG zice roata — mișină saū aparatul de strujit și de rotunzit lemnul, etc.; nici strungar zice lucrătorul la strug — ci strugar; — strungar se numește omul ce dă oile în strungă — la muls.

ulceluță		veghez;		vizuină		zahană
ulcicușă;		ventusă		vizunie		sahană;
uricios		sbancă;		ghizunie;		zevzec
uricios;		verziu		vinjolesc		zebzece,
uscior		verziu;		vinzolesc;		și așa mai
ușor ³⁴ ;		vintré		vultan		departe.
vătășel		vintricel;		hultan;		
vătășel;		viorea;		vultoare		
veghiez		viorică;		vulboare;		

Deci, nici cu *terminii proprii lexică*, nici cu *ecspresiunile idiomatice* și nici cu *formele dialectale*—nu e barem pe jumătate complect vocabularul dicționarului d-lui Șăineanu; căci însuși autorul nu e nici pe jumătate cunoscător secretelor limbei romine, pe cari o pîngărește în „*instrumentu-i lexic repertor*“.

În respectul datorit biografișmelor ș'al înșăși statistice, lexicograful L. Șăineanu e numai puțin fraudulos—după prefața opului, și cu falșuri capitale în corpul lexicului; spre eczemplu *Strunga* (bae) o dă în județul Iași, pe cînd ea Ți în jud. Roman; statistica o dă cu 10 ani în urmă.

Apoi mai spune și aceia: *Fălcii odinioară țîrg*; dar și acum e țîrg—această comună—ba încă mai întemeiat ca odinioară, pe cînd și era capitală județului cu acest nume.

Dar: față numai de acest tabloș—*cu dialectica romină*—dacă judecăm pe d. Șăineanu, ce verdict i se cuvine? Ne dă—spre eczemplu: *arac, căpruiș, verduiș* și altele multe, cum s'ar fi zicînd în oari cari localități ale țării,—dar nu dă și forma comună a acelorași cuvinte: *harag, căpruiș, verziș*—cum s'aud în toată Moldova; dar în însuși Laurian-Massim, Cihac etc.—a găsit aceste cuvinte, curiosul lexicograf.

Pe cînd însă d. Șăineanu—pretins mare filolog și iscusit lexicograf universal, profanînd limba romină și știința, insultînd vacabularistica romină în modul cum văzurăm și după prefața lexicului său, iar dialectica limbei ro-

34). Unul din laturile tocului ferestrei și ușei (în dreapta și stînga).

mine o socoate de nimica în lumea literată a d-ei sale,— iată ce ne spune magistrul linguist al Romînilor, fostul profesor și al Șăineanului, dl. B. P. Hasdeu, în prefața sa din **Magnum Etymologicum**:

„*Dicționarul unei limbi trebuie să fie pentru un popor o „enciclopedie a traiului său întreg, trecut și presinte“.* Și dar, și cu însăși această rezoluție răspundem ultragiatorului nostru din No. 28 al menționatei *Reviste*, incoștientului și întortochiatului lexicograf; răspuns—la care d. Șăineanu ne-a provocat după 3 ani de la servirea ce i-am adus prin a noastră *Scrutare*; și foarte rău a făcut d. Șăineanu că n'a supus vederei magistrului său filolog—manuscrisul operei ce i-am scrutat, cum i-a fost supus operele anterioare dicționarului: *Semasiologia*, *Elele*, *Istor: Filologiei Rom. etc.*

La pag. 167 a *Revistei*, aprigul meu insultător—d. Șăineanu, afirmă că, notițele—în mare parte: **O băbușoară torcea din furcucoară, și altele, le-am transcris din „Sezătoarea“** d-lui Gorovei (!). Un hazard malițios—aci—din partea criticului criticat. Regret însă că nu cunosc opera literară a d-lui Gorovei „Sezătoarea“, și s'o țin—frumos legată—ca pe operele d-lui Șăineanu—cel puțin: *Semasiologia* și *Elele—vintoasele*, cu savantele și plinele de bună-tate prefețe ale ilustrului filolog B. P. Hasdeu, a cărui întinsă erudițiune se întrevește în întregul corp al astor opere; ba cu atât mai mult că, poate—autorul „Sezătoarei“ să fie fostul meu draguț elev (în cursul primar—Huși), un Gorovei—șaten la chip și lungăreț la față, elev talentat, (rudă fostului Gorovei—Deputat). Un lucru însă: Poate că în „Sezătoarea“ d-lui Gorovei nu s'a fi găsimd ca 'n Dicționarul d-lui Șăineanu: **Furcărie**, *șezătoare*—sin. *opaiț* (!); căci, *furcărie* însmamnă a toarce din furcă, pe cînd *opaiț* e lumina—un fel de lampă (la care se ține șezătoarea furcăriei); așa—că, vorba ceia: *N'are de-a face scripca cu epurele—*

nici la această sinonimie—pe rominește. Decî, ai *bosolit* (trămintat) rău cugetarea-ți, d-le Șăineanu, că am *transcris* în lucrarea mea—din „*Sezătoare*“ pe : *O băbușoară torcea din furcușoară, și altele.*

Dar încăltea, după gratulările ce-mi hărăzește d. Șăineanu—cum văzurăm, pare a-și veni în vorotic; căci, la acelaș pag. (167) a Revistei—declară:

„*Unele vorbe din Scrutarea d-lui Săghinescu nu le-am întâlnit nici-odată, nici chiar prin ziare; de pildă :*

„*alburn, altison, ambarasare, dig, etivă, loial, manc (man-carisire), mersi, etc.; iar cit pentru : testicul, uter, vulvă, nu le cunosc.*—Iată 2 mărturisiri, cari se pot socoti conștiente, la incoștientul lexicograf; apoi să nu i se adresează și un *mersi*—pentru aceasta—mărturisorului? Dar, dacă pe aceste 3 vorbe nu le cunoști—că se politicesc în limba romină, prea modernule filologo-lexicograf, iar pe cele 8 și atitea zeci de mii altele nu le-ai întâlnit nici chiar prin ziare—de cînd ești, atunci ce caută pe coperta falșului d-tale dicționar, titlurile: „*Lazăr Șăineanu (scris roș) Doctor în litere, lauriat al Universității și al Academiei Române, Profesor la șola Normală Superiără*“? Și pentru ce ai cutezat a scoate falșe dicționare?

N'ai înjosit, și cu acestea, pehlivanule, Universitatea și Academia Romină?! N'ai necinstit însăși Revista Romină, în coloanele căreia ți s'au strecurat atitea idiotii?

Pentru D-zeu! Iată cine se gurguță a ne da lecție de lexicografie și de limba neaoșă a Romînului—cu vocabular complect, ba și de știință: *Un om cu știință satanică.* D'apoi încă-mi-te frățioru-i Mariu!—Cînd vom ajunge la el, de pe rominește pe franțuzește și vice-versa, atunci să vezi ce scoverzi; (în apendice).

i.

În acest tablou se constată matrapaclicul d-lui L. Șăi-

neanu—cu neologismele d-ei sale în limba romină; despre cari—doar—iată ce aruncă în prefață-î :

„Diferitele categorii de neologisme—științifice sau tehnice, literare sau estetice—au fost admise în Dicționarul nostru, întru cît ele au ajuns deja familiare în domeniul „literaturei, științei, artei și vieții practice“.

Las'că, ș'această aruncătură de idei denotă un crier prea sdruncinat; dar nu găsești în vocabularul aceluiași dicționar doar pe $\frac{1}{2}$ din numărul neologismelor din viața practică și familiare Romînilui; iată un mic ștoc și din aste lipsuri, pe cari le dăm cu semnificarea lor pe romînește:

Abnorm, departe de regulă sau sistemă, fără principii.

Ad literam, după literă—întocmai.

Bezele, 1. prăjituri din albuș de ou cu zahar și migdale; 2. sărutări—pupări: *îi trimite bisele*.

Betiz, dobitocie neghibie, tonție—etc.

Camerton, instrumentul (micuț) de oțel bifurcat (numit și diapazon, cu care se servește cineva în aflarea gradului sunetelor de note muzicale.

Castrare, jugănire, (scoaterea testiculelor), scopire.

Cleptoman, patima de a fura.

Debarasare, desfacere de ceva sau de cineva: *m'am debarasat de el*.

Demitere, scoaterea din funcțiune.

Depreciat, desprețuit, cu preț scăzut—nesocotit.

Dig, întăritura la malul unei ape: *digurile Dunărei*.

Etuvă, odaie încălzită tare (prin pereți) în care poate se asude cel ce stă înăuntru; odaie încălzită—astfel—in care se usucă iarna deosebite lucruri.

Evagare, 1. a alerga încoace și încolo, a se departa; 2. lipsă de evlavie, de pietate, (Costinescu, Codrescu, Larousse, Laurian-Masim).

Grandoman, fudul, măreț: *om cu grandomanie*.

Langsam, incet—domol : *langsam Agachi !*

Lavabo (lababo), mobilă de toaletă care are completul necesar pentru spalat pe mină și obraz.

Loial (leal), cu curățenie de inimă, dreptate, sinceritate.

Mane, abuz, defect, greșală, lipsă de buna cuviință : *ai mancarisit prea-prea, d-le x, asupa lui y.*

Mecenat, om care încorajază artele, industria, știința în totul.

Meprizare, nebagarea în samă ce se face unei persoane sau unui lucru, desprețuire : *il meprizază.*

Pendent (pendinte), lucru care atarnă de-o împrejurare, de alt lucru, proces în suspensă : *acest proces e pendinte la casație.*

Pil, adă, prinde'l : *pil—Azor !*

Ramplasare, înlocuire, a înlocui pe cineva într'o afacere : *'l-a ramplasat un om acătăreii.*

Sesizare, punere în cunoștință, înștiințare : *sesiază tribunalul despre afacerea.....*

Steril (lă), stărp (stearpă), care nu produce urmași.

Sulevare, desbaterea unei chestiuni : *aceasta s'a sulevat deja.*

Travaliu, lucru, muncă—osteneală.

Toate aceste și alte multe neologisme în limba română, lipsesc din dicționarul fraudulos—ce scrutaram, pe cind din al lui Costinescu, Laurian-Massim, etc., nu lipsesc.

Dar ne dă lexicograful pe **futeral** etc., scornite superfluu.

Apoi—cum să'l mai botezi pe d. Șăineanu—cînd, și cu neologismele a traficată conștiința și pungă cumpărătorului sculei sale lecsice ? Ș'am observat, în mod cuviincios—în *Scrutare*, d-lui Șăineanu, alesului meu insultător—prin „*Noua Revistă Romîna*”, i-am observat—că : Să aibă în dicționarul-ți pe :

Ad hoc, ad hominem, ad libitum, aport, bonjour, musiu, vademecum—etc., și să sictirești din același op—terminii : **ad literam, pil, mersi, retro satana** și atitea altele, nu e prea deșanțat lucrul, adecă cum s'ar prinde—prea satanic? Cite pehlivăni la lexicografal L. Șăineanu!—Să notăm apoi că, spre a diferi și mai mult de *lexicologii* ade-vărați, d-sa dă **iubileu**—în loc de *jubileu*, și așa mai departe.

Cum însă știe a defini filologul Șăineanu unele neologisme ca : „**Imbibez**, a (se) muia, a (se) pătrunde de un lici-d“, nu'i științificească definițiunea ; ci : corp—de eczemplu un burete—muțat într'un lici-d spre a'l suga. Apoi „**impregnat**“ *imbibat* (!), pe cînd definițiunea e : pătrunderea și risipirea părților unei substanță într'un corp solid sau fiind, *pătrunderea vâpsălei într'o materie—într'o haină; topirea serurilor într'un lici-d*. Și ne dă pe **indolen** fără *dolent* ; iar pe *gurmand* etc. etc., de loc!

Dar am văzut, în tabl. d, cum definește filologul—iscusit, neologismele : *farniente, federwaiss, lavoar, mamelă, perforațiune, zaharină*, etc.

La aceeași pag. 170—Noua Revistă Română—se pronunță d. Șăineanu—astfel :

„Cele semnalate de D-ru Urechă (în Șăinisme) și de „Săghinescu (în Scrutare), nu covîrșesc laudele ce-mi aduc : „d. Dr. A. Șulut-Carpenișanu în ziarul „*Tribuna*“ din Sibiu, „Iulie 1896); A. D. Stoicănescu în *Revista Convorbiri didactice* din București, (Decembrie 1896); și d. Dr. Urban Jarnic tot în *Tribuna*“. Laudele celor 2 însă (de la 'nceput) aduse—pe cînd dicționarul eșise din tipar numai în prospect, căci întregul op a văzut lumina zilei pe la finele anului 1896 ; și mai mult după prospect (dacă nu cumva numai după prefață) îi aduc autorului, d-nii Carpenișanu, Stoicănescu și alți citiva, acele laude, recomandindu-i opera bunăoară ca d. Stoicănescu—*fără ezitare—citorilor revistei*

Convor. didactice, și menționându-i coprirsi din prefață :
 „*Material luat din izvoare sigure și controlate*“ (!).....

De-așa criticii—să tot cumpere—lexicograful, (dacă cumva i-a cumpărat). Drul Jarnik însă, care și relevă vr'o 60 termeni din faimosul dicționar *șăinean*, iată ce glăsește în „*Tribuna*“ din Fevruar 1897 :

„Găsim prea înapoi materialul limbistic în dicționa-
 „rul d-lui Șăineanu, și tocmai față de Cihac care e între
 „frunțașii lexicografi romîni, ca limbă literară-populară,
 „deschizînd calea dicționarelor cari l-ar urma,—cum și față
 „de folklorul romîn; n'am cercetat cartea în întregimea ei“.

Apoi, numai cei ce nu cunosc pe escroci, cred în șu-
 gubețele lor reclame.—Cu cite de-aceste reclame n'au împin-
 zit lumea și încă o împinzeșc rubedeniile d-lui Șăineanu,
 tipografii—editori ai lexicului scrutat de cei vr'o 7 inși ;
 reclame dresate de autor—că, dicționarul său e unica operă
 în genul ei—în limba romînă, neajunsă și ne'ntrecută de
 știința lexicografilor anteriori Lazărului Șăineanu.

Și—decî, cum s'ar fi putut să nu easă atît de hidos
 dicționarul în chestiune, cînd mai ales e tipărit la tipogra-
 fia evreiască unde—zețarii și tot personalul—jidovi, mai
 streini de secretul limbei romine (și franceză) ca însuș autorul
 dicționarului ? Dar cum ar fi putut d. Șăineanu să tipărias-
 că—*cu însuși cheltuiala statului*—acest prea fals dicționar
 —la tipografia rominească, nota-bine cînd socrii autorului
 —evrei—au tipografie ? ³⁵).

35). Se afirmă—că, această sculă lexică e tipărită cu banii
 țarei ! In plus, e și aprobat acest dicționar—ca carte didactică (!), fără
 însă a fi fost trecut prin purgatorul Comisiunei de control, prevăzută
 de lege. (Oficiu Ministerului de Instrucțiune No. 7070 din 11 Septem-
 brie 1896, unde se zice : văzînd cererea d-lui L. Șăineanu și auzînd pe
 Cons. Perm. de Instrucțiune, se aprobă). Dar, intru cit în oficiu de a-
 probarea acestui dicționar ca carte didactică,—nu se glăsește : și în
 baza raportului comisiunei de verificare—conform legii, noi
 tragem de aci încheerea că urmează la mijloc o sghiavorie, de care
 —poate—e strein însuși Ministru respectiv ; drept acela, în respectul
 adevărului, propunem anchetarea faptului, care prezintă *statului* daune
 grave și prea colosale atît materialminte cît și moralmente.

In fine—inchee d. L. Șăineanu—„*patosul*“ său de pe pag. 170 a N. Reviste R. (No. 28): „Un institutor, un profesor „liceal și unul universitar, truztrei cunoscătorii in ale limbii romine și oameni de școală, s'aũ exprimat cu laude a-supra cărței mele anume destinată scoalelor. In tot cazul „competența lor e cel puțin tot atit de mare ca a unui „Săghinescu și ca a unui Dr. Urechă“. Dar pe contra paginã, nu'l rabdã inima pe d. Șăineanu, și se ecsprimã :

„*Ateneul Român a rãsunat de eloquența unui dr. Urechã, iar foile antisemite de erudițiunea unui Săghinescu*“.

Adecã de ce-ar mai fi amestecat aci d. Șăineanu și vorba de *antisemit* (antievreũ), cã doar d-luĩ se gãsia *apostat* pe cĩnd a publicat acest criteriũ in mencionata Revistã ?

Dar incã 2 cuvinte, cum le definește d. Șăineanu, fașã de alți lexicografi—pe cari zice cã i-a *controlat riguros* :

Cașaveicã, scurteicã. Noi știm bine cã e lungușã cașaveica ; dar iatã ce spune și Damé, citind pe Al. Lambrior : *Cașaveicã* (in Moldova), mantelã blãnitã, pentru femei : „*Popa își uitã giubeaua între cașaveicile femeilor*“. Decĩ cașaveica e mantelã lungã pãnã sub genunchi, pe cĩnd scurteica e lungã numai pãnã sub briũ, (de unde și *scurteicã*).

Havan, mașinã de tãiat tutun. Fie, dar trebuia sã deie la *havan* și accepțiunea : *culor cãrãmiziũ* (in Moldova), ca Damé, etc.

Iudã, poreclã ce șaranul dã ocreului numai la șarã (a 3 espl.) ; Cihac, Laurian-Massim, Larousse etc., zic : **Iudã**, *uzurar fãrã misericordie, om care inșalã* ; adecã,—zicem noi : cum și d. Șăineanu a inșalat lumea cu falșu-ĩ dicționar. Dar o intrebare : Oare de ce zice d. Șăineanu cã *șaranul dã ocreului porecla de iudã numai la șarã* ?....

J.

In tabloul ce urmeazã aci, reprezentãm pe dl. Șăineanu și in golãciunea s'a gramatico-ortograficã, intru cit

mai ales declară și aceasta în prefață—î că, dicționarul d-ei sale e scris cu ortografia *Academiei Române*.

Să trecem—decî—la părțile din lexic, ce privesc gramatica cu ortografia d-lui Șăineanu :

1.

Cuvintele : *ai, ar, ai, ia*—etc., nu sint trecute în dicționar și cu înțelesul de verburî;—apoi, acordul verbului cu subiectul nu e respectat : a eșii **banî mulți** la vinzare, **i-a eșit bube** pe obraz, etc.; prezentul îl definește prin infinitiv (pers. 3) : **flămînzesc, a-î fi foame ; flecușe, a se moleși ; amurgesc, a însera ;** și așa mai departe.

Apoi—Romînul pronunță și scrie (*neologismele*) : *completect, de-a (d'a) capu, deraiez, nota-bine, plafond*,—iar nu franțuzește și italienește : *complet, da capo. deraliez, nota-bene, plafon*, (cînd scrie și pronunță romînește).

2.

Intonaări țiganofile, și nici de cum romînești :

Arăt, arătos, Bacău, Buzêu, Ceahlău, Chișinău, dulău, Hărlău, ilău ; rêu, rêu (adj.), tîrcat, Trotoș ; sirman (interj. de compătîmire). Și tot *sirmanî* lexicografo-filologi ca d-ta, d-le Șăineanu, ai voi să aibă România ?!

3.

Dar aplicarea accentului intonător (´) cum o arcănește literatul ? :

ăgă, agă, alcă, molă, tarapană, etc. ;

apla, bagă, cântor, nazăr, sarmă, etc. ;

bașca, dambla ; și tot așa, Nastratine.....

Rôman, carò, còcos, còmite, pòmină ;

roman, cocor, conte, etc.—fără semnul intonației (!).

atú, fúlie, múget ;

curîl, sușușu tabù ;

futur, mugur, etc. etc. ;

beltea, peltea ; coscogea, gojgogea ;

debit, dèver ; presăgiu, presat ;

• aer, *fluind gazos și transparent,.....*

aër (!), *vëlul ce acopere sf-le daruri. Ce inovațiuni!*

4.

Un mozaic, său mai bine un ghiveciū formal ortografic; o șăininologie buchet, nota-binc cu trimiteri absolut zadarnice:

apăr, apër; atâr, atîrn; bac, baie; caer. caier; crăp, crép; frău, friū; măr, mër; păcat, pecat; pār, pēr, și pîr (!); păs, pēs; pătrund, pētrund; pept, piept; peptene, pieptene; per, pier; perd, pierd; rând, rînd; saltar, sartar; spăl, spël; vârs, vërs; vânt, vînt;—cêrdac, ceardac: cês, ceas; dél, deal; épă, iapă; érbă, iarbă; éscă, iască; pétră, piatră; putred, putregiune; rotund, rotunjime;—cu trimiteri, spre eczemplu: „păr, vezi pēr și pîr“ (!). Dar cite alte varietăți, babilonii și jidovisme în scrisul filologului neîntrecut și neajuns de-un alt cap ostrogotesc, spre a ajunge la 30 mii cuvinte în dicționarul său?! Și de raudea=*fugi, ia-ți tălpășița, (ia-ți randeaia)*; de rație=*porție de mîncare (la soldați)*, n'are rațiune—prea universalul lexicograf. E putred—putregiune, etimologistul Șăineanu.

==Nu s'a sfiit însă și nici a roșit d. Șăineanu, cînd a anunțat—scris gros—pe poarta opuscului său de vecinică diochiare: *Ortografia Academiei Române* (36). Aū crezut—doar—d-nu Șăineanu ca să scape necontrolat de iubitorii adevărului în lexicografia romînă?—Priviți'l, pe Lazăr, *cetilorî*, și 'n următoarea savantitate gramaticală,—pe nesemuitul ultragiator al nepricepuților de d-ea sa, care—iată—ce mai inventează din iscusita-i minte: „ho! *interj. de chemare: pleacă, fugi!*“! Și i-a ajutat D-zeū să eczeceute această a sa interjecție, luindu-și catrafusele din Romînia, spre Pariz, ca *lupul* din fabulă—în *Arcadia ferice...*

Am rezervat la urmă citeva iscoade de-ale clasicului filolog—în cariera sa, de pildă:

36). Babilonească ortografie ca la lexicografu Șăineanu, aflăm numai în *Istoria Romînilor* de d. A. D. Xenopol—în inșei cele 6 mari volume—cu multe neadevăruri istorice!

Letopiseţ, norod, voevod etc., sînt arhaisme eşite din us; ecsolisite—după d. Şăineanu; dar :

Ena mu che ena su, parapanghelos, carnaxi, „arhaisme culturale“ şi altele, sînt în uzul literar şi vorbit al Romînilui? !—Dar nici *letopiseţ*, nici *norod*, nici *voevod*—nu 's eşite din uzul vorbirii Romînilui, cum neadevăr spune şi aici lexicograful şi filologul inconştient; dovadă că—ele s'aud vecinic în graiul neoaşului romîn: *Se duce norodul la biserică; ese norodul spre întimpinarea Regelui*; **Voevodul Ţiganului**—piesă; *caută în Letopiseţul de Cogălniceanu etc.*

La **carnaxi** însă n'a complectat—în caltea—lexicograful: *Carnacsi* (taci) *Ispravnice, că mi-ai speriat cofleşul*; (*cofleş*—pruncul în pîntecele Ţigancei).

Dar bine—că, de-acum, *parapanghelos* (s'a dus) Şăineanu Lazăr; s'a strămutat în Pariz (în primavară anulul 1901), cu romineştele d-ei sale *ena mu che ena su, cu parapanghelos* (alilulia—pe ţigăneşte). Acolo s'a stabilit lexicograful L. Şăineanu, pentru „o nouă carieră-î în filologie“.—**Ce chilipir Parizienilor**, până'l vor cunoaşte bine!

= Acuma să ne punem o întrebare, cu referire la valoroasa „*Noua Revistă Română*“, supozînd că, onorata sa Redacţiune n'a avut mai dinainte cunoştinţa de cuprinsul lucrării noastre: *Scrutare—Dicţionarului universal al limbei romine* de L. Şăineanu; lucrare mult discutată şi apreciată (numai în bine) de-o sumă de inşi—cei mai mulţi profesori, prin ziarele: „*Opinia*“ din 21 Noemvrie şi 31 Decemvrie 1897 şi din 19 Iunie 1898, (distinsul profesor de limba romină —Iaşi, *Gh. Ghibănescu*); „*Epoca*“ din 3 Septembrie 1898 (c'o minuţioasa *cercetare*); „*Voacea Tutovei*“ din 18 Iulie 1898 (idem); „*Propaganda*“ din 8 August 1898 (idem); *Ecoul Moldovei*, etc.; întrebarea: Dacă oare ar fi cunoscut „*Noua Revistă Română*“ înainte de Fevruarie (anul curent), omenearca critică (cu întreprtar) ce-am aduș—prin *Scrutare*—pomenitului Dicţionar, ar fi pus la dispoziţiunea în-

jurăturilor d-lui L. Șăineanu, scrupuloasele-i coloane,—valoroasa Revistă? Ne vine a crede că nu. De altcun, cea mai serioasă revistă literară, nu putem susținea c'ar refuza în coloanele ei blăstămățiile lui *x* sau *y* aduse lui *z* (de pildă), cînd ele 's constatăte ca un merit al *revistei*.—Cu toate că, cum s'a văzut, pamfletarul inconștient—a făgătu amendă onorabilă și *subsemnatului*—în mai multe rînduri ale celor 10 pagini din menționata Revistă.

Și acuma—întrebarea: Dacă acest individ, cu tupeu-î de mare cărturar—ceia ce însă e atît de mediocru, a comis atîtea nelegiuiri și în: *Istoria Filologiei Române*, în prefața dicționarului scrutat, iar acum iudaiceștele-i injurături din menționata Revistă—asupra celor cari 'l-au orientat pe dreapta cale lexicografică și de limbă propriu zis, de ce-ar mai fi fost capabil să săvîrșască—acest om—prin alte scrieri ale sale—asupra luminătorilor săi, de-ar fi fost stăpîn pe drepturile politice în România? Cu cit nu și-ar fi eșit mai mult din sferă—atunci—acest monstru lexicograf? Cînd, numai streangul i-ar fi mai pîtuț sta în cale.

NOTĂ. Că 'l regretă—pe lexicograful filolog, unia ca d. Dimitrescu, prin aceeași menționată *Revistă*, de plecarea-i din țară—ba încă și cu eșprimarea părerei de-a se re'nturna și d-ea i se acorda împămîntenirea (!), enumerîndu-î operele literare ce a produs Romînilor,—să ne pronunțăm categoric: Preopinientul, autorul articolului „*D-l Lazăr Șăineanu*“, din *Noia Revistă Română* No. 31, e, se vede, tot atît de profund cunoscător în ale lexicografiei—romîne, ca și Șăinenii!....

Bine însă că d. Dim. nu recomandă pe client—ca d. *institutor* Stoicănescu (prin revisita *Convorbiri didactice*): „*Dicționarul universal al limbei romîne de d. L. Șăineanu e una din cele mai meritoase lucrări de genul acesta; drept care felicităm pe autor pentru buna reușită, și recomandăm opera, fără cea mai mică ezitare (!), cetitorilor revistei*“. Și bine că nu afir-

mă d-l Marin Dimitrescu ca d. Dr. A. Ş. Carpenişanu (in Trib. Lit.) că: *totul (!) ce conține dicționarul d-lui L. Săineanu e luat din izvoară sigure și controlate(!)*, adică cum s'ar prinde și: *belese, a lua pielea de pe o ființă vie; elapon, cocos în-grășat pentru bucătărie; conchid sin. indic.; iodoforn, iodură de potasă; sublimat corosiv sin. calemel; zaharina, materie extrasă din zahar,—fiind că 'i dulce (!), și așa mai departe—in nesfârșit. Apoi, d-le D-r Carpenişann ?.....*

Am dat această notă, spre convingerea mai deplină a cetitorilor, despre criticii de formă și criticii de fond ai dicționarului *universal al limbei române* de L. Săineanu.

—Cit privește însă pe acest *lexicograf*, întru cât și Luminarea sa Prințul Alexandru Bibescu îl slăvește, că ar fi produs în limba română lucrări literare de mare valoare și că e filolog distins—recunscut în Europa, făcînd—Prințul—aluziune la uvrajele d-lui Săineanu premiate de Academia Română,—bunăoară *Semasiologia* și *Etele*; slăvire pe care Scrutatul o dă la finele operei sale „*O carieră Filologică*“, după alte 2 slăviri ce i se aduc în ziarele: la *Roumanie* și *Avîntul* (Decembrie 1900). Datorim a pune în cunoștință pe Prințul Al. Bibescu, că, în acele de ispravă opere la cari face aluziune, e *crierul marelui filolog și profundului lingvist român* B. P. Hasdeu, sub ale cărui auspicii și veghere le-a întocmit d. Săineanu; dovadă—nestrămutată—e însuși *dicționarul* ce 'l înfățișăm prin lucrarea de față și Luminărei Sale Prințului A. Bibescu, la care operă a lucrat d. Săineanu fără crierul d-lui Hasdeu; și deci, din această operă, *lexic instrument*, cum îi mai zice d. Săineanu, se conchide valoarea de literat a acestui cărturar.

Dar aci, întru cât aflăm din *Independance Roumain* (21 Iunie) și din *Ecoul Moldovei* (28 Iunie 1901), că *Societatea lingvistică* din Pariz a acordat d-lui L. Săineanu premiul de 1000 lei din legatul lasat de Prințul Alex. Bibescu, pentru lucrarea „*Influența orientală asupra limbei și culturei Româ-*

nilor—să menționăm că, această lucrare a d-lui Șăineanu e culeasă în marea ei parte din Dictionarele române hulite de d-ea sa, cum și din: *Arhiva Românească, Convorbiri Literare, Uricarul, etc.*; iată câteva exemple: agă, Arap (Harap), amanet, arcan, basmă, bașcă, (*bașcă*), beilie, beîu, Beizadea, berechet, beșleagă, beșliu, cacealmă (*cacearma*), cafea, cafenea, capamă, cealmă, cearșaf, ceauș, chervan, chibrit, cilibiu, ciulamă, deșliu, fes, halvă, musacă, rahat, sahană—*zalkană*, tablă, tablă-bașa, *taclit*, etc.; și numai din Cihac a cules peste 1000 terminii, iar din Laurian-Massim multe mii.

Relativ însă la necunoștința autorului de secretul limbii române, iată și din nămolul de cuvinte ale operei sale *Influența elementelor turcești în limba română*, cuvinte întonate și pronunțate chisnovat, de pildă:

amandea, carnaxi, haidău, iamă, săbor, sefertas, țimbistră etc., în loc de: amânda, cărnaxi, haidău, iama, săbôr (bur), sefertaș, cimbistră, cum zice și intonează românul; să rămînem însă aci—cu această parte.

D'apoi: *șerbet* sin. beltea; *telal*—arhaic; *tighel*—cusătură răpede; *tingire*—oală—tigae, etc., pe cînd: *telalul* e comun în uzul Românului, nu e arhaic (neuzitat); *tighelul* e cusătură frumoasă și se face cu ragaz; *tingirea* e vasul de bucătărie—ce nu samănă (prin formă) nici cu *oala* nici cu *tigaia*, berechetule lexicograf, ba nici *belteaia* cu *șerbetu*.

Iată scotala din romînismele d-lui Șăineanu și în opera-i premiată de Prințul Al. Bibescu.

Cu toate-aceste bazaconii literare însă ale autorului *turcismilor* în limba romînă, nu sîntem contra norocului d-ei sale de a fi premiat—in Pariz nota-bine, pentru filologia-i prea amendată;—prea amendată însăși opera-i în chestiune, de eruditul profesor universitar N. Iorga—in însăși *Noia Revistă Română* No. 27, unde (la fine) dă în 2 coloane pe d. Șăineanu și cu *stîlcirea limbii franceză—din romînă*,—dacă Prințul Al. Bibescu are cunoștință de a-

aceasta (?).—Noi însă nu credem că *Societatea de limbistică* a Parizului va fi fiind convinsă de meritarea acestui premii, după cercetarea operei menționate; o seducere din partea autorului—da; probabil—căci, așa a făcut și în România—seducind prin diferite machiavelicuri sentimentul oamenilor mari, cari l-au ajutat și încurajat fără a-i cerceta operele, iar în urmă—sigur—cu toții își mușc minele.

NOTĂ SPECIALĂ.

a. Între altele—la d. L. Șăineanu, pe lângă sumețica-și din prefața dicționarului—cum s'a văzut mai sus, iată ce birfește în *Istoria Filologiei Române* (pag. 237—250):

„Dicționarul de Laurian-Massim nu conține, drept vorbind, nimic românesc, nici ca formă nici ca fond.... În realitate însă reprezintă în cea mai mare parte material, care nici odată n'a figurat și nici va figura oare când în v'r'o limbă cultă a Europei;..... dinșii ne deteră în practică un ce fără nume și fără formă, o adunătură de elemente bizare, cari n'au nimic comun nici cu vehea limbă românească, nici cu divergențele dialectale sau provinci-ale-ale poporului român.—Numai un idiot în formă și fond, apoi un Lazăr Șăineanu poate debita asemenea perfide și grosolane neadevăruri. Și dac'ar trăi acești savanți, ce s'ar mai alege de murdăritorul limbei neamului lor?

Că *Dicționarul și Glosarul* astor cărturarilor romini conțin prea multe latinisme, grecisme, și ortografia etimologică nu tocmai românească—da; însă—ei—au murit savanți, nu cum va muri d. Șăineanu.

Dar iată—din cele peste 10 mii de elemente lecsice, ce d. Șăineanu, inconștientul în ale *lecsicologiei*, care a copiat din asiduitatea savanților cu adevărat, **Laurian-Massim**; „bizarerii“, după Șăineanu, aflate însă în toate enciclopediile lecsice ale marilor învățați ai lumii întregi—din care, e de-ajuns să cităm pe: *Larousse, Littré, Quiche-*

rat ; iată un mănunchiū din acele zeci mii de elemente lecsice din Laurian-Massim, ce îmbogățesc opera nepricepătorului și ultragiatorului lor :

abilitate, abnegare, absolutoriū, acadea, alocare, alodiu, aluminiū, altitudine, aruspice, asasinare, ascultare, asiduitate, austru, autopsie ; batere, bifurcare, buestru, burete ; cablu, cadru, calitate, cicatrice, cinste, cioclu, cotire ; damblă, dandană, degradare, desime ; ereditate, erete și herete ; facultate, festivitate, fine, fire, Flora, forte, greutate, grosime, gustare ; hopa ; ilaritate ; jale ; lesne ; miriametru ; nemete ; ocrotire ; paritate ; repertoriū, repudiare ; scurtime, sensibilitate, subterfugiū ; templu, tenia, testea, timbru ; ultra, uneltire ; veste, volatilitate, vomitez, vorace ; zaveră, zestre, etc., etc.,—toptal (toptan) din dicționarul și glosarul Laurian-Massim, tipărite la 1881 ; apoi, lecsicograful a găsit—la aceștia—termini și mai românești : șarlatan, șărlătănesc, șărlătanie, etc.

Nu poate fi interzis lecsicografului de-a copia din operele altora materialul trebuitor, spre a-și mări volumul ; dar, să copiezi pe X, Y etc., ș'apoi să îi necinstești, să îi injuri,—în ce cod de politeță se prevede aceasta, d-le Șăineanu ? Și te desfid—să mai citezi pe vr'un alt literat de felul d-ei tale, afară de frățioru-ți Mariū ; și cine te-a pus să iai din Laurian-Massim zecile de mii de elemente lecsice, întru cît acestea sînt *bizarerii*, cum spui, escrocule pervers ?

Ba—te mai referi, în neștiința-ți, cu aceiași farisească viclenie, și la autorii dicționarului de Buda ; te suī ca ciocirlia până la vintul turbat și apoi bolborosești că „*în streinătate lumea e obicinuită a se încrede orbește în dicționarele academice ; adecă întru cît lecsicele de Laurian-Massim sînt ale Academice Romîne ?—* Apoi, ca un iudă—*necurat*—spui tălăhareasca-ți minciună : „*Dicționarul și glosarul răposăților Laurian-Massim sînt lipsite de vorbele neaoșe române ce s'au aflat în us înainte de 1830, și nici prezintă repertorii științifice*“ ;

dar îi despoî de: *aferim, afină, agă, ariciu, ageamiu, aghiăsmă, aghiotant, aghiută, agio (agrû); baiaram, balamă, balaur, bâlălău; epidemic, epiderm, epileptic, eşarpă, escroc, eşle, etajeră, etaj, etichetă, etc.*—mii de mii, neetichetosule panglicar,—contrabandist în literatură; le-ai spurcat însă înţelesurile atîtor mii din ale lor sfinte vorbe! *Pe neologisme* însă ca *clepere* (a fura), *etc.*, nu şi s'au oprit vederile. Dar nu 'nţelegi nici Dicţionarul de Buda!...Şi şi-a permis un d. Şăineanu a se egala cu erudiţii: Alexandru Teodori, Ioan Cerneli, Ioan Teodorovics, Petru Major, Samuel Clein, Samuel Vulcan şi alţii (*Ardeleni*); colaboratori acestui nepreţuit dicţionar—în 4 limbi: *romîneşte, unghureşte, nemţeşte şi latineşte*; fintina dicţionarelor romine etc., din care curge apa dulce—cristalină—de 76 ani trecuţi deja, pângărită însă de cărturarii Şăineii şi alţi ca dinşii—prin lecsicele lor.

b. Să vedem însă—cum, în aceiaş lucrarea-i „*Ist. Filol. Române*” (pag. 147—257), judecă d. Şăineanu şi lecsicele valorosului *Cihac*, întâiul—dintre cari ne dau limba romină paralel cu limbile europene (la 1870 şi 79) în două volume, sub titlul: „*Dictionnaire D'Étymologie Daco-Romane*, elemente: *latine, slave, maghiare, turce, greco-moderne şi albaneze*. Şi cit e de nepretenţios acest *erudit*!

Iată ce zice d-l Şăineanu şi despre rodul lecsic al lui *Cihac*—din care, în dicţionaru-i, la definiţiuni—a stilcit, ce-a copiat; d-sa zice, în *Ist. Filol. române*:

„*Autorul, necunoscînd de cât fasa actuală a limbei române, așa cum ea sună în Moldova, locul său de naștere, neținînd nici o samă de luminile dialectologiei și mai pre-sus de toate nepreocupându-se de valoarea cuvintelor în circulațiunea lor..... Cihac ajunsese la o concluziune eronată despre valoarea relativă a elementelor constitutive ale limbei române....A ignora pe terenul limbei este adesa un mare merit și modestul nescio ar trebui să fie la timpul oportun, una din virtuțile lexicografului*”.—Dar de ce nu trăește încă un *Cihac*, *Lambrior* etc!...

Și acestea le spune d-l Șăineanu la 1892, cînd se găsea în al 6-lea an de „scrupuloasă muncă la întocmirea instrumentului său lecsico-repertoriu“; adevărat pe cînd despoia pe Cihac și de moldovenisme, și de muntenismele pe cari i le neagă în critica de mai sus, ne'țelegîndu-le, criticul.

Pe ici-colea, nu scapă din vedere d-l Șăineanu a face oare-cari elogii lui Cihac—dar, cu o singură sîrlă ca cea de a ignora limba romînă, a crezut posibil a spulbera toate laudele ce, înseși căpetenii ale scoalei romine—moderne, ca T. L. Maiorescu etc., au găsit cu cale a-î face lui Cihac, iar *Academia Franceză* a'l premia.

Dar să vedem și ce dreptate a avut d-l Șăineanu în învinovățirea referită lui Cihac, că *n'ar fi ținut samă de luminile dialectologiei romîne*:

Mai întăi, Cihac, în lecsicele sale, nu lasă nicăirea știrbituri în dialectologia romînă, pe care n'o cunoaște nici a 3-ia parte ca *dinsul*, denigrătorul și insultătorul său: Cihac a știut să ne dea toate formele de ecpresiune ale cuvintelor—din totalul de vr'o 12000 elemente rubricate (în ambele volume); lēcsicografal—apoi, în procedeul său, nu repetă—de cît în aceeași rubrică—formele dialectale ale cuvintului, (cam cum urmează și Laurian-Massim), degăjîndu-se cu aceasta pe deoparte de repetirea aceleiași definițiunii—iar pe de alta de trimiterele zadarnice—afiate cu ghiotorea la Șăineanu, cu tendința de-a obține „complexu-i“ vocabular, care însă e cu abia 1/2 din lecsicografia romînă, —cum el se găsește.

Iată—spre eczemplu—procedeul lecsical al lui Cihac: ajuun, agiun; ajung, agiung; artan, hartan, partam; de retic, deredic; fereastră, fereastă; **hingher, hoher**; ibrișim, ibrișin (și originalul **ibrichim**—din turcește ³⁷⁾); mal-

37) Menționăm încă: Din Cihac și Laurian-Massim, are d. Șăineanu bogăția de elemente turcești în opera sa: *Influența elementelor turcești în limba romînă*,—dar apoi îi injură !..... Ca acest om—mai este vre-unul undeva pe lume?

dăr, maldur; stielete (in dialectul ardelean), stiglete, stiglet (ca și laurian-Massim), dind la urmă definițiunea. Procedeu prin care—totodată—se reprezintă cetitorului—in aceeași rubrică—sub toate formele dialectale—elementele cu același înțeles, ce constituesc tezaurul limbei romine—vorbită și scrisă: moldovenisme, valahisme, macedonisue—etc.

Aicea aflăm locul potrivit adausului special de v'ro 80 cuvinte cu privire la tabloul f, aflate în cursul tipăririi, din cărticica de v'ro 1200 termini lexicici a d-lui Rădulescu-Codin, culese din jud. Muscel (și capitala sa Cîmpu-Lung), 1901.

Printre cuvintele Cîmpulungenilor—sînt multe din *Scrutarea* noastră, unele însă cu înțelesuri deferite; dintre ezeemplele aduse aci, majoritatea sînt moldovenisme; drept care, cu atit mai mult m'am găsit dator a înfățoșa aci—prin adausul special, cu privire la tabl. f din lucrarea prezentă, cuvintele Muscelenilor; *ele dovedesc un plus la neomenoasa și prea incalificabila îndrăsneală a d-lui L. Șăineanu de-a califica de „arbori parasiți ai pădurei vocabularului romînesc”* zecile mii de cuvinte ale acestui atit de bogat vocabular—care, nici pe $\frac{1}{2}$ nu e cunoscut inconștientului lexicograf.

Să dăm loc aci acestui adaus de cuvinte neaoșe romine, din cărticica cu prețioasa prefață de D-rul **Gustav Weigand**, profesor și director *Seminarului român* din Lipsca³⁸⁾.

Cu această ocaziune, să spulberăm încă odată șărlătăneasca sumeție a d-lui L. Șăineanu din *Noiua Revistă*

38) Această cărticică mi-a prezentat-o d-l D-r St. Posa, la înturnarea sa din Cîmpu-Lung, (9 August. 1901). *Notăm aci că, în cursul lucrării de față, ne-au venit la îndămină o sumă de cuvinte de la mai mulți interesați ai adevărilor lexicice, bunăoară ca: D-na și d-l cap. Gh. Popovici, I. S. Ionescu, Icon. N. Vereanu, I. Mihailescu, Gh. Mardare etc.—Cu a II-ua ediție va fi mult mai bogat vocabularul nostru.*

Română No. 28—că, Subsemnatul n'a știut ce spune în *Scrutarea* adusă pomenitului dicționar al d-ei sale, și că aș fi improvizat în *scrutare* vorbe din localitatea mea, cari n'au ce căuta în dicționare, zice prea înconștientul lexicograf; iată un cîrd de-acele vorbe romine literaro-populare din copriusul moldovei, cari bătăiesc în însăși comuna Priboenii din județul Muscel, (în Muntenia):

Albineală, dare spre bine, desvoltare, creștere.

Albini (a), 1. a da la iveală; 2. a crește, a se desvolta; 3. a da spre bine omul bolnav: „*A dat Dumnezeu că a început să măi albinească, săracu!*”

Babe, 1. stîlpi ce se pun la porți; (2. un fel de cozonaci în formă de semicerc—in Moldova).

Barângă, epitet dat unuia ce face gură mare: *Ce tot bārângești?*

Boafă, 1. belea; 2. nume de om; (sin: *bocluc, faptă ră sai prostescă, necuviință*; cum și *boroboanță—boroboafă*).

Boroncâi (a se), a provoca la luptă un boi pe altul; (sin. *boncălu*).

Căfălandru, augmentativ de la căfel.

Ceac-pac, nici bine nici-rău.

Ceas-ceas... (interj.), cuvinte ce se zic vacei—la muls, ca să stea.

Cepar; spițelnic pentru găurit.

Cinû (a), a ospăta pe cineva; (de la *cină*—ospatare).

Ciolpan, arbore fără crăci; (om fără urmași).

Cirû (a), 1. a ține pe cineva cu vorba de azi pe mine; „*a cirii pe Țiganu*”.

Cirpi (a), a se împrumuta unul cu altul: (de la *x* nu te cirpești cu nimica).

Chiropaste, năpăstuială pe nedrept; „*te-a ajuns chiropastea*”.

Chișav (adj.), încăpăținat, leneș.

Coleșeală, bucate fără gust.

Copită, clae de fin; în Moldova *căpiță*; (copita calului).

Cotromplete, un lemn scurt și gros—bun pentru bătăe:

„*ia vezi, că acu pui mîna pe cotromplete*“

Crănială (cîrnială), țipetul găinilor cînd le prindem.

Cruc (a se), a se mira de un lucru ne mai pomenit.

Cupenie, sgărcenie mare.

Dafie, snoavă, anecdotă.

Dălogeală, boală de picioare a boilor.

Dăsîtie, tăriță de griu.

Depune (a), a i să mări ugerul unei vaci într'un mod simțitor, cunoscîndu-se că e aproape de fatat;

Dermea și *dentea*, legătură pentru cap la femei.

Desumete, desnflecarea mincelor.

Dirlî (a), a cînta încet și fără rost.

Docîcătura, adîncătura în lemn sau altceva; part. dovincat.

Drăngău, ibovnic.

Drugălai, porumbi (păpușoi) curățiți de foi.

Dulcent (adj.), dulce la vorbă, om de care te poți lipi.

Dusoare, 1. un șir de flori dus cu acul pe cămeși sau ii;

2. un rînd de carat cu căruța—a unei mărți: *o dusoare*.

Fălăluială, laudă nemeritată.

Fălălu (a se), a se lăuda prea din cale afară.

Făgadă, făgădnială: „*așa te ții de făgadă*“.

Fintănea, 1. dim. subst. fintină; 2. rană la picior; 3 localitate.

Fișneacă, țanțoșă; (sin. neastîmpărată).

Fluștuc, 1. o bucată; (în Moldova—*flîuștiuc*, gustare din fugă).

Fusniac, epitet dat unui om înalt și subțire.

Giurumea (de), de ris, de ne luat în samă: „*Da ce? haina mea a ajuns de giurumea?*“ sau:

„*Sărăcuț de maica mea*

„*C'am ajuns de giurumea*“.

Goande, primele vorbe pe cari le scoate copilul în leagăn, sau vorbele cu cari'l facem să ridă.

Grifcă, instrument cu care se netezesc căpătinele de roate.

Hannic (adj.), cel ce se pretinde că știe multe.

Haramlic (de), prin mijloace necinstite câștigat : „*de haramlic a fost, de haramlic s'a dus*”.

Haturî, crînguri mărăcinoase.

Hiidea (interj.), cnv. cu care isgonim porcii ; (in Moldova—huîdioa).

Hohoreză, a ride tare și fără rost.

Homet, zapadă mare.

Hoantă și *hoască*, lepădatura.

Hotac, culcuș.

Hupit, lihnit de foame.

Icălușă, cordeluță croșetată ce se pune la gîtul fetelor pe sub mărgele.

Încîrdui (a se), a se aduna mai mulți in cîrd.

Înpiciorogă, a se mai îndrepta—după boală ; (a începe copilul micuț se meargă in picioare).

Înstinjîna (a), a pune pe cineva la gînduri să facă ceva sau nu.

Mace, un fel de scursură la mamifere înainte de fătat ; (in Moldova—*mlaci*).

Madea, fel : „*sînt mai multe madele de boule*”.

Mangeatic, par prin ajutorul căruia se ridică casele.

Matrăcâi (a), a umbla cu zor mare in căntarea vreunui lucru.

Nart (cu), cu măsură și cite puțin.

Natră, partea de la ițe și spată piună la sulul dina-poî—la firele pentru țesut.

Ex. : Țese-o natră,

Rupe-o spată ;

Țese-mn cot,
'L-aruncă 'n pod.

Oporniță, cerc de fier ce se pune pe osie ca să nu crăpe.

Sadină, pepinieră.

Tabon, 1, islaz; 2. locul cu livadă cit se poate întinde un cal legat ca să pască.

Țircii (a), a mulge lapte nițel cite nițel de la o vită.

Țotic, dim. de la țol.

Țuri !..... int. cu care se strigă găinele.

Urechiușă, ciupercă mică și roșie.

Uti !.... (int.), cuv. cu care se strigă bobocii de rață; (în Moldova—*utin*).

Văcui, a-și trăi traiul.

Vlog, ploae ce ține întru'una, nu se mai oprește.

Zăbăuc și *urin*, zăpăcit, cu rostul perdut.

Zaprit, cel ce nu poate ține urina.

Zoleală, ropoteală, alergătură multă în jurul vre-unei afaceri; (în Moldova—*zoreală*).

Și se mai notăm aci cîteva termeni lecsici de însemnată valoare—in uzul vorbirei și scrisului românesc, necunoscuți de insultătorul lor, L. Șăineanu:

Calistar; unealtă de fer—la un capăt bifurcată iar la celalalt o săpușoară (în forma inimei), cu coada de lemn, —mult întrebuințată de grădinari.

Fermenea, haină femeiească—cațaveică.

Geroflele, pînișoare—din făină de grâu pervi—cu dulcețuri înăuntru.

Huchit—*hulchit*, grîu cu spicul sec—din cauza bucelei de multe ploî, sau dip cauza închircirei de multă săcetă.

Pezevenchiu, șiret murdar.

Seringaș (țingăraș), arborăș cu flori albe—buchet, cu miros plăcut,—cunoscut în toată Rominia, se găsește mai cu samă prin vii.

Sofora, arbore pletos—cu frunzele ca ale frasinului, ornează grădinele.

Dar n'am mai sfârși nici cu înregistrări din zecile de mii terminii lexicale insultați de necunoscătorul lor lexicograf.

Iată—in fine, prea îndrăznețule cărturar, d-le Șăineanu, *stejeri ai vocabularului românesc*—pe cari, necunoscându-i, îi necinstești în fața lumii culte, și maltratezi pe cei ce te îndrumează a eși din necunoștința-ți lexicologică.

Observațiune. Să amintim aci—că, cit privește pe d. L. Șăineanu, însuși faptul din cartea-i: „*O carieră filologică*“, unde autorul se ilustrează—la plecarea-i din România (Martie 1901) ca un adevărat om smintit, și prin aceea sumă de injurii, pag.: 19, 22, 25, 39, 44, 46, 49, 91 etc., asupra inșiși atitor *demnitari* ai țarei, Miniștri, Deputați—etc., luându-i pe nume, și încheind:

„Oameni cu imoralitate nebună; coaliția reprezentărilor
„ților pungași de diurnă parlamentară, primejdioși ca și
„pungașii de buzunar: Acei 48 vomitatori de pamflete mur-
„dare, canalii parlamentare—la camera, formează majori-
„tatea cu 5 bile negre în urnă, de-atreia oară, în respin-
„gerea mea de la împămîntenire“ (1900 cu 1901); numele
tuturor celor calificați astfel—de ocrotitul Șăineanu, nu
le mai reproducem din smintita-i operă. „Dar acum, găsiu-
„du-se Deputatul N. N. Șoimescu a face uz în pleduaria
„sa—in Parlament—de broșura *Literații Jidani* L. și M.
„Șăineanu etc., de V. Săghinescu, ponegritoare dicționarului
„român—unic în felul seū, ce am lăsat Românilor,—bro-
„șura distribuită tuturor Deputaților și Senatorilor (în No-
„embrie 1899); drept care, la toată urma, cu toate *screme-*
„*tele mele*, n'am putut izbuti să capăt—in Cameră—nici a
„treia oară—împămîntenirea; datorind aceasta mai mult
„patriotului Deputat Șoimescu, sprijinit pe critica adusă
„lucrării mele de eruditul Dr. Urechă și de V. Săghinescu,

„scribi cari-mi impută că nu-mi cunosc limba“. Aci comite însă un distins delict d. Șăineanu—căci, nici unul din cei vr'o 7 critici ai lexicului său nu i-a imputat necunoașterea limbei sale de neam, *cea jidovească*—ci, necunoașterea și nepriceperea—nici în formă, nici în fond—a limbei *romine*. Apoi, în notiță se și pronunță d. Șăineanu, la pag. 91 a *Carierei sale filologice*, citind pe Boileau, relativ la D-ru Urechia, Săghinescu și Șoimescu: „*Proștii găesc totdeauna pe alții mai proști cari îi admira*“ ! Acest adevăr însă—rămîne nestrămutat ; dar—deja, însuși autorul ce 'l emană va fi convins că, după nămolul de dovezi aduse și în această lucrare despre opera lexică în chestiune, că e prea proastă, *el*—prinde de minune—pe aducătorul frazei de aci și pe imitatorii săi.

Până aci am înfătoșat pe „*D-rul în litere*“ L. Șăineanu, în grozeveniile sale lecsice, pe etimologul și filologul ecstraordinar, pe nesemnitul în arena *lecsicologiei* ; mai departe vom trece în revistă pe copiatorii fideli ai insanităților lecsice ale capelmaestrului lor, scrutat și îndatorat de o sumă de înși cultivatori și apărători ai limbei neamului rominesc.

PARTEA II.

A P E N D I C E.

Intinderă răului—prin dicționarul d-lui Lazăr Șăineanu, la coreligionarii d-ei sale cărturari; despre care lucru atragem—cu deosebită stăruință—atențiunea cetitorului, în special referindu-ne la atențiunea serioasă a Onor. Minister de Instrucțiune.

Deocamdată au profitat de neștiința d-lui Lazăr Șăineanu în lexicologie și de nepriceperea limbii române de către d-eu sa, autorii de dicționare—Mariu Șăineanu și L. E. Sinigaglia, din ale căror lexică aducem cite-o sumă de exemple.

I.

Estrageri din operele lexicale ale d-lui M. Șăineanu—care, în prefața dicționarului său francezo-romin (1897), se ține de aceleași reclame ca frățioru-și Lazăr, după care a tradus—din franțuzește în rominește—foarte tonfește; și'l imitează în însuși neadevărul de pe copertă : „*vocabular complet al limbii franceze*“.

Își încheie prefața—cu : „*Se va găsi în bogatîl nostru dicționar termină încă neadmiși de Academia română;...tipografia editoare, Ralian și Ignat Samitca (Craiova), ș'a dat toată osteneala de a coresponde—cu caracterile tipografice—cerinților moderne ale unei bune execuțiuni a vastului material de care dispunem*“; (v'ro 23000 cuvinte—cu toate cele repetate de cite 3 și 4 ori). „*Erorile strecurate în partea franceză au fost menționate într'o erată specială*“ (Prefață, de literat, n'ai ce zice : *Se va găsi termină*; erorile *au fost*(!), nu sînt menționate ? Dar *într'o erată*—nu în mai multe. Apoi—dacă'i rumun—lexicografu! Dar bine că tipografia i-a dat caractere moderne).....

Să trecem însă și la neștiința acestui Dr. în litere,—la prostiile sale lexică.

1, Tablou—după franțuzește în rominește, cu tălmăcirii netălmăcité și cu totul lipsite de adevăr, în plus—cu lipsă de accepțiunii; câteva eczemple:

Bâillon, *căluș, proșap*. Dar *bâillon* e numai căluș, nu și proșap—care în franțuzește e *fourchu*.

Carême (1), *postul Paștelor*; dar *carême* e cășlegi, omule!

Chaponneau, *pui de clapon*. Adecă nu ca Lăzăr—pe rominește sadea: *Clapon*, cocoș îngrășat pentru bucătărie; (tabl. d); Larousse zice: **chaponneau**, *jeune chapon*.

Laiche, *papură*. Altă bazaconie, căci *laiche* însamnă rogoz—nu papură, giupine lexicograf.

Mouton (1), *berbece*. Dar *mouton* e berbecele bătut său întors, asman—hasman pentru tăet; de altfel berbecelui de mirlit se zice *bélier*—pe franțuzește. (Vezî Codrescu, Larousse, etc.).

Navet, *nap, gulie*. Doar întru cît și Lazăr zice *gulie* sinonim *nap*; de alt cum numai *napul* e *navet*, iar *gulia* *chou-rave*.

Trame, *urzeală, băteală*,—referitor la pinză. Aî prea bătut-o, Șăinene; și una și alta—nu se poate. *Trame* e nu mai bătătura pinzei, nu și urzala—*ourdissage*.

Un singur eczemplu să mai dăm aci din cîrdul celor în cari se perde la tălmăcirii istețul lexicograf Mariu Șăineanu; spre eczemplu, după acelaș dicționar Francezo-romin (1897):

Rapiécer, *a cîrpi*,—iar în cel Romîno-francez:

Sărădui, *rapiécer*. Deci, pe *sărăduesc*, adică împodobesc cu găitan *abale, sumane* etc., îl ia și necunoscătorul limbei romine Mariu Șăineanu, ca și Lazăr, de: cîrlesc, pun petec la o haină ruptă. Dar a *sărădui* se zice *soutacher*—pe franțuzește; las'că și *sontache* lipsește *vocab. compl. fr. r.* al lui M.S.

Și doar, acest pezevenchiu carturar, și-a permis a spune în prefață-i c'a consultat *dicționarul Francezo-Romîn* de Poenariu; apoi că, pe Codrescu l-a găsit inferior

Poenarului (!), și mai cite minciuni ușiră acest Mariu în a sa prefață,—vai; dar să spuie gura păcătosului: din Poenariu său din Codrescu a cules plîurzenile ce-î înșiraram aci, nu din fratele său—Lazăr, abuș lui Mariu în întreaga-î știință lecsico-literară romino-franceză și vice-versa?

Ne-am încarca prea mult lucrarea cu vorbe ca: **chaponneau**—*puu de clapon, trame*—*bătătura și urzala pinzei*, la Șăineni; credem suficient cetitorului a conchide—din ezeemplele de mai sus—asupra restului de necurătenii lecsice în micul Șăineanu, din franțuzește în rominește.

Să trecem dar și la traducțiile din rominește pe franțuzește, cu „*D-rul în litere*“ Mariu Șăineanu, din dicționarul său (1898); în prefața căruia, cu acelaș ifos necurat—ca Lazăr—înșiră, de al-de-acestea:

„Locul important pe care'l ocupă limba francesă în „învățămintul nostru și 'n toate direcțiunile vieței noastre „culturale, impunea de mult existența citor-va bune dicționare romino-francese (!). Lipsa unui dicționar *complect* ro- „mâno-frances m'a obligat la acéstă întreprindere, pentru „tinerimea studiôsă..... Trebuie să mărturisesc însă de la „început că, dicționarul universal al limbei române de d. „L. Șăineanu, care mi-a servit de călăuză în elaborarea lu- „crării de față, și pentru care am crezut de cuviință a-i „aduce autorului omagiul meu de recunoștință,—aflu că, „cîțiva diletanți, profani în ale lecsicografiei, au cutezat a „critica acea operă de primă valöre în lexicografia ro- „mină; și cine sînt acei cutezători în a aprecia o așa carte „de valöre? *Un ampioiat la statistică, un mîzgălitor de por- „noprafii, un pensionar ramolit, și un dascăl de italieneste“* 1).

1). Vizind—cu aste epitete, pricopsitul în limba *romino-franceză*, pe: Birou, Dru Urechia, Săghinescu, etc.; s'a sfiit însă—necuratul—să deie numele judiciosilor cărței bufă a frăține-său și a crezut că marfa din ea, ca și cea din odoarale sale, va trece—ca la bilcîu—necontrolată.

Această obrăsnicie a lui Mariu Șăineanu a luat naștere și din corectarea ce-î făcuu prin ziare și în amintita *scrutare*—la cuvîntul; **chaponneau** care e *clapon tinăr*, nu puu de clapon, cum zice M. Ș. în dict. *fran.rom.*; de aceia, după un an, în dicționarul-î romîno-francez, la rubrica respectivă, îmi reproduce corectarea întocmai—după exemplul: **clapon**—*chapon*, însă invers: *clapon ténér*, *chaponneau*.

Iată însă pentru ce fel de necuviinți lexicoliteraropopulare aduce omagii de recunoștință—Mariu Șăineanu, lui Lazăr; copiare fidelă—ca de la frate mai mare, aducem în partea ce urmează.

2. Tabloü—din romînește în franțuzește:

Accept, *billet à ordre*,—adecă poliță asigurătoare pentru o sumă oare care de bani; pe cînd **accept**—pe franțuzește *acceptation*—este semnătura garantului pe poliță spre achitarea sumei la scadență.

Bourén, *grand boeuf*,—adică boü mare; *bouean* însă e numele boulu, (vezi tabl. d).

Buhaiü (1). *buffle*,—adică bivol; dar *buhaiü*—taur=*taureau*; a zice *buhaiü*—*buffle*, nu'i o definiție.

Bundă, *manteau*,—adică manta sau mantelă—rondă, vestmînt mare fără mineci, dar nu bundă, (vezi tabl. d).

Caralambă și gulie, *navet*,—adică nap; dar numai napul se zice *navet*, iar nici de cum *caralamba* și *gulia*, cari încă sint deosebite între ele; (vezi pag. 78).

Cărnclégă, *carême*,—adică postul cel mare, (ca și *Sinigaglia*). Cîrneleagă însă e cîșlegi—nu post; (vezi *Nota* la pag. 110, și *Dict. de Codrescu, Larousse* etc).

Lutărie, *poterie*,—adică olărie (artă); însă *lutărie* sau pămîntul din care se fac oale, se zice *glaise*—pe franțuzește.

Naraclița, *bande de soie que porte le prêtre sur le bras pendant l'office*; și doar naraclița e minecar în toată forma, iar nu o simplă cordea; (vezi tabl. d).

Negară (1), *ivraie*,—adică neghina din grü; 2. *stipe*; *negara* (*nagara*) însă nu 'i *ivraie*=neghină, (vezi tabl. d).

Opsas, *semelle*,—adică pingea (talpa la încălțări); pe cită vreme **opsasul** se zice *talon*, tocni saŭ călciiul cismeii; (vezi Larousse, Codrescu, Creangă și alții).

Papură 1, *jonc, roseau*; 2. *massette, laiche*; 3. *liège*. Cit pentru: *jonc, rosseau, massette*, da; nu i se poate zice însă *papurei laiche*—care e *rogoz*, și nici *liège, couja unui stejar* din care se face plută.

Păstură, *miel vierge*,—adică miere virgină; pe cînd *păstura* e materialul otrăvitor în fagur, (vezi tabl. d).

Piculină, *hautbois*,—oboe; dar *piculină* e flant mic, deci cu totul alta de cit oboiul.

Pirciu, (*vieux*) *mouton*,—adecă berbecule bătrîn—care nu mai e în stare a mirli—a *pirci*, ori berbecule bătut—întors, intru cit L. Șăineanu zice *pirciului* țap bătrîn? (Vezi însă tabl. d).

Poclit, *coussin de cuir sur la selle*,—perină de piele pe șea; *poclit* însă e burduful trăsorei, *capote de coiture*.

Pojărnicie, *brûlerie*,—adică povarnă, velniță (1); pe cită vreme **pojărnicia** (pompierie) s'ar traduce *caserne des pompiers*, pe franțuzește.

Prohab, *fond, derrière* (d'un pantalon),—adică fundul pantalonului; dar *prohabul*, *braguette* saŭ *brayette*,=deschizetura pantalonilor dinainte, iar la fustă dinapoii; (vezi tabl. d).

Rogăjină, *paillason, natte de roseaux*; deci—rogojină de trestie! Apoi să nu 'i zici *pehlivan*—lexicografului?

Tizic, V. *băligar, fumier*; *tizic* însă e cu totul alt ceva: *băligarul uscat din saivanc*, ce servește drept lemne de foc pe alocurea.

Urdă, *fromage blanc et mou*,—ad literam după Lazăr: *urdă*, brinză albă și moale; notează cetitorule: la Șăineni e și brinză neagră.

Urzelă, *ourdissage, trame*;—adică și urzala și bătătura pinzei?! Grozav tălmăcîi! Intrece pe frate-său.

Iată deci—că, e numai funduri de pantaloni peste tot—cărturarul Mariu Șăineanu—în literatura lexică romîno-franceză; e în acelaș timp țencușa fidelă a răbușului său frate—Lazăr, cum o și spune însuși în prefața ce-o amin-tirăm. Și doar numai definirea frățiorului său de la cuvîn-tul *belcsc* i-a scăpat din vedere,... (tabl. c); încolo, l-a co-piat și cu ortografia: arăt, arătos, arătura, etc.—Iată Ovreiî *rumuni*—*D-rî în litere*, în România!

II.

Din dicționarul *Romîno-Francez* al d-lui L. E. Sini-gaglia (1898), tipografia Herșcu Goldner, editura d-lui Isr. Kuperman—Iași, un mic ștoc de neștiință; dar—cît e, în-drituește de ajuns pe cetitor a trage încheere despre restul nemerniciei autorului în limba romînă și franceză.

Trebue s'o spunem însă de la început—că, dl. Sinigaglia, care a copiat ezact sumedenia de insanități lexicice din Șăineni, cum vom vedea, hulește cumplit—in prefață—ope-ra lexică a lui L. Șăineanu, tacsindu'l—pe autor—de imbecil în lexicografie; c'a copiat prea multe *galicisme din micul Larousse*, pe lingă prea puținul ce. dă din limba ro-mină în lexicu-i, dar *stîlcite și-acelea*, zice d. Sinigaglia.—De aice se deduce, pentru ce L. Șăineanu își răzbună pe Sinigaglia—prin *Nova Revistă Română*, pag. 161:

„Acest autor de dicționare, care abia a învățat să „articuleze românește, se crede asemenea capabil să mi „dea mie, filologului, povețe de lexicografie românească! Și „acest om, imi impută tocmai ceea ce formează fundamen- „tul însuși al lucrării mele, pe care o copiază fără pic de „rușine și de conștiință“....

Cît de bine se aplică aci proverbul—între ambii căr-turari: *Ride dracul de porumbrel, și nu se vede pe el.*

Las' că, d. Sinigaglia categoricește și pe Damé; de și, fără indoială—că are cam mult nefavorabil la activul său d. Damé—ca lexicograf, după cum îl constată în română ca și în franceză—d. profesor M. Gh. Ghiorghiu de la Liceul din Pomirla; dar vorba ceia: Cind te ciupește o cioară cu pliscul ascuțit, nu te sinchisești atit....

Să vedem—deci—cum d. Sinigaglia, profesor de *limba italiană* la Liceul Statului și la Școala Comercială din Iași (!), înjosește neamul și școala Rominului—cu știința lexică a d-sale, nota-bine sub împrumutatul nume de Romîn-Italian.

De 2 categorii vom înfățișa aci—comedii lexicice romîno-franceze din opul d-lui Sinigaglia, în majoritatea lor cu aceeași termină și aceleași definițiuni după Șăineni:

Buhaïū (a 2 accepț.), *buffle*—adecă bivol, (ca la Șăineni). Dar bivol și buhaïū nu e aceeași; apoi *bivolul*—ca și *boul*—numai cind nu e întors se ȳice buhaïū (taur), pe franț. *taureau*.

Bundă, *manteau d'étoffe grossière*; adecă a acățat mantalei pe *stofă grosolană*—d. Sinigaglia, spre a se deosebi de Șăineni—cu știința d-sale? Dar *bunda* nu e manta, ci o haină fără mîneci—întoemăi ca vesta, fără a fi—cu toate astea—grosolană, cum vrea d. Sinigaglia.

Cârnelaga, *carême*—postul mare; adecă tot ca Șăinenii, voince?...

Caralambă *chou rave, navet*.—Da, *caralamba* e *chou rave*, adecă o varietate de varză, cu fructul rotund—afară din pămînt; nici de cum însă *caralamba* nu poate fi *navet* adecă napul, foarte diferit de caralambă. Și 'ncaltea Lazăr Șăineanu zice: *caralambă*, gulie (cartofă sălbatică)! Doar nu peste tot locul 'l-a copiat d. Sinigaglia pe Șăineanu.

Haldan, *chanvre d'été*=cinepă de vară, ca Șăinenii; dar vezi tabl. d.

Negara, *ivraie*, și **neghina** tot *ivraie*. Prin urmare copiat aidoma după Șăineni; dar numai *neghina*=*ivraie*.

Papură, *laiche, carex*, adecă rogoz; căci papură e plan-

tă moale la pipăit, iar rogozul aspru și marginile foei zimțate ca fereștrăni; serviciul ce 'l fac aceste plante e cu totul deosebit.

Păstură, *patée royale* (nourriture des abeilles a l'état de larve); aceea d. Sinigaglia se depărtează de L. Șăineanu, care ia păstura drept fagur de miere, (vezi tabl. d).

Piculină, *ffire, hautbois (!)*. *Fifre*—da, flaut mic, dar nu și oboe.

Pirciū, *vieux bouc*. Intocmai șapul bătrîn al lui L. Șăineanu, nu berbecele lui M. Ș.; *miroase rău pirciul*—lecsicografe, (vezi tabl. d).

Pîrleaz, *clairière*. Dar *clairière* însămnă gol, poiană în pădure, iar *pîrlaz* însămnă trecătoare peste grad sau zaplaz (mai ales în Moldova): *sai pîrlazul cu tot hazul*

Urdă, *petit-beurre*, (nînt mic). Aci lecsicografu n'a imitat pe Șăineni: *urdă, fromage blanc et mou....*

Urzeală (2) *trame*. Însă *trame* e *bătătura* pinzei—ilustre lecsicograf—iar nu *urzala*, ca la Șăineni; a urzi însă o *bătătură* (fig. vorbind) e alt ceva.

Pe lingă aceste eczemple din erudițiunea lecsică a d-lui Sinigaglia, să aducem cîte-va după dicționarul și din cîrdule celor în contradicție cu ale Șăinenilor, ba unele chiar luate drept *pornografii* de către Șăineni:

Mîrlit, *lutte*, (*accouplement des bœliers avec les brébis*). Dar aici e în două ipostase lecsicografu, cu mîrlitul d-sale, căci: *lutte* însămnă (propriu zis) luptă, și doar ca traducere a lui mîrlit, numai accețiunea din parentez are loc.

Muscoiū, *mulet; grosse mûche; barbeau*. Adecă—pe cînd L. Șăineanu definește muscoiul prin *șințar*, d. Sinig. face din muscoiū mai întăi *catir*, și apoi îl transformă în *somn* (pește)!

Iată deci—cum înțelege și d. Sinigaglia a tîlmăci vorbele din Rominește în franțuzește! Și e atît de rădios și in-

cîntat autorul de debutul d-ei sale lecsical, că n'atinge pămîntul pe unde calcă. Dar nouă—Romînilor—trebuie să ne pese și de pustiiurile lecsicale ale d-lui Sinigaglia, căci ele sînt mai ales în dicționarul *romîno-francez*, și Romînul cărturar—nu pustiiuri dă în dicționare—mai ales; ș'apoi scolarii—nu pustiiuri trebuie să învețe din *romînește* în *franzuzește* și vice-versa.

Apoi, d. Sinigaglia mai face pe Șăineni și în inconștiințiozitatea prisoselniceî repețiri nota-bine cu trimiterile pe la vorbe analoage, de și combate aceasta—în prefață-i; așa de pildă, pentru a-și îmbogăți lecsicul:

Fotă, tablier,—Vezi pestelcă; iar aci afli: **Pestelcă, tablier.**—E un făcut la de-acești lecsicografi de-a numi *fota*—*pestelcă*—sorț! N'au văzut ei—adesa—acest elegant vestmînt femeesc, ce ține loc de fustă, în adevăr compus din 2 tabliete—însă foarte frumos împodobite cu fel de fel de fluturei, firuri și matasă?

Și citeși 3 d-nii lecsicografi au încunjurat o sumă de cuvinte evreești înrădăcinate în graiul romînesc, bunăoară ca:

Budăra—feredei, cu calificativul adresat—de cătră inșiși Evrei—Evreilor cari nu se fereduiesc și intră în Simbătă „*puturoși—de spurcă sârbătoarea: N'ai intrat în budăra, du-te la dracu!*”

Coîlihî, pînea obicinuită la Evrei—pentru Simbătă, cum și **gugile—budincă de lucș (toit);** și așa mai departe. Dar nume ca **Balabustă, cușer, treif (trif)—etc.,** de-avolna, ca la Șăineni.

Să limpezim încă citeva cuvinte ne'nțelese de lecsicografi evrei:

L. Șăineanu—în dicționarul romînesc, cit și fratele său—Mariu—în dicționarul romîno-francez, și d. Sinigaglia—*idem*, defînesc cuvîntul alcă: *scoabă, legătură de fer.* Dar

alcă—propriu—e aparatul de fer curbat la mijloc, care formează—dintr'o singură bucată—*zabala* la friul și hăturile calului tare în gură; *alcăia* sin. *muștuc*, cu struneală sub bărghie.

La potcoava calului, pe lângă cirligul (*crampon*), hăcuri și zburături, e partea din frunte—în formă de scoabă, numită *grif*, *șic*, ce servește calului la ghețuș și pe asfalt, spre a nu luneca.

Și notăm că d. Sinigaglia traduce **Bucșa**: *boite de la roue*=centia roței, pe cind *bucșa* e cercul de fer din butucul roței—la ambele capete.

Apoi, d. Sinigaglia, ca și L. Șăineanu, scrie pluralul de la *laț*—*lațe*, *lați* (!); dar Românul scrie și pronunță *lațuri*.

Un mod însă de înșălăciune și la d. Sinigaglia—ca la Șăineni, în privința bogăției lexicului: Din totalul de vr'o 60000 vorbe în uzul graiului rominesc—conține, dicționarul d-ei sale, pe cele 916 pag., vr'o 20000 *cuvinte*; dar zice—pe copertă: *Dicționar complet Româno-Francez*, ca M. Ș.(!). Acest soi de lexicograf, ori se prefac—spre înșălăciunea cetitorului, ori nu înțeleg nici ce vra să zică *dicționar* și mai ales *vocabular complet* al unei limbi, pe care abia o pot cunoaște din virfuri! Un lexicograf conștiincios, nici a-ceastă panglicărie n'o admite în opera sa lexică; căci, e aproape imposibil să ai *complet*-- propriu zis—vocabularyul unei limbi, de oare ce o viață întreagă ar urma să cutrieri localitățile în lungul și lătul țării spre a culege terminii lexică din întreg graiul băștinașilor ei. Ș'apoi, numai la numirile părților unui schelet de om—spre eczemplu din Larousse, sînt peste 50 numiri; dar în intinsul cimp al industriei—ce sumedenie de terminii lexică nu eczistă, cari încă lipsesc inșeși dicționalelor celor mai bine îngrijite?

Apoi spune în prefață-î d. Sinigaglia—că, dicționarul d-sale e scris cu ortografia fonetică, *ca cea mai rațională*; dar pe *i* din *a* și din *e*—nu 'l slăbește, cum nici pe *ă* din *e*. Și scrie în românește: *lăturet*, *prozodie*, *rășniță*, etc.; însă: *rișniță*, *prosodie*, *lătural*—zice și scrie *Rominul*, d-le Sinigaglia, etimolog—cum s'ar părea că te prezinți. Apoi scrii: *căluș*, *petit cheval*, dar *Rominul* zice *căluț*—puiului de cal; zice însă *călușei* jocului cu scrincioab la bilciu.—De aceea, noi susținem că, dacă d. Sinigaglia își însușește numele de *Romin-Italian*, i se șade întocmai ca cioarei îmbrăcată cu penele păunului.—Iată în fine părerea filologului Șăineanu; dar lexicograful Sinigaglia e profesor de limba *italiană* la Liceul *statului* și la *scoala militară* în Iași!²⁾.

Așa dar, iată cit de falș—cit de nedemn e și lexicul Sinigaglian, cu care—autorul—de sigur—are intențiunea a se rezezi la împămîntenire—în România, ca Șăinenii, și de aci la *pensie românească*—pentru bazaconiile-î lexicice din al său dicționar!

Și adicătelea—nu ne va lăsa țara în pace și d. Sinigaglia—cu *Purimul* d-ei sale, ca d. L. Șăineanu?³⁾. Să-î zicem călătorie bună—cu toate catrafusele-î, până ce nu vom veni la *Cameră* și cu scula lexică a d-ei sale.

==Deci, iată cum s'a întins, numai până acum, răul—din stupiditățile dicționarului d-lui L. Șăineanu! Și cit s'ar

2). Și 'n Gramatica romină e sublim — d. Sinigaglia; așa bunăoară, demonstrindu-î că zicerea *Scrutare*—dicționarului cutare—e în cazul *dativ*, sustine morțiș că e în cazul *genitiv*; cu aceasta s'a prilejit a'î constată taman la tipărirea *scrutării* ce făcui dicționarului d-lui Șăineanu, dînd de exemplu—d. literat Sinigaglia „*Cartea premiului scolar*“!..... Dar vezi că, acolo e *cartea*, îi spusei, pe cînd dincoace e *scrutare*, d-le profesor! Și articolul a joacă important rol în distingerea *genitivului* de *dativ*.

3). Felicitarea de *Purim* trimisă d-lui Sinigaglia—de fratele d-ei sale *Julio*, din Ancona (în Italia), 1900, Martie 18, (vezi *Prietenul Poporului* 25 Iulie 1901).

mai putea întinde—prin consingeni de-ai Şăinenilor, mai îngăduindu-li-se dreptul la aceasta?! Sigur, aceşti indivizi, numai cu limbele spintecate fiind, nu vor fi în stare a mai pronunţa blăstămăţii lecsice—mai ales; totuşi, le vor scrie în operele lor.

Iată în fine răul decurs din tolerarea dicţionarului fraudulos al d-lui L. Şăineanu; şi citi cărţurări *evrei* nu'l vor mai reproduce, spre compromiterea—mai mult—a neamului românesc—chiar în străinătate, rămânînd necontrolaţi de autoritatea şcolară superioară în drept?

Şi dacă nu 'l-am fi scrutat romineşte, cei vr'o 7 inşi, pe Lazăr Şăineanu, mult timp ar mai fi avut lumea cultă de peste graniţele Romîniei să esclame: *Bre, da nătărăi ai mai ajuns urmaşii lui Traian—dintre: Carpaţi, Dunăre şi Marea Neagră!*—Iar Francezii ar fi avut tot dreptul să deie cu tifla *profesorilor romîni*—cari au învăţat pe ucenicii lor astfel de filologie;—dar Nemţii ce vor zice de cărţurarii *rumuni* cari numesc recente vorbele cu trecutul de cîteva sute ani într'o limbă?

Şi neapărat că, la de-aşa esclămări ale savanţilor lumii afară de hotarele Romîniei, le vom răspunde—neted: *Nu sînt Romîni, aceşti muscoi-ţintări, chaponneau puî de clapon, muscoaiă mule (catiră) etc.*, ci's Jidanî panglicari, uzurpatori de nume romineşti—cari: în *Pariz, Berlin, Londra* etc., ar trece de găinari,—în Romînia însă (!), se dau de cărţurări erudiţi—ba chiar de filologi, şi se 'ntitulează *Doc-tori în litere!* Profesori! Ce poate fi—decî—mai scandalos şi mai ridicul?!

Drept aceia: Intru cit dicţionarele fraţilor Şăineni şi Sinigaglia sînt constatate deja atît de defectuoase, ale Şăinenilor însă şi profanatoare—in general limbei şi naţi-unei romîne—iar în special limbei franceză etc., ne dăm părerea că: *aceste dicţionare, cîte eczemplare se vor mai*

fi găsiind puse în comerț pe la librării și autori, să se confişte—de către Ministerul respectiv, spre desființare; iar manuscrisurile pentru noile edițiuni dicționaristice ale acestor autori—să fie interzise de a vedea tiparul, înainte de-a purta pe ele viza comisiei cenzurătoare—prevăzută de lege: **Bun și meritabil de tipărire.**

Cu chipul acesta—vom putea fi asigurați de necontinența profanării limbei lecsice rominească și a științei, cum și de sacrilegiurile cărțurilor evrei asupra vrednicilor de respect apărători ai limbei romine și ai științei adevărate, și nici vor mai fi ultragiați susținătorii adevărului lecsical—de către preținșii filologi evrei.—In fine, cu chipul acesta ne vom cotorosi de strigoii pe cîmpul lecsico-literar; și, nu numai scoalele de verii ce grad—iar mai ales cele elementare, dar și publicul cetitor va fi scutit de lecsicografie ca a Șăineano-Sinigaglıilor.

In fine, cu chipul acesta, vom avea realizat și preceptul d-lui T. L. Maiorescu :

„Scoala poate da roadele așteptate numai atunci, cînd „scolarul și învățatorul au în mîni cărți, ce corespund trebuințelor statului și preceptelor pedagogice“.

Și nu fără drept cuvînt dă, I. Heliade Rădulescu, preceptul său :

„Fără cărți naționale și fără literatură națională—nu „poate exista : nici patrie, nici patriotism, nici naționalitate“.

Drept aceea, cînd e vorba de-a se pune în circulațiune cartea didactică—cu titlul de *dicționar al limbei romine*—mai ales, cu atît mai mult incumbă autorităților noastre scolare superioare a statua imperios—ca, acea carte (in manuscris) să nu aibă libertatea a fi trecută la tipar—de cit cu viza comisiei ad-hoc de cenzurare, sub semnătura a 3 inși; și, cu această viză să se tipărească cartea,—cum de pildă teza de doctorat și licență.

Căci, nu odată s'au văzut necuviincioșii și monstruoziți științifice în cărțile romine elaborate de Evrei.

OBSERVAȚIUNE. Odată cu cercetarea operilor menționate, avuim la îndămină și „Dicționarul Francezo-Romîn de o asociațiune de profesori și literați“, cu o prefață de d. profesor **Victor Castano**, editura librăriei Is. Kuperman, tipogr. H. Goldner—Iași, 1898.

Atit din conținutul prefetei, unde—autorul ei începe: „Sint rugat de a prezenta publicului Dicționarul francezo-romîn de mai mulți profesori și literați... S'ar putea zice că înțelegerea asupra modului de a lucra n'a fost destul de com-plectă între co-autori, că ar fi trebuit dată și promunțarea cînd „arată vre-o greutate“ ;... cit și după multe cazuri din corpul lexicului, tragem încheerea că: Acest op (de vr'o 18000 cuvinte), de nu întilnea pe d-l Castano spre corectare, eșia cușăr de tot. Dar—sigur, d-ea sa, ori cit va fi fost de remunerat de editor—spre eczemplu, n'a fi avut timpul trebuitor spre a corecta toate boațele autorilor primii, cari au fost niște absolvenți de liceu—evrei, după însăși mărturisirea autorului cărței și după cum presupuneam înșine.

Din citeva eczemple ce aducem și din acest dicționar, se va constata că—primii săi autori s'au călăuzit tot de opera d-lui L. Șăineanu, reprezentind cit mai cîndat traducerea romină—după franțuzește.

Iată citeva eczemple, la traducerea pe rominește, și din acest dicționar; toate după calupul Șăineano-Sinigaglian:

Baillon, căluș, proșap, botniță. Dar botnița și mai ales proșapul n'are ce căuta la bâillon..... de loc; vezi în Codrescu, Larousse—etc.

Latte, laț, bucată de lemn lungă și subțire. D'apoi nu laț—ci leaț zice Romînul acestei bucatăi de lemn—care e și îngustă—nu numai lungă și subțire, (plural *leațuri*); vezi și în Codrescu; lațul e cu totul alt ceva: ochiul de ață, cordea, ibrișin, etc.; fig. cursă, (capcană).

Trame, *bătătură, urzeală*; *fig. complot, tramă*. Deci, și la acest dicționar, **trame**, *bătătura și urzala pinzei*, ca la Șăineni! Dar nu e adevărat; *trame* nu însemnă și urzală—ca înțeles propriu.

Deci iată urmele prototipului lexicograf L. Șăineanu, filologul lauriat.

E de remarcat însă—că, dicționarul *fruneezo-romin* al *studenților evrei*—corectat de d. profesor V. Castano, e cu mult superior—în fața științei—dicționarului romino-francez al d-lui Sinigaglia „*revizuit de d-l E. Herovanu*“; și neaparat—că, nu e de comparat cu lexicile Șăinenilor—în nici o privință ⁴⁾.

III.

Frații cauzași—Șăineni etc., au precedenți în profanarea libei romino-franceză și a lexicografiei; printre alții—au pe d-l *Moisă Cahana*, cu numele rominizat în Mihail Canianu—care, la 1885 scoate de sub teascul tipografiei volumul său intitulat: „*Poezii Populare Romine*“, cu un *vocabular* la fine.

În care operă, (bunăoară la pag.: 10, 40, 141, 149, 157, 178, 233 etc.), iată ce se găsește, mai întâi ca versuri; le dăm întrerupt, ca specimen de limbă—pe care, autorul—

4). Menționăm aci—că, în primavara an. 1897, cînd publicasem prin „*Epoca, Ecoul Moldovei și Opinia*“ un fragment din blăstămatele lexicale ale Șăinenilor, am refuzat propunerea făcută—indirect—de un număr de studenți *evrei* din Iași—de a primi să colaborez la dicționarul d-lui L. Șăineanu, pentru ediția II, drept care aș fi (fost) plătit cu cîteva mii lei—de către antor; probabil c'acei studenți să fie tocmai primii autori ai dicționarului corectat de d. Castano.

În vara aceluiași an, avui onoare a fi invitat—în scris—de d. K. Tietin spre a-i oferi un număr de termeni rominești pentru Dicționarul d-ei sale *romino-german*, ce e deja aproape gata din tipar—la Imprimeria Statului; în pumnul de vorbe ce i-au putut oferi (la d-lui acasă), era și *toaipă*, numele toporului cu leafa (tăiușul) lat—mare, al dulgherului, și a ramas încintat de *toaipă*—d. Tietin.

ca și frații Șăineni, spune—în prefața cărței—că, a cules materialul din gura Romînilor neaoși.

a. DIN VERSURI :

„Amorî de amorî cînd și disparti,

„Cîntî noapți pi luncî,

„Din chelia din chicioari,

„Păserele di pi păduri,

„Șădi bădișî mă așteaptî,

„Și n'ari pi ci si ștergi,

„Și si ștergi pi dulamî;

„Strig la puică nu m'audi,

„Vin' la maică di mă ceri,

„Surioarî ca a meli;

„De mi-i da după urît,

„Și 'n pămînt ni-a ci strimb!

„Pi sub ceri și pi sub lunî

„Treci-um mînz cu iarbi 'n guri;

„Nu știu 'i mînz orî ū leu?!

„Nu-nî cînta noapți pi luncî,

„Ci inima-nî oftiază

„Și sint gata di moarti!

Adecă, rostul cîntecului e așa ; nu doar că poetul trage de moarte ; dînsul e încă zdravin și poate că să mai plămăiască versuri—chiar surori cu cele de aci.

Citează însă—autorul—opere : *Convorbiri Literare, Contemporanul* și altele, de unde ar fi cules împodobitele-i poezii ; citează pe : Alexandri, Gh. Dem. Theodorescu, I. Urb. Jarnic, A. Bîrseanu, Th. Burada—etc., printre *țiganii, țigancele* și *unguroancele* de la cari—zice autorul—c'a auzit ș'a cules versurile din cari aduserăm aci cîteva eczemple ; în general însă, tacîmurile de felul acestora sînt proprietăți ale autorului, cari—n'au eczistat și nici eczistă în graiul băștinașului popor romîn. Ar fi o calomnie neagră ș'o injurie stupidă, atribuind Romînului *teafăr*—insanități ca 'n de aceste versuri ! Și fiind că autorul le dă : „*Poesii Populare (Doine)*“, să aducem cîteva probe de neadevăr în spusele d-lui Canianu.

Din „*Antologia Română*“ de M. Pompiliu (ed. III, 1890).

„DAN, CĂPITAN DE PLAIU“.

(V. Alexandri).

„Frunză verde de mălaiu,

„Cine merge sus la raiu ?

„Merge Dan, Șoiman de plaiu,

„C'a ucis el mulți dușmani,

„Un vizir și patru Hani.

„Frunză verde lemn de brad,

„Cine merge jos în iad ?

„Merg Tatarii lui Murad

„C'au ucis în zi de Maiu

„Pe Dan Căpitan de plaiu !

(Frag. de cîntec popular).

„BOCET DIN MOLDOVA“.

(*Poesie populară colecț. T. Burada*).

„Din jos despre răsărit,

„Multe cară s'aū pornit,
 „Mocănești
 „Dragomirești
 „Câte 'n patru boi cu toate,
 „Cu podvoadă încărcate.

„FOAE VERDE DE ȘINDILE“.

(Colecții de doine I. U Iarnic și A. Bârseanu).

„Foaie verde de șindile,
 „Cântă cucul de trei zile;
 „Eu gândeam că-mi cântă mie
 „Dar el cântă a pustie
 „După biata ciocărlie.

„DOAMNE SFINTE“.

„Doamne sfinte, nu ți-i jele
 „De tinerețele mele
 „Să le trec așa de grele?
 „Că le trec
 „Și le petrec
 „Tot cu dor și cu năcaz
 „Și cu lacrimi pe obraz.

„EU MĂ DUC“.

„—Eu mă duc mândruță 'n țări,
 „Da te rog să nu porți flori,
 „Nici să te împodobești
 „Nici la jocuri să pornești.
 „—Ie albă mi-oii cerni
 „Dacă tu bade-i porni;
 „Părul mi 'l-oii despleti
 „Și pe tine te-oii jeli!

„—Mândră, mândruleana mea,
 „Nu mă jeli cu ia,
 „Zeleşte cu inima ;

„CĂ NU CURGE“.

„Că nu curge ceea vale
 „Să mă pot spăla de jale ;
 „Că nu curge cel isvor
 „Să mă pot spăla de dor !
 „Măcar în cătrău pornesc
 „Jalea și dorul gălesc,
 „Măcar în cătrău oiū mere
 „Mere-oiū tot cu dor și jele,
 „Măcar în cătrău m'oiū duce
 „Jalea și dorul m' ajunge.
 „Dorule, pare că știi,
 „De mereū la mine vii ;
 „Tu jale, pare că vezi,
 „De mereū la mine șezi !

„Cintec popular rominesc din gubernia Cherson
 —in Rusia, colecția Teodor T. Burada (1882); din
Plugușorul“:

„Badea după ce s'a hodinit,
 „Plugușorul 'l-a pornit
 „Pe pământ la loc curat
 „Să fie fetelor drag de umblat ;
 „Bădița tot ara
 „Și apoi sămăna
 „Iar lelița boronea
 „Și griū mindru răseria ;
 „Mai minăți băeți, hăi ! hăi !

Dacă am dovedit în de-ajuns că lexicograful Șăineano-Sinigaglia a falsificat adevărul științifico-practic în definițiunea terminilor lexicici—cu privire la limba română, credem că—nu mai puțin am dovedit și despre coreligionarul lor—Canianu—că a falsificat poezia populară română; c'a insultat limba poetică a *neoașului român* prin atâtea eczemple evreo-țigănești din opu-i citat, în comparațiune cu eczemplele aduse după originale tipice—ca însuși *plugușorul*.

Dar nu versuri aū împrumutat Șăinenii și Sinigaglia—de la tovarășul lor—bucățică ruptă în literatură lexicică, pe românește, ci definițiunii vocabularnice; să vedem.

b. DIN VOCABULAR:

Batir, *chiar*. Numai că, în românește—*batir*—în-samnă *macar, cel puțin atât*, poetastrule—vocabularist; (*Batir* e și nume de om).

Ciulini, *buruiănă*. Dacă'i fi Român—chiar necărturar, d-le Cahano-Canianu, ai ști că, nu fie cărei plante i se zice buruiănă (*buriană*); deci, *ciulina* e plantă (selbatică) cu fruct ce are coaja foarte tare și spinoasă (5 ghimp), fructul că aluna—gustos la mîncare, și se numește *mucă de lac*—de baltă, fiind că și prin bălți se găsește această plantă; iată ce'i *ciulină*,—pe cînd *buruiănă* e ori ce specie de dudău, fel-de-fel.

Mărgan, *neologism*. Vezi—așa; cu aceasta însă întrecînd pe Șăineni și pe Sinigaglia, d-l Canianu.

Minzală (*minjală*), *murdărie*. Da, de cit o murdărie trebuitoare și folositoare, nu ca poeziile și vocabularul d-ei tale, rumunule Canianu; cu minzala se ung firele urzălei la țesut pînza de *bumbac*—spre a nu se 'nscămoșa—bătînd cu spata bătătura prin ele.

Suman, *surtuc (palton)*. Cit pe-ce să spue d. Canianu că și *talisul* e suman; dar aci—vezi, vechiul vocabularist nu

și-a găsit imitatori pe Șăineni, căci ei definesc *sumanul* prin *cojoc*, cum văzurăm.

Să ne oprim aci—cu romînitătea d-lui Canianu și cu știința d-ei sale poeto-vocabularistică, cu care a umplut văzduhul de duhori.

Iată de ce am zis în *Literații Jidani* (1899) că: *Limba romînească în gura Șăineano-Canianilor e ca limba turcească în gura Danciului talmăciu, cu: Turcilim-burcilim, ghilolar al vostru—carza tetei hap-hap! Și cînd Aga 'l-a întreat: Nedir—Cinghtne, (ce spui Țigane)? Danciul a ripostat: Da de uude s'o mai nadești c'a ramas numai coceanul!*

Deci, Șăineano-Sinigaglia au văzut că coreligionarul d-lor, Canianu, nu suferă vr'o cine știe ce—pentru maltratarea limbei romîne în *versuri* și în *vocabularnică-î*, și-au zis: hai s'o apucăm noi mai pe marele, cu cîteva postate mai sus—și, la adicătelea—cînd s'or trezi Romîni, să'i luăm și la trei păzește—cu: *N'a știut neamul vostru cum să vă reprezinte limba lexicală în lumea cultă europeană; datorii nouă, Șăineano-Sinigaglio—Canianilor, lexicografia, ba și poezia populară romînă.*

Apoi, d-voastră, d-lor Șăineni și Sinigaglio-Caniani, să vă erigeți în corectori ai graiului și scrisului limbei Romînului—mai ales la talmăcirea înțelesurilor vorbei sale?! Și nota-bine cînd?: La finele secolului XX! Ce cutezători sinteți!....

Dar de ce nu v'ați încercat să faceți un nou *Talmud*, că poate izbutiați; iar nu se schilodiți—unia—iar alții să și pîngăriți dicționaristica!

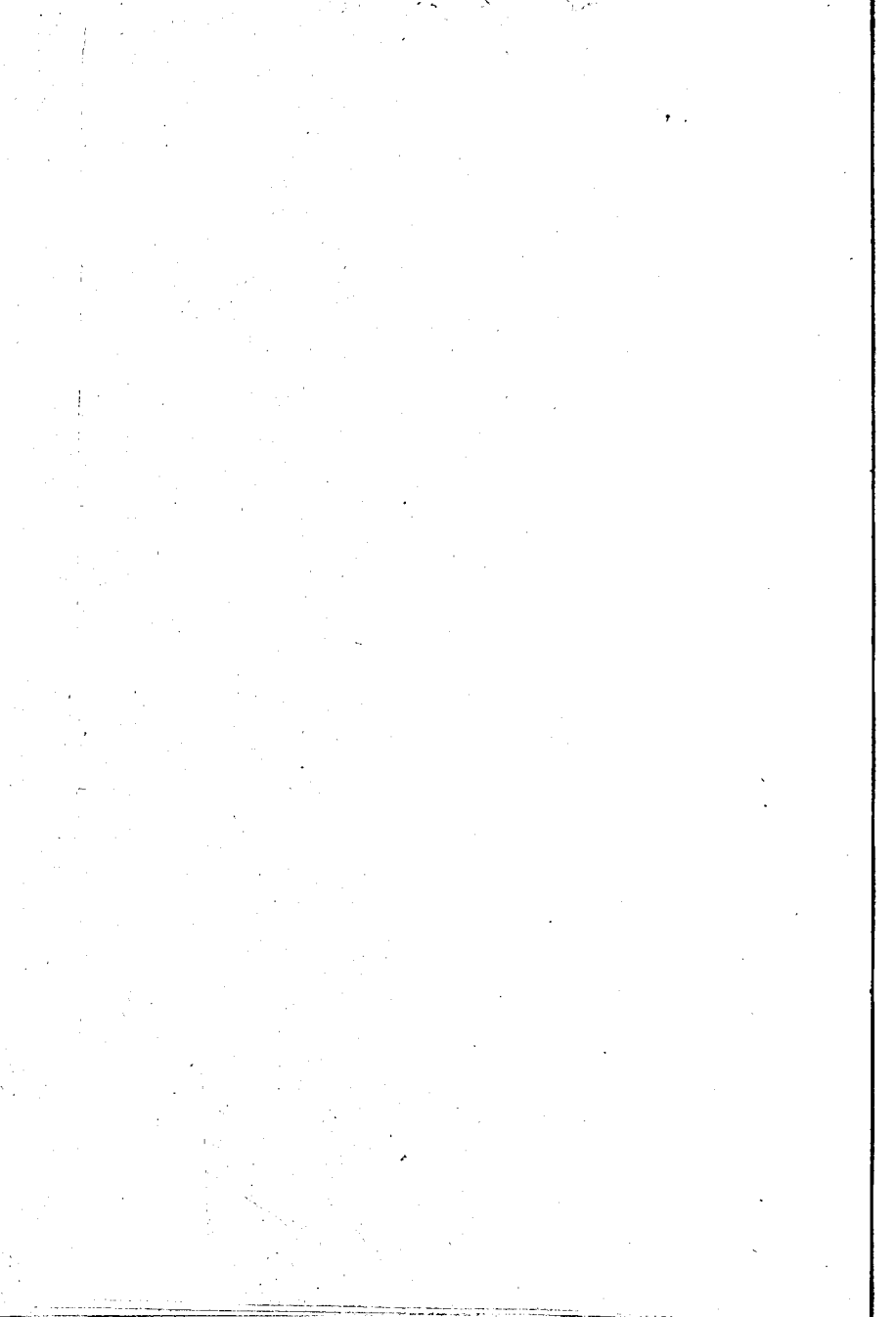
Aceasta însă, în primul loc, să vedem—că, se datorește cauzelor ce v'au înlesnit torturarea limbei neamului romînesc și înjosirea științei; demonstrarea s'o facem în partea următoare a lucrării de față.

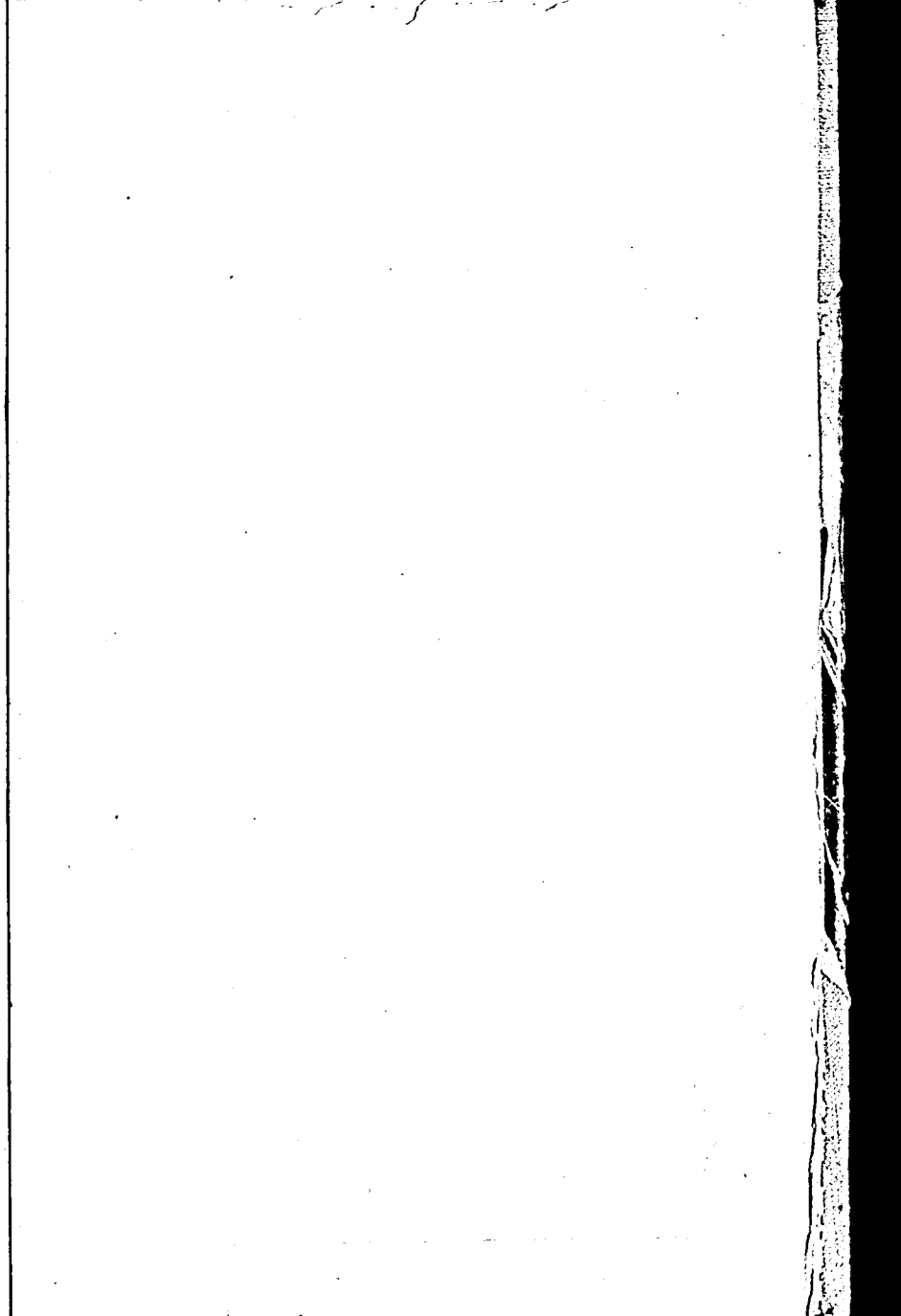
E R A T Ă.

<i>La pagina,</i>	<i>rîndul :</i>	<i>a se. ceti,</i>	<i>(și cum trebuia scris *)</i>
7	—	7,	literatura in loc de literatura.
11	—	10,	121, 161—164 in loc de 147—148.
13	—	13,	Tiktin " Tictin.
16	—	9,	fanatic " fanatic.
23(col. 2)	—	20,	fierea " firea.
33	—	17,	dar " adecă.
37	—	1,	căpēstru " capestru.
38	—	12,	dînsele " dînsele.
44	—	20,	bergheluit " berghe luit.
50	—	11,	comoară " comară.
"	—	29,	'l-a " 'la.
57	—	8,	Hiz " Hizî.
68	—	6,	Simbotică " simbotică.
"	—	17,	Soartea " soarte
71	—	14,	mî-a " mîa.
78	—	32,	plafondului " plafonului.
82	—	14,	al " a.
"	—	16,	falsarul " falșaru.
"	—	30,	Iser " Isep.
82	—	de jos,	dă-î " dă'î.
87	—	5,	căpătîiū " căpătăiū.
94	—	32,	și-a " ș'a.
99	—	27,	dă-mî " dă'mî.
105	—	20,	dă-î " dă'î.
112(col. 3)	—	6,	bucea " buccea.
114	—	48,	chae " chiac
133	—	30,	Notăm " Notum.
141	—	6,	carême " careme.
153	—	20,	editorului " autorului.
154	—	30,	avuiū " avuî.

(1 Septembrie, 1901).

*) Greșelel prîuse la ultima cercetare a tipăririi.





DE ACELAȘI AUTOR:

1. **Geografia județului Fălciu** cu planul orașului Huși și harta acestui județ (a 4 ed., 1890);
2. **Plagiarea numitei Geografii** de Col. A. Gorjan (1887);
3. *Războiul nostru gramatical și Babilonia ortografică* (1889);
4. **Scrutare** „*Dicționarului universal al limbii române*” de Lazăr Șăineanu (1898);
5. **Literații Jidani**: Lazar și Mariu Șăineanu și M. Canianu (1899);
6. **Vocabular Rominesc** de câteva mii cuvinte, cu dare de samă amănunțită dicționarului rominesc de L. Șăineanu; dicționarelor: *Româno-Francez* și *Francezo-Român* de Mariu Șăineanu, dicționarului *Romîno-Francez* de L. E. Sinigaglia, etc., (lucrarea de față);
7. **Neasimilarea Evreilor** — cu dovezi biblico-talmudice documentate, (în tipărire — de către societatea ziarului „*Apărarea Națională*” — București), lucrare premiată de această societate;
8. **Stabilirea citorva adevăruri istorice** cu privire specială la Istoria Rominilor de A. D. Xenopol, lucrare în ajun de-a se tipări — în romînește și franțuzește.

In Lucru:

9. *Memoriu asupra economiei-politice a țării noastre, cu privire specială la organizarea comunelor rurale și înflorirea lor;*
10. *Domnia lui Mihai Sturza — din punctul de vedere economic și politic, meritele și activitatea sa.*



❧ *Prețul exemplarului 2 lei.* ❧

PARTEA III.

A. CAUZELE RĂULUI ADUS ÎN LECSICOGRAFIA ROMÎNĂ DE CARTURARII EVREI—MENCIONAȚI MAI SUS.

E în de-ajuns constatat că, răul ce e există în lexicografia romînă înfătoșată prin dicționarele evreești scrutate în lucrarea de față, compromite și înjosește atît limba și scoala romînă cit și știința, mai cu samă după Lazăr și Mariu Șăineanu; rău—care, cum se vede, stăpînește pe acești oameni din convingere de a 'l săvirși și de-a 'l perpetua cu o diabolică încăpăținare, (încăpățănare—scrie L. Ș.); rău ce se 'ntinde la atîți alți făloși dar falși carturari-lexicografi, cari și-au deschis o carieră prin înșălăciunea spiritelor—cu lexicografia ce le dau; un comerțu ilicit, și lexicografia, la acești inconștienți de adevăr și nepricepători ai limbei ce-o trafică prin lexicile lor.—Cetitorul n'are de cit să recapituleze coprinsul din cel puțin tablourile: b, c, d, e (partea I a lucrării de față), și tablourile din *apendice* (partea II), relativ atît la conținutul lexic—cit și la obrăsniciile atitora—din prefetele opurilor lor, spre a 'i înfera cu destulă indignare și cu desprețul meritat.

Cauzele însă—cari au contribuit la ivirea și instalarea acestui rău în lexicografia romînă, spre marea mirare a celor cari le detestă, *rezid mai întăi în o mare parte a corpului profesoral romîn—mai cu samă universitar, care lansază clemența sa peste măsura discipulilor săi evrei liceali sau universitari, chiar dintre cei mai mediocri; și aceasta s'a petrecut în chip ecstraordinar cu însuși L. Șăineanu,*

alintatul magistrului său profesor—d-l B. P. Hasdeu, la care a ținut incomparabil, și ureindu-l în slava cerului cu *toute bilele albe* la darea tezei pentru licență în litere și filozofie (în incinta Facultății din București), referindu-i lauda: „*Ca istoric, ca filolog și ca linguist, te am al 3-lea între ucenicii mei—după Tocileseu și Bianu, d-le Șăineu*“; (prefața la „*Semasiologie*“ 1887). Dragostea ce unia dintre profesori ai de ucenicii lor *cerei* prea lingușitori, îi obligă a le pregăti multe și însemnate lucrări, ba la cele din urmă a'i ocroti de-a le fi și scutita de cenzura prevăzută de lege însăși opera lexică—spre exemplu, dacă aceasta ne îndrituește a susținea că s'a petrecut și cu necenzurarea splendidului dicționar românesc al d-lui L. Șăineanu, apoi spre a se tipări cu cheltuala țarei—această sculă, ș'a fi aprobată ca carte didactică (fără chiar știrea Ministrului respectiv), cu desenețerile ce reprezentarăm în atâtea tablouri din acea operă—in prezenta lucrare,—pe cari desenețeri le-a luat drept adevăruri și știință—atîta înși autori de așa comedii lexicice. Totodată, în prefața operei sale, cum tratează L. Ș. pe adevărații cărturari romini,—tezaurul muncii lor și bogăția cuvintelor limbei romine? Și cum tratează—prin toate scrierile sale—Lazăr Șăineanu—pe toți Rominii de știință—pe însuși marele său proteguitor *filolog*, am dovedit în corpul astei lucrări; (vezi pag. 17 1).

1) În cazurile cu Șăinenii—etc., relativ la recunoștința cărturariilor *cerei* ai scoaielor romine, datorită acea recunoștință tot profesorilor romini—în parte, registrul nu e mic. Cîtam pe medicul Avram Steuerman—care, prin diferite ziare a birfit și birfește încă la adresa Romîniei ș'a conducătorilor ei, chiar la adresa capilor bisericeii Romînilor ș'a culturii lor; ba pînă și în prefața tezei sale de D-rat (1898) își permite a-și bate joc de instituțiile culturale ale țarei, cutezînd totodată a-și face teza în 2 ipostase: un număr de exemplare pentru prezentat în lume, în a căror prefață injura și blastimă instituțiile țarei și studentimea romînă, cu insulte aduse bisericeii creștine, și totuș cerînd a se creștina(!),—iar un număr restrîns de exemplare fără prefață pentru autoritățile la cari era ținut a trimite; cine nu cunoaște acest scandal—spre însăși necinstea facultății de me-

Apoi—tocmai, aceleași cauze ale răului descris, rezid în însăși importanța dată operei lecsice a d-lui L. Ș., fără ca ea să fi fost trecută prin purgatorul revizuirii legiferată; deci, iată consecințele calcării și nesocotinței legei—în cazul descris pe larg aci!

Și—deci, numai ezechetându-se, de câtră autoritatea școlară în drept, măsurile ce propunem, asupra operelor scrutate prin această lucrare,—nu ne vom mai întilni cu dicționare romine și romino-franceze ale cărturarilor Șăineni, Sinigaglia etc., conținând—între atitea ș'atitea bazaconii—la definițiuni lecsice, și de al-de-acestea:

Cârnelcaga, *carême*—postul mare, în loc de *câșlegi*, (Sinigaglia—Șăineni); **chaponcau**—*puț de clapon* (M. Ș.), ș'asa mai departe. Lecsicografi—cari nu știu: Nici ce'i clapon, nici ce'i cocoș! Nu știu nici ce vra se zică: *filologie, lecsicografie și lecsicologie*.

Drept aceia, insistăm câtră onor. Minister respectiv a lua act de emiterea opiniunii noastre înregistrată aci și în notița 35 de la pag. 121 a lucrării de față; căci, numai stărpirea cauzelor răului—va face a nu mai eczista răul.

dicină din Iași?! Dar apoi cazul lui Adolf Iacob—elevul scoalei de comerț (gr. II) Iași, cu cartea sa intitulată *Lacrime și Sînge*, în care insultă autoritățile țării în mod satanic,—drept care, D-rul K. Lippe care face prefața acestei cărți, o incheie: „*Înainte Iacobe, și vom izbuti,—mai ales că, biserica romină înghite în largul ei gîtlej toate lepădăturile evreești, și cu chipul acesta curăță neamul evreu de tot ce are mai rău*”, (1898). Și doar cit nu se potrivește de minune zisa aceasta și la botezatul L. Șăineanu? Medicul *rabin* Lippe știe ce spune; și cit e de curagios ș'acest *rabin*—care, prin ziare ca *Lumina* etc., a secundat și secundează pe *rabinul* A. Taubes (din Bărlad) în insultele aduse capilor națiunii romine, prin broșura sa *Răspuns d-lui N. C. Aslan* (1891). Dar cită înjosire de demnitate națională nu se perpetuează prin captivarea caracterului *profesorilor romini* de câtră studenții evrei—cum și de câtră evrei botezați—studenții la *drept, literă* etc. în Iași, pe cari, de și sint cit mai mediocri, bună oară un Alexandru Valeriu din *Alias Vexler*, pe care însă profesori ca d-nii L., X.—etc., îl dau de model—de cel mai bun dintre studenții astor *facultății* (!); și, pe această mediocritate studențască—o vei vedea mine-poimine, ca pe Șăineni etc., că se incumetează la aceleași neomenii—noia, juridice și literare, cu insulte aduse națiunii în care s'a introdus prin noul botez. Deci, în prima linie, profesorilor noștri se datoresc de-aceste cazuri!

B. INCHEIERE.

Pentru ca să putem avea, în adevăratul înțeles al cuvintului, *dicționarul universal al limbei romine*, iată cum credem c'ar trebui să se procedeze la întocmirea lui :

De cătră onor. Minister al instrucțiunii, să se invite — prin Monitorul oficial—pe cărturarii țarei spre a aduna fie cine cite cit va putea din cuvintele uzuale limbei rominești *poporale și literare*, cu definițiunea sensurilor—proprii și figurate—ce cunosc, referitoare la : *agricultură, armată, arte, biserică, comerț, industrie, literatură, meserii, știință (în genere) și la viața practică*; (între accepțiuni să se noteze dacă cuvântul reprezintă și nume de persoane). În interesul istoric, se va adăuga—la anume cuvinte, pentru partea literară : *cimilituri, (mici) legende, proverbe, zicători, ce 'și aū ființa în localitățile respective* 2).

Urmează că, adunătorii să se folosească de un tip conducător în lucrarea lor, dat de Minister; și neapărat că, în schimbul adunatului urmează a li se oferi o plată oare care, pe numărul de cuvinte 3).

Intr'un timp determinat, să se depună listele la cite un anumit comitet designat de Minister, în fie-care capitală de jndet; care, după ce va întocmi în caete (pe alfabet) tot adunatul, il va inainta Academiei—unde, comisiunea ad-hoc va verifica totul, și apoi se va ocupa de elaborarea

2). Pe lângă terminii lexicici—uzuali în vorbirea Rominului ce mai posedă subsemnatul, știu că—un mare stoc posedă și d-l Grigore Crețu (București—fost profesor), adunate cu multă osirdie—din întinsul coprins rominesc—la însăși vatra săteanului.

3). Cam în acest chip a procedat și d-l Hasdeu, (însă numai prin intermediul revizorilor scolarî și protoiereilor), la culegerea materialului pentru *Marele Dicționar Etimologic*; dar una e treaba făcută de clacă, și cu totul alta—cînd e cu oare care plată. Putem afirma că, e multă bogăție de cuvinte romine afară de cele coprinse în dicționarele eczistente, și numai în modul ce propunem s'ar putea culege acea bogăție lexicică rominească.

dictionarului, avînd la dispoziție toate izvoarele lecsice existente în limba romînă și alte izvoară, plus dictionarele geografice județene—pentru numele de localități istorice.

Numaî astfel procedîndu-se, credem posibil a avea monumentul lecsico-literar, care ne lipsește.

În 5 sau 6 ani s'ar putea aduna materialul, iar în 3 sau 4 ani s'ar întocmi și tipări opera ⁴⁾.

Ne permitem a opina că, în dictionar (cu deosebire), scrisul *fonetic* e cel mai de preferat; nota-bine; scrierea lui *s*, *ț* inițiale, se urmeze după *s*, *t*.

Totodată, neologismii introduși în limbă să fie urmați de echivalentele lor, cu toate formele dialectale în romînă—aceiași rubrică, spre ecezemplu:

abator, *sahana*, *zalhana*, locul unde se tae vite; **la-trină**, *privată*, *comoditate*, *eșitoare*, *umblătoare*, cabina sau locul unde cineva își descarcă stomahul și-și varsă udul;—cum și cuvintele cu aceeași însușire: **balerc** (*balercă*), *burii butoiu* (*butoias*), vas de lemn pentru vin etc.; **bravură**, *eroism*, *vitejie*; cuvintele în dialect literar și popular: **albie**, *alghie*, **fire-ar**, *hire-ar* (*cire-ar*), **peptene**, *cheptene*, **vișin**, *gișin*, și așa mai departe, dîndu-se înțelesul cerut; în fine cuvintele cari reprezintă sinonimie—bunăoară: **calău**, *gîde*, *gelat*, omul în funcțiunea de-a ridica viața celor osîndiți la moarte;—**călător**, *drumef*, (afară de *cale*, *drum*—etc., din care se formează alte cuvinte: *direcțiune*, *judecată* de urmat într'o împrejurare oare care, *spațiu*, și altele);—Apoi, în ordinea alfabetică, cuvintele cu vocala **ă** de lingă inițială, să urmeze după terminarea cuvintelor cu vocala **a**, iar cuvintele cu vocala **i** lingă inițială se urmeze după acele cu vocala **i**,—de pildă ca în vocabularul lucrării de față,—spre a nu măi fi împestritate cuvintele cu: *s*, *ț*, *ă* și *i*, printre cuvintele cu celelalte consoane și vocale.

4). Remunerarea bănească a adunătorilor—sintem de părere să se ficsază pe grupe de cîte 100 cuvinte.

Câștigul—din această procedare—ar fi triplu: *materi-
alul, munca și economia* în aflarea rezultatului—de cătră ce-
titor, fără a răsfoi cartea.

Partea biografică, geografică și istorică—cuvinită dic-
ționarului, să ocupe locul după totalul cuvintelor comune
în vorbire și scriere,—bună-ooră cum e în Larousse ⁶⁾).

Astfel terminăm lucrarea de față.

*Cu ediția II vom îmbogați îndoit voca-
bularul nostru, față mai ales de dicționarul
scrutat; pentru acuma, întru cât eram obligat
a și răspunde la insultele inconștientului le-
csicograf—Lazăr Șăineanu, nici puteam pro-
duce mai mult—în timpul de $\frac{1}{2}$ an, Martie-August.*

V. Săghinescu



5) În partea geografică a dicționarului, deja, grație *capilor* învâ-
țămîntului, cari au dispus predarea geografiei județene în cursul pri-
mar (1870), se va putea obține mult și important material din lucră-
rile geografo-istorice ale atitor *institutorii și învățătorii*, din cari lu-
crări au rezultat apoi dicționarele geografice județene ale multor in-
treprinzătorii de-așa opere, intrupate deja în marele dicționar al *So-
cietății Geografice*. (În această operă—de nemărginit preț, e o chestiune
de onoare a se menționa, la fine, după dicționarele geografice ju-
dețene, și *autorii atarilor geografii*).

